

Den Europæiske Unions Tidende

ISSN 1725-2520

L 88

46. årgang

4. april 2003

Dansk udgave

Retsforskrifter

Indhold

I Retsakter, hvis offentliggørelse er obligatorisk

.....

II Retsakter, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk

Kommissionen

2003/215/EKSF:

- ★ **Kommissionens beslutning af 21. november 2001 om godkendelse af fusionen mellem Arbed SA, Aceralia Corporación Siderúrgica SA og Usinor SA til Newco Steel (Sag COMP/EKSF.1351 — Usinor/Arbed/Aceralia) (meddelt under nummer K(2001) 3696)** 1

2003/216/EF:

- ★ **Kommissions beslutning af 15. januar 2002 om Frankrigs statsstøtte til Crédit Mutuel (meddelt under nummer K(2001) 3956) ⁽¹⁾** 39

Pris: 18 EUR

⁽¹⁾ EØS-relevant tekst

DA

De akter, hvis titel er trykt med magre typer, er løbende retsakter inden for landbrugspolitikken og har normalt en begrænset gyldighedsperiode.

Titlen på alle øvrige akter er trykt med fede typer efter en asterisk.

II

(Retsakter, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 21. november 2001

om godkendelse af fusionen mellem Arbed SA, Aceralia Corporación Siderúrgica SA og Usinor SA til Newco Steel

(Sag COMP/EKSF.1351 — Usinor/Arbed/Aceralia)

(meddelt under nummer K(2001) 3696)

(Kun den engelske udgave er autentisk)

(2003/215/EKSF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, særlig artikel 66, stk. 2,

under henvisning til meddelelsen om ensartede procedurer for behandling af fusioner efter EKSF-traktaten og EF-traktaten ⁽¹⁾,

under henvisning til parternes anmeldelse af 18. juni 2001 og supplerende oplysninger,

under henvisning til Kommissionens brev af 19. juli 2001, hvori Kommissionen over for parterne gav udtryk for alvorlige betænkeligheder,

efter at have givet de deltagende virksomheder lejlighed til at fremsætte deres bemærkninger til Kommissionens klagepunkter,

under henvisning til endelig rapport fra høringskonsulenten i denne sag ⁽²⁾,

ud fra følgende betragtninger:

(1) I henhold til EKSF-traktatens artikel 66 modtog Kommissionen den 18. juni 2001 en anmeldelse af en påtænkt fusion, hvorved det luxembourgske selskab

Arbed SA (»Arbed«), det spanske selskab Aceralia Corporación Siderúrgica SA (»Aceralia«), som kontrolleres af Arbed ⁽³⁾, og det franske selskab Usinor SA (»Usinor«) fusioneres gennem offentligt tilbud om ombytning af aktier i Aceralia, Arbed og Usinor med aktier i en ny enhed, der foreløbigt benævnes Newco Steel (»Newco«), Luxembourg.

(2) Efter at have behandlet anmeldelsen er Kommission nået til den konklusion, at den påtænkte fusion er omfattet af anvendelsesområdet for EKSF-traktatens artikel 66 sammenholdt med EKSF-traktatens artikel 80. For så vidt som den påtænkte fusion omfatter produkter eller markeder, der ikke falder ind under EKSF-traktatens anvendelsesområde (dvs. specialkonstruerede emner, bygningsprofiler, sandwichplader og stålrør), finder Rådets forordning (EØF) nr. 4064/89 af 21. december 1989 om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser ⁽⁴⁾, senest ændret ved forordning (EF) nr. 1310/97 ⁽⁵⁾, anvendelse ⁽⁶⁾. Denne beslutning vedrører kun de dele af den påtænkte fusion, som falder ind under EKSF-traktatens anvendelsesområde.

I. PARTERNE

(3) Aceralia er et selskab, der er oprettet som »sociedad anónima« efter spansk lovgivning. Selskabet kontrolleres af

⁽³⁾ Sag IV/M.980 og IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia.

⁽⁴⁾ EFT L 395 af 30.12.1989, s. 1 (berigtiget i EFT L 257 af 21.9.1990, s. 13).

⁽⁵⁾ EFT L 180 af 9.7.1997, s. 1.

⁽⁶⁾ Se sag COMP/M.2382 — Usinor/Arbed/Aceralia.

⁽¹⁾ Kommissionens meddelelse om ensartede procedurer for behandling af fusioner efter EKSF-traktaten og EF-traktaten (EFT C 66 af 2.3.1998, s. 36).

⁽²⁾ EUT C 81 af 4.4.2003.

Arbed. Det er den største stålproducent i Spanien og fremstiller og distribuerer flade stålprodukter, lange stålprodukter og forarbejdede stålprodukter. Disse aktiviteter er omfattet af EKSF-traktaten. Selskabet fremstiller også visse typer mindre kulbuesvejede rør og produkter til byggeindustrien samt foretager videreforarbejdning. Disse sidstnævnte aktiviteter er omfattet af EF-traktaten.

- (4) Arbed er et selskab, der er oprettet som »société anonyme« efter luxembourgsk lovgivning. Selskabet er en stor europæisk stålproducent med betydelige aktiviteter i Belgien, Tyskland, Italien, Brasilien og USA. Dets hovedaktiviteter er fremstilling og distribution af stålprodukter (herunder tunge og lette lange produkter, flade produkter og produkter af rustfrit stål), skrothandel og distribution af en række råvarer til stålindustrien (navnlig ferrolegeringer og non-ferro metal). Arbed har også visse andre aktiviteter inden for konstruktionssektoren. Disse aktiviteter er omfattet af dels EKSF-traktaten, dels EF-traktaten. Aceralia havde sammen med sin kontrollerende virksomhed Arbed en omsætning på verdensplan på 13,232 mia. EUR i 2000.
- (5) Usinor er et selskab, der er oprettet som »société anonyme« efter fransk lovgivning. Selskabet er en af de største stålproducenter i Fællesskabet og har aktiviteter i Belgien, Tyskland, Italien, Spanien og USA. Det fremstiller, forarbejder og distribuerer stålprodukter (navnlig flade produkter af kulstofstål, produkter af rustfrit stål og andre legerede stålprodukter). Disse aktiviteter er omfattet af dels EKSF-traktaten, dels EF-traktaten. I 2000 havde Usinor en omsætning på verdensplan på 15,733 mia. EUR.

II. TRANSAKTIONEN

- (6) Den påtænkte fusion er en fusion i retlig forstand med fuldstændig sammensmeltning af alle aktiviteter i Aceralia, Arbed og Usinor. Med henblik herpå vil der blive oprettet en enkelt ny juridisk person ved navn Newco Steel (»Newco«), som vil blive opbygget som en fuldt integreret koncern. Newco, som vil blive oprettet som société anonyme efter luxembourgsk lovgivning, er blevet etableret med henblik på, at der kan afgives tilbud på ombytning af hver af parternes samlede udstedte aktiekapital med selskabets aktier. Selskabet vil på samme tid afgive tre særskilte betingede ombytningstilbud på alle stamaktier i Aceralia, Arbed og Usinor, der er i cirkulation på tidspunktet for tilbuddene. Alle tre tilbud vil være betinget af, at mindst 75 % af de udstedte aktier i Aceralia, Arbed og Usinor accepteres. Efter afslutningen af tilbudstransaktionen vil Aceralias aktionærer eje ca. 20,1 % af Newco, Arbeds aktionærer 23,4 % og Usinors aktionærer de resterende 56,5 %.

III. FUSIONEN

- (7) På grund af deres aktiviteter inden for fremstilling og salg af stålprodukter er de anmeldende parter virksomheder som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 80. Den anmeldte transaktion er derfor en fusion som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 66, stk. 1.

IV. PROCEDURE

- (8) Den 19. juli 2001 besluttede Kommissionen at indlede en tilbunds gående undersøgelse af den påtænkte fusion, for så vidt angår EKSF-produkterne, da transaktionen giver anledning til alvorlige betænkeligheder med hensyn til, om den vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten. Parterne blev underrettet om denne yderligere undersøgelse ved brev af 19. juli.
- (9) Den 28. september 2001 vedtog Kommissionen en klagepunktsmeddelelse i henhold til EKSF-traktatens artikel 66 og afsnit 4 i meddelelsen om ensartede procedurer for behandling af fusioner efter EKSF-traktaten og EF-traktaten. Kommissionen nåede til den foreløbige konklusion, at den påtænkte fusion ville sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten.
- (10) Med hensyn til de produkter, der ikke falder ind under EKSF-traktaten, og som er omfattet af den påtænkte fusion, fastslog Kommissionen den 19. juli 2001, at der ikke hersker alvorlig tvivl om, hvorvidt transaktionen er forenelig med fællesmarkedet eller EØS-aftalen ⁽⁷⁾.

V. VURDERING I HENHOLD TIL ARTIKEL 66, STK. 2

A. BAGGRUND: STÅLINDUSTRIEN

1. PRODUKTIONSPROCES

- (11) Inden den detaljerede gennemgang af de relevante produktmarkeder vil det være hensigtsmæssigt at fastlægge de rammer, som stålindustrien arbejder inden for. Stål er et af de vigtigste materialer, som anvendes i vort samfund. Det er til stede i de bygninger, vi bor og arbejder i, i de transportmidler, vi anvender, og det er af væsent-

⁽⁷⁾ Se fodnote 6.

lig betydning ved fremstillingen og distributionen af de levnedsmidler og drikkevarer, som vi konsumerer. Endvidere er der tale om en råvare, som er af afgørende betydning for langt hovedparten af, hvis ikke alle, de øvrige fremstillingsvirksomheder.

(12) Stålproduktion er meget kapitalintensiv. Der kræves et højt økonomisk minimumsgrundlag, og investeringerne i denne sektor er meget specifikke. Som følge heraf er der meget høje adgangsbARRIERER. Vertikal integration er med meget få undtagelser reglen. De fleste producenter kontrollerer en betydelig del af produktionskæden og mange er integreret med efterfølgende omsætningsled inden for distribution af stål og første forarbejdningsprodukter, såsom rør, plader og profiler.

(13) Den første vigtige differentiering inden for stålindustrien vedrører i det væsentlige stålets kemiske sammensætning. Der kan i forbindelse med stål sondres mellem tre hovedtyper, kulstofstål, rustfrit stål og specialstål eller legeret stål. I forbindelse med denne beslutning er det ikke nødvendigt at behandle legeret stål yderligere, da der ikke er problemer i denne henseende.

(14) Kulstofstål er det stål, der er mest udbredt, og anvendes til en lang række formål, herunder karosserier, drikkedåser, dragere og armeringer til byggeindustrien osv. Rustfrit stål indeholder betydelige mængder chrom og nikkel og er derfor meget dyrere end kulstofstål. Det anvendes derfor primært til formål, som kræver korrosionsbestandighed og/eller varmebestandighed.

(15) Ståls fysiske egenskaber kan modificeres gennem ændringer af den kemiske sammensætning eller gennem forarbejdningen som led i produktionen eller de efterfølgende fremstillingsprocesser. For eksempel er både drikkedåser, som kræver et meget formbart materiale, og knive, som kræver et meget hårdt materiale (for at bevare deres skarphed), fremstillet af forskellige former for kulstofstål.

(16) I dag findes der to stålfremstillingsprocesser, som tegner sig for næsten den samlede stålproduktion i verden, dvs. den integrerede fremstillingsproces og fremstillingsprocessen på elektro-stålværker. Den integrerede fremstillingsproces er den mest kapitalintensive og omfatter produktion af flydende jern på grundlag af jernmalm, koks og kalksten. Det flydende jern omdannes derefter til stål i en iltkonverter. I denne fase eller i en særskilt

beholder tilpasses stålets endelige kemiske sammensætning. Den anden fremstillingsmulighed er elektro-stålværket, hvor skrot (og undertiden direkte reduceret jern eller råjern) smeltes. Derefter tilsættes materialer for at opnå de ønskede kemiske egenskaber. Det flydende stål strengstøbes derpå til halvfabrikata, som gennem valsing videreforarbejdes til forskellige stålprodukter.

(17) De flade produkter af kulstofstål, der giver anledning til de konkurrenceproblemer, som denne beslutning vedrører, fremstilles generelt ved hjælp af den integrerede fremstillingsproces, da der i denne forbindelse kan produceres stål uden de sporelementer, der er indeholdt i skrot. Flade produkter af lavere kvalitet kan produceres på elektro-stålværker, men til formål, hvor stålet skal være fri for sporelementer, er den integrerede fremstillingsproces obligatorisk.

(18) Uanset hvilken fremstillingsproces der anvendes, strengstøbes stålet til halvfabrikata, til billets og blooms til lange produkter samt slabs til flade produkter. Slabsene varmvalses derefter til kvartoplate og bånd (på værker til valsing af enten bredbånd eller båndstål). Bredbånd kan efterfølgende spaltes i smallere bredder og/eller afkortes til plader. Praktisk talt alle kvartoplater, varmvalset båndstål og stålplader sælges i denne form og forarbejdes ikke yderligere af stålproducenten.

(19) Noget af det varmvalsede bredbånd sælges direkte til kunderne, bl.a. til stålservicecentre, som eventuelt opskærer eller spalter det. En stor del af det varmvalsede bredbånd, der fremstilles, videreforarbejdes til koldvalset båndstål, som er tyndere og har en højt forædlet overfladebeskaffenhed. Noget af det koldvalsede materiale sælges ligeledes i denne fase, men en betydelig del overtrækkes med en metalbelægning af tin eller chrom til dåseindustrien eller af zink. Zink beskytter stålet mod korrosion og kan påføres ved, at stålbandet neddyppes i et bad af smeltet zink (varmgalvaniseret bånd) eller elektrolytisk (elektrogalvaniseret bånd). De vigtigste afsætningsmarkeder for galvaniseret båndstål er bil- og byggeindustrien. Med undtagelse af noget (hovedsagelig varm-) galvaniseret materiale med organisk belægning sælges hovedparten af det overtrukne materiale som emballagestål, varmgalvaniseret eller elektrogalvaniseret båndstål.

(20) Elektro-stålværkerne ligger som regel i nærheden af skrotkilder. Med hensyn til de integrerede værker kan der sondres mellem de generelt mere moderne værker i nærheden af kyster og værkerne inde i landet. Værkerne inde i landet blev placeret her, fordi jernmalm og kul

var tilgængelig i lokalområdet. I Europa importeres i dag næsten al kul og jernmalm, der anvendes i stålframstillingen. Dette giver værkerne i nærheden af kyster, navnlig værker med dybtvandshavne, visse fordele.

- (21) Det fremgår klart, at ikke alle produkter opviser samme værditilvækst i produktionsprocessen. Dette resulterer i forskellige rentabilitetsniveauer. Produkter i efterfølgende omsætningsled synes at være forbundet med en større værditilvækst og betydeligt højere overskud før skat og afskrivninger, som det fremgår af diagram 1.

DIAGRAM 1

Vejledende priser (varmvalset bånd = 100)

[DIAGRAM SLETTET]* (*)

Kilde: parterne.

- (22) Salget af flade produkter i Fællesskabet i 2000 fremgår af tabel 1.

TABEL 1

Salget af flade produkter i Fællesskabet i 2000

(mio. tons)	
Produkt	Salg
Varmvalset bredbånd	23,9
Varmvalset båndstål	2,9
Varmvalsede plader	2,5
Varmvalsede båndprodukter i alt	29,3
Kvartoplade	7,8
Koldvalset bånd	13,1
Emballagestål	4,3
Galvaniseret stål	21,1
Overtrukket med organisk materiale	4,1
I alt	74,6

Kilde: parterne.

2. STÅLPRODUCENTER

- (23) Parterne har gjort gældende, at den europæiske stålindustri ikke er særlig koncentreret. Selv om dette måske har været tilfældet tidligere, er der i de seneste ti år sket en betydelig konsolidering. I dag er der fem store stålvirksomheder: Usinor, TKS, Corus, Riva og Arbed/Aceralia. De efterfølges af en række betydeligt mindre producenter, bl.a. Voest-Alpine, Rautaruukki, Salzgitter, Duferco og SSAB. Alt efter, hvilket produktmarked der lægges til grund, tegner de fem største producenters salg sig for mellem 50 % og 85 % af det samlede forbrug.

- (24) Den første gruppe stålproducenter består af store, integrerede selskaber, som fremstiller stålprodukter på alle produktionsniveauer. Alle fremstiller flade produkter, og TKS, Arbed/Aceralia og Usinor fremstiller rustfrit stål (Corus har en interesse i producenten af rustfrit stål AvestaPolarit). Desuden har Corus og Arbed/Aceralia meget betydelige anlæg til fremstilling af lange produkter. Alle er resultatet af nylige fusioner. Usinor overtog Cockerill Sambre, som selv havde overtaget Ekostahl. TKS er resultatet af flere fusioner i Tyskland, navnlig mellem Krupp og Hoesch og derpå fusionen med Thyssen. Corus er resultatet af en fusion mellem British Steel og Hoogovens. Arbed overtog Stahlwerke Bremen og derefter en kontrollerende interesse i Aceralia, som senere har overtaget Ucin og Aristrain. Riva overtog det privatiserede selskab ILVA.

- (25) Disse store producenter udøver virksomhed fra en række anlæg i mange forskellige europæiske lande og tredjelande. De har integrerede anlæg, hvor der produceres og videreforarbejdes stål af kul og jernmalm. De kan tilbyde et meget bredt udbud af flade produkter. De fleste af dem producerer også rustfrie og lange produkter. De er desuden aktive inden for distribution af stål og produkter i efterfølgende omsætningsled. For eksempel har Riva, den mindste producent i gruppen, 44 produktionsanlæg af forskellige størrelser, herunder det meget store integrerede stålværk i Taranto.

- (26) Den anden gruppe stålproducenter vedrører mindre europæiske producenter, som ikke har samme omfang eller produktudbud som de førende producenter, men koncentrerer sig om nichemarkeder (produkter og/eller regioner). I denne gruppe mellemstore aktører indgår følgende producenter af flade produkter med integrerede værker: Voest-Alpine, Rautaruukki, SSAB og Salzgitter. Som en af disse virksomheder anførte i et af Kommissionens spørgeskemaer, »betragter koncernen ikke sig selv som masseproducent af stål, men derimod som specialiseret producent og forarbejder af stålprodukter af høj kvalitet«. Desuden er der et betydeligt antal producenter af lange produkter, som hovedsagelig anvender elektroovne.

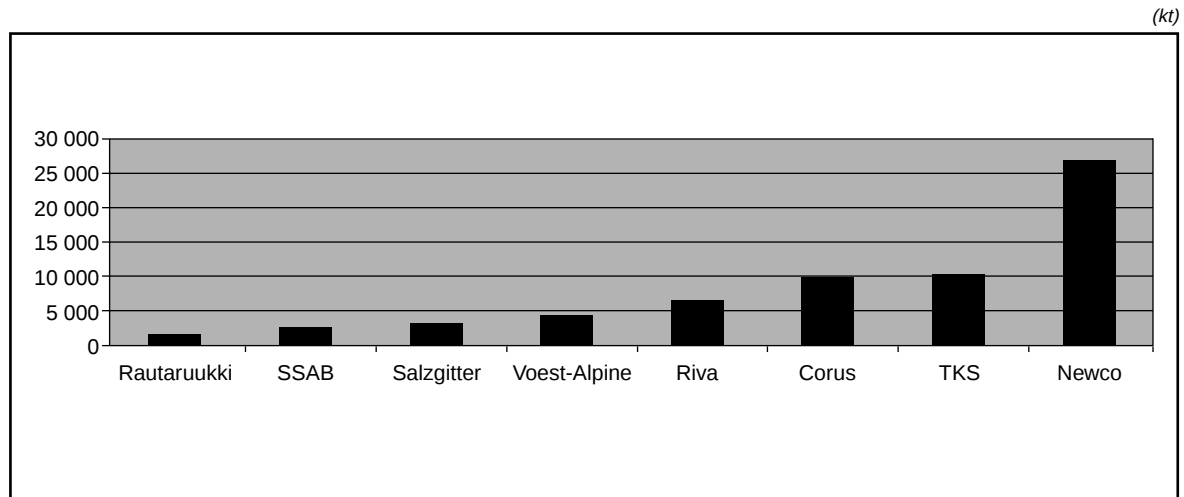
(*) Visse dele af denne tekst er redigeret for at undgå, at fortrolige oplysninger afsløres; disse dele er omgivet af skarpe parenteser og angivet med en asterisk.

- (27) Den påtænkte transaktion vil skabe Europas og verdens største stålvirksomhed. Diagram 2 giver en ide om de relative størrelser af de væsentligste europæiske stålpro-

ducenter på grundlag af deres salg af alle flade produkter af kulstofstål, der giver anledning til de konkurrenceproblemer, som denne beslutning vedrører.

DIAGRAM 2

Samlet salg af flade produkter af kulstofstål (år 2000)

Kilde: parterne.

B. DE RELEVANTE PRODUKTMARKEDER

1. INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

- (28) Formålet med den påtænkte fusion er fremstilling af produkter af kulstofstål og rustfrit stål, videreforarbejdning heraf til varmvalsede flade produkter, efterfølgende forarbejdning gennem koldvalsning og fremstilling af produkter, der er overtrukket med metal og organisk materiale, elektroplader og emballagestål. Desuden vil Newco være aktiv inden for distribution af stål gennem et net af stålservicecentre, lagerførende grossister og flammeskræningscentre.

- (30) Produkter af kulstofstål kan ikke substitueres med højtlegerede stålprodukter på grund af deres 1) forskellige kemiske sammensætning, 2) markant forskellige priser og 3) forskellige anvendelsesformål⁽⁹⁾. Desuden fremstilles produkter af kulstofstål på værker, som ikke er udstyret til at fremstille højtlegerede stålprodukter.

2. STÅLPRODUKTER

a) **Sondring mellem produkter af kulstofstål, højtlegerede stålprodukter og produkter af rustfrit stål**

- (29) Ifølge Kommissionens tidligere beslutninger⁽⁸⁾ tilhører produkter af kulstofstål et særskilt produktmarked i for-

- (31) Ligeledes tilhører produkter af kulstofstål et særskilt produktmarked i forhold til produkter af rustfrit stål, navnlig på grund af den forskellige kemiske sammensætning af ulegeret stål, rustfrit stål og varmebestandigt stål og andre former for legeret stål⁽¹⁰⁾. Rustfrit stål er en legering, som indeholder mindst 10,5 % chrom med eller uden andre legeringsmaterialer og under 1,2 % kulstof⁽¹¹⁾. Produktionen af rustfrit stål adskiller sig fra produktionen af kulstofstål ved, at der under udsmeltingen tilsættes chrom, nikkel og andre legeringsmaterialer for at give slutproduktet særlige egenskaber i forhold til almindeligt stål⁽¹²⁾.

⁽⁸⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen. Sag COMP/EKSF.1342 — Outokumpu/Avesta Sheffield. Sag IV/M.239 — Avesta/British Steel/NCC/AGA/Axel Johnson. Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST.

⁽⁹⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽¹⁰⁾ Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen. Se også sag COMP/EKSF.1342 — Outokumpu/Avesta Sheffield.

⁽¹¹⁾ Sag IV/M.239 — Avesta/British Steel/NCC/AGA/Axel Johnson.

⁽¹²⁾ Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST.

b) **Flade produkter af kulstofstål tilhører et særskilt produktmarked i forhold til lange produkter af kulstofstål**

- (32) Kommissionen er flere gange nået til den konklusion, at flade stålprodukter tilhører et særskilt produktmarked i forhold til lange stålprodukter ⁽¹³⁾.
- (33) Stål, der fremstilles på et stålværk, formstøbes og videreforarbejdes gennem den efterfølgende formgivning til de produkter, som de endelige aftagere ønsker. Valsede stålprodukter kan opdeles i flade produkter (varmvalset bredbånd, varmvalset båndstål, kvartoplader og finplader) og lange produkter (profiler og ståldragere, spormateriel, handelsstål og brede stænger). Flade og lange stålprodukter fremstilles på forskellige valseværker og købes til forskellige formål. De fleste valseværker opføres specifikt til et bestemt slutprodukt og ombygges stort set aldrig til andre formål ⁽¹⁴⁾. Desuden er der betydelige forskelle med hensyn til flade og lange produkters anvendelsesområder og priser. Markederne for flade stålprodukter kan derfor differentieres fra markederne for lange stålprodukter.

c) **Flade produkter af kulstofstål: sondring mellem varmvalsede og koldvalsede produkter**

- (34) Kommissionen har i tidligere beslutninger fastslået, at varmvalsede flade produkter af kulstofstål og koldvalsede flade produkter af kulstofstål udgør særskilte produktmarkeder ⁽¹⁵⁾.
- (35) Kun en begrænset del af de varmvalsede flade produkter sælges til brug i denne form. Over halvdelen heraf videreforarbejdes gennem koldvalsning. Den efterfølgende koldvalsning resulterer i en betydelig reduktion af materialets tykkelse, en større målnøjagtighed, en glattere overflade og efter deformationshærdning en større styrke ⁽¹⁶⁾. Varmvalsede produkter har ikke samme overfladeegenskaber som koldvalsede produkter ⁽¹⁷⁾. Værditilvæksten i forbindelse med koldvalsning er betydelig og udgør 25-30 %.
- (36) Et moderne valseværk til varmvalset bredbånd kan udvalse emnerne til mindstetykkelser på 1,5 mm. Tyn-

dere bånd og plader, som navnlig anvendes i bilindustrien og, efter belægning, i emballage- og byggeindustrien, kræver en videreforarbejdning på koldvalseværker, hvor der kan opnås mindstetykkelser på 0,12/0,15 mm ⁽¹⁸⁾.

- (37) Inden for segmentet for flade produkter af kulstofstål kan der derfor sondres mellem varmvalsede og koldvalsede flade produkter.

i) **Varmvalsede flade produkter af kulstofstål**

- (38) Inden for markedet for varmvalsede flade produkter af kulstofstål har parterne sondret mellem følgende produkter:

— varmvalset bredbånd, som først vales på bredbåndsvalseværker og derefter oprulles

— varmvalsede plader af kvadratisk eller rektangulær form, som fremkommer ved afkortningen af bånd

— varmvalset båndstål, som efter færdigbearbejdning har en bredde af under 600 mm og kan fremstilles på specielle valseværker eller ved opskæring af bredbånd i den ønskede bredde

— kvartoplader, ikke oprullede produkter, hvis dimensioner, navnlig deres tykkelse, adskiller sig markant fra dimensionerne i forbindelse med alle andre varmvalsede flade produkter af kulstofstål.

- (39) Parterne har fremført, at der er tale om et enkelt relevant marked for alle varmvalsede flade produkter af kulstofstål, med undtagelse af kvartoplader, som har andre fysiske egenskaber med hensyn til form, tykkelse og bredde og fremstilles med andet udstyr og andre processer og derfor udgør et særskilt marked.

- (40) Kvartoplate er plade ⁽¹⁹⁾, der fremstilles på specielle kvartovalseværker med fire valser, og som på grund af sin tykkelse ikke kan oprulles ⁽²⁰⁾. Som parterne har beskrevet i CO-formularen, har kvartoplader specielle

⁽¹³⁾ Sag IV/EKSF.1269 — Sollac/Aceralia/Solmed. Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen. Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia. Sag IV/EKSF.1264 — Aeralia/Aristrain.

⁽¹⁴⁾ Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen.

⁽¹⁵⁾ Sag IV/EKSF.1269 — Sollac/Aceralia/Solmed. Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen. Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia. Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST.

⁽¹⁶⁾ Sag IV/EKSF.1269 — Sollac/Aceralia/Solmed.

⁽¹⁷⁾ Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST.

⁽¹⁸⁾ Sag IV/EKSF.1269 — Sollac/Aceralia/Solmed.

⁽¹⁹⁾ Plader, som afhængigt af tykkelsen betegnes grov- eller mellemplader, er valsede firkantede eller rektangulære emner, der fremstilles ved overskæring af varmvalset bredbånd. Bredfladjern er varmvalsede flade produkter, som skæres i emner med en bredde af 150-1 250 mm og af over 4 mm tykkelse.

⁽²⁰⁾ Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen. Sag IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia.

fysiske egenskaber: de oprulles ikke, og deres dimensioner adskiller sig markant fra dimensionerne i forbindelse med alle andre varmvalsede flade produkter af kulstofstål: a) de kan have en tykkelse af indtil 400 mm i forhold til maksimalt 25 mm i forbindelse med varmvalsede coils, b) de kan have en bredde af indtil 5 000 mm i forhold til maksimalt 2 200 mm i forbindelse med varmvalsede coils. Desuden anvendes kvartoplader til formål, som adskiller sig fra tynde flade stålprodukter, navnlig inden for industrimateriel-, maskin-, energi-, atom-, kemi- og petrokemi-, gasbehandlings-, værfts- og metalbearbejdningsindustrien samt fremstilling af kedler og værktøj. Inden for alle disse områder giver kvartopladerne dimensioner stålforbrugerne betydelige økonomiske fordele (i forhold til f.eks. smalle flade produkter). På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at kvartoplader udgør et særskilt marked.

- (41) Hvad angår de andre varmvalsede flade produkter af kulstofstål, rejser der sig det spørgsmål, om varmvalset bredbånd udgør et særskilt produktmarked. Varmvalset bredbånd er bånd med en bredde af over 600 mm, som fremstilles af slabs i automatiserede værker for varmvalsen af bånd og oprulles ⁽²¹⁾. Bredbånd tegner sig for ca. 82 % af salget af alle varmvalsede flade produkter af kulstofstål (undtagen kvartoplader). I betragtning af den høje grad af substituerbarhed på udbudssiden mellem varmvalset bredbånd, båndstål og plader konkluderes det, at alle varmvalsede flade produkter af kulstofstål (undtagen kvartoplader) indgår i det samme relevante produktmarked. Medmindre andet er anført, skal enhver efterfølgende henvisning i denne beslutning til varmvalsede flade produkter af kulstofstål således forstås som omfattende alle varmvalsede flade produkter af kulstofstål undtagen kvartoplader (dvs. bredbånd, båndstål og plader).

ii) Koldvalsede flade produkter af kulstofstål

- (42) Koldvalsede flade produkter af kulstofstål tilhører et særskilt produktmarked i forhold til varmvalsede flade produkter af kulstofstål. Parterne har fremført, at inden for markedet for koldvalsede flade produkter af kulstofstål bør der ikke sondres mellem coils og plader. Dette er i overensstemmelse med Kommissionens tidligere beslutninger ⁽²²⁾.
- (43) I henhold til bilag I til EKSF-traktaten falder koldvalsede flade produkter med en bredde af under 500 mm des-

uden ikke ind under EKSF-traktaten, men under EF-traktaten. På baggrund af de nuværende produktionsprocesser og udbudsbetingelser er denne sondring imidlertid ikke længere relevant i forbindelse med vurderingen af fusioner i konkurrencemæssig henseende. Koldvalsede flade produkter med en bredde af både under og over 500 mm fremstilles i dag på de samme valseværker. Plader med en bredde af under 500 mm kan desuden fremstilles ved opskæring af bredbånd. I overensstemmelse med Kommissionens tidligere beslutninger ⁽²³⁾ kan der derfor med henblik på at vurdere virkningerne af den påtænkte fusion tages udgangspunkt i ensartede produktmarkeder uanset produkternes bredde, og ikke kun med hensyn til koldvalsede flade produkter af kulstofstål, men også produkter på markeder i efterfølgende omsætningsled, som fremkommer ved videreforarbejdning, f.eks. de forskellige former for overtrukne flade produkter.

- (44) Koldvalsede flade produkter af kulstofstål er for hovedpartens vedkommende bestemt til videreforarbejdning af producenterne selv, navnlig til overtrukne produkter, og således til intern brug. For eksempel leveres ca. 70-80 % af de koldvalsede flade produkter af kulstofstål, som fremstilles af de anmeldende parter, inden for koncernen til videreforarbejdning. Kommissionen har i tidligere beslutninger fastslået, at koldvalsede flade produkter af kulstofstål (uden overtræk) ligeledes tilhører et særskilt marked i forhold til markedet for overtrukne produkter.

d) Elektroplader

- (45) I overensstemmelse med Kommissionens tidligere beslutning ⁽²⁴⁾ har parterne fremført, at elektroplader tilhører et særskilt produktmarked i forhold til koldvalsede plader af kulstofstål i betragtning af deres elektromagnetiske egenskaber (ledningsevne og elektrisk modstand) og anvendelsesformål (konstruktion af transformere, elektriske motorer, serie- og kontaktskabe og generatorer til kraftværker).
- (46) Desuden har parterne sondret mellem ikke-kornorienterede elektroplader og kornorienterede elektroplader som følge af forskelle på både efterspørgsels- og udbudssiden. Kommissionen har tidligere fastslået, at kornorienterede og ikke-kornorienterede elektroplader tilhører særskilte markeder ⁽²⁵⁾. Begge produkter bejdes og koldvalses, men de adskiller sig fra hinanden i udglødningsprocessen, hvor materialet indgives de krævede elektromagnetiske egenskaber. Navnlig er de anlæg, der kræves til at

⁽²¹⁾ Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen. Sag IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia. Derimod fremstilles smalbånd (eller båndstål), herunder skåret bånd, enten direkte i en bredde af under 600 mm eller ved opskæring af varmvalset bredbånd.

⁽²²⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽²³⁾ Sag IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia. Sag IV/M.239 — Avesta/British Steel/NCC/AGA/Axel Johnson. Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST. Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽²⁴⁾ Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST.

⁽²⁵⁾ Se fodnote 24.

fremstille disse to typer produkter, meget forskellige, og der er derfor ingen substituerbarhed på udbudssiden. Endvidere er der forskelle på efterspørgselssiden: kornorienterede plader anvendes næsten udelukkende til store transformere, mens ikke-kornorienterede plader hovedsagelig anvendes i forbindelse med motorer, generatorer og små transformere.

e) Videreforarbejdning af fladt kulstofstål: overtrukne produkter tilhører et særskilt marked i forhold til produkter uden overtræk

(47) Belægning er en produktionsproces, som ligger i tilslutning til varmvalsningen eller koldvalsningen. Den anvendes navnlig i forbindelse med koldvalsede flade produkter af kulstofstål, hvor over to tredjedele af alle de produkter, der produceres i Fællesskabet, påføres en belægning, der er tilpasset det endelige anvendelsesformål. Kommissionen har fastslået, at koldvalsede flade produkter af kulstofstål med eller uden overtræk tilhører særskilte produktmarkeder på grund af forskellene med hensyn til deres respektive egenskaber, priser og anvendelsesformål ⁽²⁶⁾.

(48) Koldvalset bånd uden overtræk har helt andre egenskaber end overtrukket koldvalset bånd med hensyn til overfladebeskaffenhed og korrosionsbestandighed. Endvidere er værditilvæksten i forbindelse med belægningen meget betydelig, selv om den for de forskellige belægningsprocesser varierer mellem [20-30 %]* (varmgalvaniseret plade) og [75-85 %]* (plade, der er overtrukket med organisk materiale), dvs. i gennemsnit ca. 35 % ⁽²⁷⁾.

i) Sondring mellem produkter, der er overtrukket med henholdsvis metal og organisk materiale

(49) Som parterne har anført i deres anmeldelse, kan fladt kulstofståls korrosionsbestandighed øges gennem belægning med zink, tin eller et andet metal ⁽²⁸⁾ og/eller påføring af et organisk dæklag ⁽²⁹⁾.

(50) Parterne har fremført, at produkter, der er overtrukket med organisk materiale, tilhører et særskilt marked i for-

hold til metalovertrukne produkter i betragtning af deres forskellige egenskaber og navnlig den betydeligt højere pris for organisk belægning ⁽³⁰⁾. Parterne har endvidere gjort gældende, at det relevante marked kan være større end stål, der er overtrukket med organisk materiale, og omfatte en lang række konkurrerende produkter ⁽³¹⁾, navnlig aluminium, der er overtrukket med organisk materiale.

(51) Den foreslåede afgrænsning af organisk belægning og metallisk belægning som særskilte markeder er i overensstemmelse med Kommissionens tidligere beslutninger ⁽³²⁾. Markedsundersøgelsen har imidlertid ikke bekræftet, at der er findes et større marked, som omfatter stål og aluminium, der er overtrukket med organisk materiale.

ii) Hvidblik og galvaniserede produkter

(52) Metalovertrukne bånd kan opdeles i to forskellige brede klasser: 1) emballagestål (hvidblik og elektrolytisk forchromet stål (ECCS)), og 2) galvaniseret stål (varm- og elektrogalvaniseret, herunder belægninger af zinklegeringer).

(53) Disse grupper af produkter har meget forskellige priser og anvendelsesformål. Emballagestål anvendes næsten udelukkende til levnedsmiddel- og drikkedåser. På den anden side anvendes galvaniseret stål i udstrakt grad inden for bil-, bygge- og maskinindustrien, hvor zinkbelægningen forhindrer korrosion af stålet og derved øger dets levetid. Der kan derfor klart sondres mellem disse to grupper af produkter.

iii) Galvaniserede produkter: varmgalvaniseret og elektrogalvaniseret

(54) Der findes to forskellige produktionsprocesser i forbindelse med galvanisering: varmgalvanisering og elektrogalvanisering.

(55) Varmgalvaniserede produkter fremkommer ved dypning af varmvalset eller koldvalset stål i et zinkbad med en temperatur på 460 °C, hvorved alle frie overflader over-

⁽²⁶⁾ Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen. Sag IV/EKSF.1269 — Sollac/Aceralia/Solmed. Sag IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia. Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽²⁷⁾ Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen.

⁽²⁸⁾ Aluminium- eller zinklegeringer (dvs. zink/aluminium, zink/nikkel osv.).

⁽²⁹⁾ Maling, tynde organiske belægninger (TOC), lamineret folie.

⁽³⁰⁾ Organisk belægning er forbundet med en værditilvækst på 15-35 % af det anvendte råmateriale, alt efter den præcise anvendelse.

⁽³¹⁾ Aluminium, der er overtrukket med organisk materiale, flade produkter af kulstofstål uden overtræk og forskellige andre metalliske og ikke-metalliske materialer.

⁽³²⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/EKSF.1269 — Sollac/Aceralia/Solmed.

- trækkes med zink ⁽³³⁾. Elektrogalvaniserede produkter fremkommer derimod ved påføring af en elektrolytisk belægning af enten ren zink eller en legering af zink og nikkel på den ene eller begge sider af båndet.
- (56) Parterne har fremført, at varmgalvaniserede og elektrogalvaniserede produkter udgør det samme marked, nemlig markedet for galvaniserede produkter (selv om de har anført, at markedet kan være endnu større, hvis der tages højde for produkter, der konkurrerer med metalovertrukket stål) ⁽³⁴⁾. De har gjort gældende, at set fra efterspørgselsiden er begge typer produkter substituerbare, og at substituerbarheden i den senere tid er blevet bedre som følge af forbedringer af de varmgalvaniserede produkters udseende og egenskaber; med hensyn til alle væsentlige anvendelsesformål (biler, husholdningsapparater og metalmøbler) kan både varm- og elektrogalvaniseret stål således anvendes uden forskel, med forbehold af kun mindre processtilpasninger, som ikke begrænser substituerbarheden. Endvidere er korrosionsbestandighed, overfladekvalitet og priser sammenlignelige.
- (57) Kommissionen har tilkendegivet i tidligere beslutninger ⁽³⁵⁾, at varmgalvaniseret og elektrogalvaniseret stål kan udgøre særskilte produktmarkeder i betragtning af deres forskellige produkttegenskaber og priser, men undlod at tage stilling til den præcise segmentering af galvaniserede produkter.
- (58) Markedsundersøgelsen i dette tilfælde har imidlertid vist, at på grund af nylige forbedringer af varmgalvaniserede produkter, navnlig med hensyn til korrosionsbestandighed, udseende og egenskaber, synes der ikke at være betydelige forskelle mellem varm- og elektrogalvaniserede produkter. Kunderne har for størstedelens vedkommende bekræftet, at de i forbindelse med de fleste anvendelsesformål anser begge produktkategorier for at kunne erstatte hinanden i teknisk henseende. Navnlig bilindustrien, som udgør den største gruppe af aftagere af både varm- og elektrogalvaniserede produkter, anvender begge produkter i sine produktionsprocesser, herunder også produktionen af karosseridele, som tidligere udelukkende blev fremstillet af elektrogalvaniseret stål.
- (59) Dette kan illustreres ved udviklingen i efterspørgslen efter varm- og elektrogalvaniserede produkter i Fællesskabet. I 1993 blev 70 % af det elektrogalvaniserede stål således solgt til bilindustrien, i forhold til kun 27 % af det varmgalvaniserede bånd. I 2000 blev 44 % af det varmgalvaniserede stål anvendt i bilindustrien. Af den samlede mængde produkter med metalbelægning, der blev anvendt af bilindustrien, var ca. 60 % varm- og 40 % elektrogalvaniseret i 1999. Af tabel 2 fremgår udviklingen i efterspørgslen efter varm- og elektrogalvaniseret stål efter sektor. Ifølge industriens prognoser vil bilindustriens anvendelse af varmgalvaniseret stål stige yderligere i de kommende år.

TABEL 2

Skønnet udvikling i EF-efterspørgslen efter varm- og elektrogalvaniseret stål

	Varmgalvaniseret stål				Elektrogalvaniseret stål			
	1999		2005		1999		2005	
	Mængde (kt)	% af efterspørgslen	Mængde (kt)	% af efterspørgslen	Mængde (kt)	% af efterspørgslen	Mængde (kt)	% af efterspørgslen
Biler	[...]*	41	[...]*	[...]*	[...]*	75	[...]*	[...]*
Byggeri	[...]*	39	[...]*	[...]*	[...]*	11	[...]*	[...]*
Husholdningsapparater	[...]*	3	[...]*	[...]*	[...]*	4	[...]*	[...]*
Industri	[...]*	10	[...]*	[...]*	[...]*	7	[...]*	[...]*
Maskinindustri	[...]*	7	[...]*	[...]*	[...]*	3	[...]*	[...]*
I alt	13 388	100	[...]*	100	4 963	100	[...]*	100

Kilde: parterne.

⁽³³⁾ I nogle tilfælde underkastes metallet derpå en yderligere behandling, hvor belægningen omdannes til en zink-/jernlegering (8-12 % jern), hvilket gør svejsningen lettere hos kunden (»galvannealed«).

⁽³⁴⁾ F.eks. aluminium, plastic, kompositmaterialer, glas og endog andre stålprodukter (rustfrit stål, koldvalset stål, stål, der er overtrukket med organisk materiale).

⁽³⁵⁾ Sag IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia. Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen. Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre.

- (60) Med hensyn til priserne på varmgalvaniseret stål og elektrogalvaniseret stål viser markedsundersøgelsen, at de i vidt omfang afhænger af de særlige specifikationer (navnlig belægningens tykkelse og kemiske sammensætning og stålets tykkelse, bredde, kemiske specifikation, stivhed osv.) og produkternes anvendelsesformål. Det er derfor vanskeligt at fastsætte sammenlignelige gennemsnits- eller standardpriser, der er repræsentative for hele udbuddet af enten varm- og elektrogalvaniserede produkter.
- (61) Ifølge officielle prislistor fra de største producenter af galvaniseret stål (se tabel 3) ligger de gennemsnitlige prisforskelle mellem disse produkter under alle omstændigheder på under 5 % i Fællesskabet. Markedsundersøgelsen har bekræftet, at prisforskellene mellem varm- og elektrogalvaniseret stål ikke er betydelige.

TABEL 3

Prisforskelle mellem varm- og elektrogalvaniseret stål opdelt efter medlemsstat

	Tyskland	Belgien	Frankrig	Spanien	Italien	Det Forenede Kongerige	Østrig	Gennemsnit
Varmgalvaniseret	525	600	600	550	550	877	575	611
Elektrogalvaniseret	500	600	600	550	525	794	550	588
Forskel	25	0	0	0	25	83	25	23
	5 %	0 %	0 %	0 %	5 %	10 %	5 %	4 %

Kilde: officielle prislistor fra producenter i de pågældende lande.

- (62) På baggrund heraf konkluderer Kommissionen, at det relevante produktmarked omfatter alle galvaniserede produkter, dvs. varmgalvaniseret stål og elektrogalvaniseret stål.

f) Emballagestål: sondring mellem stål til drikkevareemballage og stål til anden emballage end drikkevareemballage

- (63) Emballagestål består af meget tynde (0,13-0,49 mm) flade coils eller plader af kulstofstål, som er blevet elektrolytisk belagt med et meget fint lag tin (i forbindelse med hvidblik) eller chrom (i forbindelse med elektrolytisk forchromet stål (ECCS) eller tinfrit stål (TFS)). Der kan sondres mellem to forskellige typer emballagestål alt efter deres anvendelsesformål, dvs. stål til drikkevareemballage og stål til anden emballage end drikkevareemballage. Denne sondring er baseret på følgende faktorer: 1) kvalitetsnormerne for drikkedåser er meget højere end for anden emballage (belastningstolerance under forarbejdningen, metallets kvalitet med hensyn til porøsitet osv.), 2) fortinningslinjerne skal være bredere for at muliggøre en optimering af produktionslinjerne til fremstilling af dåser (1,2 m i stedet for maksimalt 1,0 m), og 3) stål til drikkevarer skal afgasses under vakuum for at fremstille stål med et meget lavt kulstofindhold. Selv om produktionslinjerne til fremstilling af stålemballage til drikkedåser teoretisk kan anvendes til fremstilling af stål-dåser til anden emballage, vil det være uøkonomisk at gøre dette.

- (64) Parterne har fremført, at det relevante produktmarked for metal til drikkedåser bør omfatte ikke blot stål, men

også aluminium, da begge materialer anvendes til fremstilling af drikkedåser. Ifølge parterne kan europæiske kunder frit vælge, om de ønsker at anvende stål eller aluminium til dåser, da aluminium ganske vist er dyrere som råmateriale, men kræver mindre forarbejdning til at opnå drikkedåse-kvalitet. Priserne på aluminium og emballagestål vil derfor påvirke hinanden. Selv om de traditionelle produktionslinjer til fremstilling af dåser er konfigureret til enten at anvende aluminium eller emballagestål, kan de desuden omstilles til at anvende det andet materiale (parterne har beregnet omkostninger på [...] mio. EUR for omstillingen fra stål til aluminium og på [...] mio. EUR fra aluminium til stål); endvidere består moderne anlæg af fleksible produktionslinjer, som gør det muligt at skifte mellem at anvende emballagestål og aluminium. Parterne har ligeledes fremført, at kunderne, der er store koncentrerede producenter af drikkedåser, råder over et tilstrækkeligt stort antal produktionslinjer, som er beregnet specielt til henholdsvis stål og aluminium, til hurtigt at kunne tilpasse sig ændringer i efterspørgslen og skifte mellem de to materialer.

- (65) Kommissionen har tidligere fastslået, at emballagestål udgør et særskilt produktmarked ⁽³⁶⁾. Dog har Kommissionen endnu ikke fastlagt, om markedet bør segmenteres snævrere, dvs. om stål (eller metal) til drikkevareemballage og til anden emballage tilhører særskilte markeder. Det er heller ikke nødvendigt at foretage en præcis afgrænsning i forbindelse med vurderingen af den anmeldte transaktion, da konkurrencevurderingen ikke i væsentlig grad påvirkes heraf.

⁽³⁶⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre.

(66) Med hensyn til parternes udtalelser om, at stål og aluminium tilhører det samme relevante marked for drikkevareemballage, konkluderede Kommissionen for nylig, at stål og aluminium til emballage generelt udgør særskilte relevante markeder ⁽³⁷⁾. Selv om færdigvarerne er stort set ens i begge tilfælde, er der betydelige forskelle med hensyn til både priserne på de to materialer og prisudviklingen. Kommissionens markedsundersøgelse i dette tilfælde bekræfter ikke, at der er tale om et fælles marked for aluminium og stål til drikkedåser.

(67) Endelig har parterne fremført, at foruden aluminium og stål kan markedet for drikkevareemballage være endnu større og omfatte konkurrerende materialer såsom plastic og glas. Disse konkurrerende materialer udgør ikke en del af markedet for hverken stål eller aluminium på grund af de fuldstændig forskellige materialeegenskaber, det meget forskellige udstyr til påfyldning af glas- eller plasticflasker og de forskellige priser.

g) Flade produkter af rustfrit stål: sondring mellem varmvalsede og koldvalsede produkter

(68) Rustfrit stål adskiller sig fra kulstofstål og legeret stål ved sine fysiske og kemiske egenskaber, navnlig sin korrosions- og varmebestandighed. Dette gør det særlig velegnet til visse formål inden for bl.a. procesteknik, automobilteknik, hygiejneprodukter og knivvarer ⁽³⁸⁾.

(69) I tidligere beslutninger har Kommissionen afgrænset særskilte relevante produktmarkeder for varmvalsede flade produkter af rustfrit stål og koldvalsede flade produkter af rustfrit stål ⁽³⁹⁾. Parterne har peget på, at forskellene mellem varmvalsede og koldvalsede produkter af rustfrit stål udviskes som følge af den tekniske udvikling inden for branchen for rustfrit stål generelt, men har erkendt, at overlapningerne mellem varmvalset og koldvalset rustfrit stål fortsat er begrænsede.

i) Varmvalsede flade produkter af rustfrit stål

(70) Som i forbindelse med varmvalsede flade produkter af kulstofstål har Kommissionen konkluderet, at i betragtning af den høje grad af substituerbarhed på udbudssiden mellem varmvalset bredbånd, båndstål og plader

indgår alle varmvalsede flade produkter af rustfrit stål (undtagen kvartoplader) i det samme relevante produktmarked.

ii) Koldvalsede flade produkter af rustfrit stål

(71) Koldvalsede flade produkter af rustfrit stål (bånd og plade) fremstilles ved koldvalsning af varmvalset bånd. De udgør et særskilt relevant produktmarked, da de adskiller sig fra varmvalsede flade produkter med hensyn til produkttegenskaber (navnlig overfladebeskaffenhed), anvendelsesformål og priser ⁽⁴⁰⁾. Koldvalsede flade produkter af rustfrit stål anvendes inden for en lang række forskellige industrier med følgende krav ⁽⁴¹⁾: 1) varme-, rust- og syrebestandighed (korrosionsbestandighed), 2) den grundlæggende strukturelle kvalitet af stål, såsom egnethed til dybtrækning/svejsbarhed, og 3) en højt forædlet overflade, som er glat og pæn.

(72) Desuden falder koldvalset bånd under 500 mm ind under EF-traktaten, mens koldvalset bånd over 500 mm falder ind under EKSF-traktaten ⁽⁴²⁾. Denne sondring giver imidlertid ikke længere mening, da moderne koldvalseværker kan producere en lang række bredder både over og under 500 mm, og smallere bredder kan ligeledes opnås ved opskæring af bredere materiale. Kommissionen er derfor af den opfattelse, at sondringen er kunstig, og at alt koldvalset bånd af rustfrit stål tilhører det samme marked ⁽⁴³⁾.

h) Konklusioner

(73) På baggrund heraf konkluderer Kommissionen, at følgende kategorier udgør de relevante produktmarkeder, som skal tages i betragtning i forbindelse med den konkurrencemæssige vurdering af den anmeldte transaktion:

- 1) varmvalsede flade produkter af kulstofstål
- 2) kvartoplader
- 3) koldvalsede flade produkter af kulstofstål
- 4) ikke-kornorienterede elektroplader
- 5) galvaniseret stål

⁽³⁷⁾ Sag COMP/M.1663 — Alcan/Alussuisse.

⁽³⁸⁾ Sag COMP/EKSF.11342 — Outokumpu/Avesta Sheffield.

⁽³⁹⁾ Sag IV/M.239 — Avesta I. Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST. Sag COMP/EKSF.1342 — Outokumpu/Avesta Sheffield.

⁽⁴⁰⁾ Sag COMP/EKSF.1342 — Outokumpu/Avesta Sheffield. Sag IV/M.239 — Avesta/British Steel/NCC/AGA/Axel Johnson.

⁽⁴¹⁾ Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST.

⁽⁴²⁾ Bilag I til EKSF-traktaten.

⁽⁴³⁾ Sag COMP/EKSF.1342 — Outokumpu/Avesta Sheffield. Sag IV/M.239 — Avesta/British Steel/NCC/AGA/Axel Johnson. Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST. Sag IV/M.1203 — Usinor/Finaverdi.

- 6) kulstofstål, der er overtrukket med organisk materiale
- 7) emballagestål eller alternativt særskilte markeder for a) stål til drikkevareemballage og b) stål til anden emballage
- 8) varmvalsede flade produkter af rustfrit stål
- 9) koldvalsede flade produkter af rustfrit stål.

3. DISTRIBUTION AF STÅL

a) *Sondring mellem distribution af stål på den ene side og produktion og direkte salg af stål på den anden side*

(74) Parterne er af den opfattelse, at distribution af stål tilhører et særskilt marked i forhold til produktion af stål og stålproducenters direkte salg til kunder. Kommissionen har i tidligere sager fastslået, at udøvelse af distributionsvirksomhed udgør et særskilt produktmarked⁽⁴⁴⁾. Distribution af stålprodukter adskiller sig fra produktionen og det direkte salg af stålprodukter med hensyn til en række faktorer⁽⁴⁵⁾:

- 1) forskellige kunder: kunder, der køber stålprodukter via distributionskanaler, er normalt andre kunder med andre behov end de kunder, der benytter sig af direkte salg
- 2) mindre ordrestørrelse: mens salg fra værkerne sædvanligvis måles i titusind ton, måles stålservicecentrenes salg i tons og de lagerførende grossisters salg i hundrede kilogram
- 3) distributørernes evne til at reagere hurtigt på kundernes behov: leveringstiderne fra stålværker fastsættes sædvanligvis til uger eller endog måneder, mens de lagerførende grossister arbejder inden for timer eller dage, og stålservicecentre tilbyder normalt »on-time«-levering på en bestemt dag eller undertiden også inden for et bestemt tidsrum på dagen

- 4) aktiviteternes lokale karakter: distributionscentrene forsyner generelt kunder inden for en begrænset afstand fra deres etableringssted, og
- 5) det store antal virksomheder inden for dette aktivitetsområde: fra integrerede distributionsvirksomheder, der ejes af stålvirksomheder, til små uafhængige firmaer.

(75) Desuden har Kommissionen konkluderet, at distributionsvirksomhedernes opgaver er fuldstændig selvstændige, og at der ikke er tale om salgsagenturer⁽⁴⁶⁾, hvilket også fremgår af, at en lange række uafhængige (ikke integrerede) ståldistributører er aktive i Fællesskabet. Selv om mange stålproducenter har distributionsvirksomheder, som de ejer helt eller delvis, findes der en uafhængig sektor, som består af et stort antal virksomheder af forskellig størrelse og finansiell styrke lige fra små familievirksomheder til datterselskaber af store industrivirksomheder⁽⁴⁷⁾.

b) *Sondring mellem forskellige ståldistributionskanaler*

(76) Parterne har fremført, at distribution af stål bør opdeles yderligere i tre forskellige markeder: 1) stålservicecentre, 2) lagerførende grossister og 3) flammeskæringscentre. Disse markedsafgrænsninger er i overensstemmelse med Kommissionens tidligere beslutninger⁽⁴⁸⁾ og er i det væsentlige blevet bekræftet af markedsundersøgelsen. Disse distributionskanaler vil blive opdelt yderligere på grundlag af solgte produktkategorier.

i) Stålservicecentre

(77) Stålservicecentre køber valseværksprodukter hos stålproducenterne og spalter og skærer efterfølgende materialet efter kundernes behov⁽⁴⁹⁾. Blandt kunderne indgår store kunder såsom bilproducenter og producenter af hårde hvidevarer, lagerførende grossister og kunder af alle størrelser.

(78) Stålservicecentre er kun aktive inden for flade stålprodukter, både af kulstofstål og rustfrit stål. I overensstemmelse med Kommissionens tidligere beslutninger⁽⁵⁰⁾ vil der i denne beslutning blive sondret mellem markederne

⁽⁴⁴⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/EKSF.1264 — Aceralia/Aristrain. Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen. Sag IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia. Sag COMP/EKSF.1342 — Outokumpu/Avesta Sheffield. Sag IV/M.73 — Usinor/ASD. Sag IV/M.239 — Avesta/British Steel/NCC/AGA/Axel Johnson. Sag IV/M.503 — British Steel/Svensk Stål/NSD. Sag IV/M.578 — Hoogovens/Klöckner & Co. Sag IV/M.971 — Klöckner/Comercial de Laminados. Sag IV/M.918 — Klöckner/ODS. Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST. Sag IV/M.1329 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/M.504 — Avesta (III).

⁽⁴⁵⁾ Sag IV/M.971 — Klöckner/Comercial de Laminados. Sag IV/M.918 — Klöckner/ODS.

⁽⁴⁶⁾ Sag IV/M.578 — Hoogovens/Klöckner & Co.

⁽⁴⁷⁾ Sag IV/M.971 — Klöckner/Comercial de Laminados. Sag IV/M.918 — Klöckner/ODS.

⁽⁴⁸⁾ Sag IV/M.918 — Klöckner/ODS. Sag IV/M.1329 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/M.971 — Klöckner/Comercial de Laminados.

⁽⁴⁹⁾ Sag IV/M.971 — Klöckner/Comercial de Laminados.

⁽⁵⁰⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre. Distributionen af produkter af rustfrit stål er blevet analyseret af Kommissionen, bl.a. i følgende beslutninger: Sag COMP/EKSF.1342 — Outokumpu/Avesta Sheffield. Sag IV/M.504 — Avesta (III). Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST. Sag IV/M.239 — Avesta/British Steel/NCC/AGA/Axel Johnson.

for distribution af produkter af kulstofstål og rustfrit stål. Denne sondring er blevet bekræftet af de anmeldende parter, som har fremført, at distributionskanalerne for flade stålprodukter af kulstofstål og rustfrit stål er forskellige. Parternes aktiviteter overlapper kun hinanden med hensyn til produkter af kulstofstål og ikke med hensyn til produkter af rustfrit stål (undtagen i Tyskland, hvor deres samlede markedsandel udgør [$< 15\%$]*).

ii) Lagerførende grossister

(79) Lagerførende grossister udfører en traditionel grossistfunktion, idet de køber store mængder hos producenterne og videresælger mindre mængder ⁽⁵¹⁾. Grossistvirksomheden består navnlig i lagerføring af en lang række forskellige stålprodukter på optimale steder for i første række, men ikke udelukkende at forsyne små og mellemstore kunder med stålsmåmængder, som ikke er tilstrækkeligt store til, at de kan aftages direkte fra stålproducenterne eller fra stålservicecentre ⁽⁵²⁾. Endvidere har grossister stål på lager til direkte levering og kan derfor tilbyde en service, som stålproducenterne ikke kan tilbyde. Grossister har desuden udviklet egne interne forarbejdningstilbud for at skabe værditilvækst og forbedre deres service over for kunderne ⁽⁵³⁾. Denne forarbejdning omfatter afkortning, spaltning, skæring og polering.

(80) Lagerføringen omfatter næsten hele udbuddet af stålprodukter ⁽⁵⁴⁾. Som i forbindelse med stålservicecentre vil der blive foretaget en segmentering mellem distributionen af produkter af kulstofstål og rustfrit stål, da parternes overlappende aktiviteter kun vedrører produkter af kulstofstål. I forbindelse med vurderingen vil der i denne beslutning desuden blive sondret mellem de to kategorier af produkter af kulstofstål, dvs. a) flade produkter og b) lange produkter. Denne sondring på grundlag af distribuerede produkttyper er i overensstemmelse med Kommissionens tidligere beslutning ⁽⁵⁵⁾.

(81) I deres svar på klagepunktsmeddelelsen har parterne anfægtet, at det relevante produktmarked segmenteres i lagerføring af flade produkter af kulstofstål og lange produkter af kulstofstål. Parterne har på grundlag af nedenstående argumenter fremført, at det relevante marked er det samlede marked for lagerføring, uden sondring mellem flade og lange produkter: 1) lagerføring er en kun-

deorienteret service over for et meget fragmenteret kundeunderlag, hvorfor mange stålgrossister er nødt til at føre de fleste produktgrupper for at dække kundernes efterspørgsel, og 2) der er en høj grad af substituerbarhed på udbudssiden, og ingen barrierer hindrer en grossist i foruden flade produkter også at udbyde lange produkter og omvendt.

(82) Trods parternes argumenter og navnlig det forhold, at en række grossister er aktive både på markedet for flade produkter af kulstofstål og på markedet for lange produkter af kulstofstål, skal der ved afgrænsningen af de relevante produktmarkeder tages hensyn til de forskellige efterspørgselskarakteristika for hver produkttype og forskellene mellem deres gennemsnitspriser. Navnlig har flade produkter af kulstofstål andre aftagere end lange produkter af kulstofstål og har også særlige karakteristika med hensyn til deres distributionskanaler (stålservicecentre er kun aktive inden for flade produkter og ikke lange produkter).

(83) På baggrund heraf anser Kommissionen følgende produktmarkeder for at være relevante markeder: 1) distribution af flade produkter af kulstofstål via lagerførende grossister, 2) distribution af lange produkter af kulstofstål via lagerførende grossister og 3) distribution af produkter af rustfrit stål via lagerførende grossister.

iii) Flammeskæringscentre

(84) Flammeskæringscentre forarbejder et bestemt produkt, dvs. kvartoplader med en tykkelse af mellem 8 mm og 600 mm, som kræver et specielt sletstål (oxyhydrogenblæselampe), som er meget præcis og effektiv ⁽⁵⁶⁾. Flammeskæringscentre arbejder tæt sammen med deres kunder og forarbejder små stålsmåmængder, som opskæres efter kundernes behov.

(85) Kommissionen har tidligere fastslået, at flammeskæringsaktiviteter udgør et særskilt marked ⁽⁵⁷⁾. Desuden har markedsundersøgelsen i det væsentlige bekræftet denne konklusion.

c) Konklusion

(86) På baggrund heraf konkluderer Kommissionen, at følgende kategorier udgør de relevante produktmarkeder, som skal tages i betragtning i forbindelse med den konkurrencemæssige vurdering af den anmeldte transaktion:

- 1) distribution af flade produkter af kulstofstål via stål-servicecentre

⁽⁵¹⁾ Sag IV/M.503 — British Steel/Svensk Stål/NSD.

⁽⁵²⁾ Sag IV/M.971 — Klöckner/Comercial de Laminados. Sag IV/M.918 — Klöckner/ODS.

⁽⁵³⁾ Sag IV/M.239 — Avesta/British Steel/NCC/AGA/Axel Johnson.

⁽⁵⁴⁾ Sag IV/M.73 — Usinor/ASD.

⁽⁵⁵⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽⁵⁶⁾ Sag IV/M.1329 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽⁵⁷⁾ Se fodnote 56.

- 2) distribution af flade produkter af rustfrit stål via stål-servicecentre
- 3) distribution af flade produkter af kulstofstål via lagerførende grossister
- 4) distribution af lange produkter af kulstofstål via lagerførende grossister
- 5) distribution af produkter af rustfrit stål via lagerførende grossister
- 6) distribution af kvartoplader via flammeskæringscentre.

C. DE RELEVANTE GEOGRAFISKE MARKEDER

1. STÅLPRODUKTER

a) *Varmvalsede flade produkter af kulstofstål*

- (87) Parterne har fremført, at det relevante geografiske marked for alle varmvalsede flade produkter af kulstofstål (herunder kvartoplader) mindst omfatter hele Fællesskabet, men kan være endnu større.
- (88) Kommissionen har i tidligere beslutninger fastslået, at det relevante marked for varmvalsede flade produkter af kulstofstål mindst omfatter Fællesskabets område⁽⁵⁸⁾. Selv om produktionskapaciteten i forbindelse med varmvalsede stålprodukter i de fleste medlemsstater tidligere tilhørte en enkelt (national) stålvirksomhed, der som regel tegnede sig for den største andel af udbuddet på sit hjemmemarked, er stålproducenter i lang tid gået ind på deres konkurrenters hjemmemarkeder, hvor de har opnået betydelige markedsandele⁽⁵⁹⁾. I dag er de store stålproducenter aktive i næsten alle medlemsstater både via direkte leverancer til endelige aftagere og via tilknyttede distributionscentre. Desuden er der ikke betydelige transportomkostninger inden for Fællesskabet, der er ingen told- eller andre adgangsbarrierer, og kundepræferencer er ingen vigtig faktor, da hovedparten af produkterne er homogene (råvarer).
- (89) Det er ikke nødvendigt at foretage en præcis markedsafgrænsning i forbindelse med denne beslutning, da den påtænkte fusion selv ikke på grundlag af den snævrere mulige afgrænsning af det geografiske marked giver anledning til alvorlige konkurrenceproblemer på dette marked.

b) *Koldvalsede flade produkter af kulstofstål*

- (90) Parterne har fremført, at det relevante geografiske marked for produktionen af koldvalsede flade produkter af kulstofstål omfatter mindst Vesteuropa, dvs. Fællesskabet og EFTA, og har igen anført, at det kan være endnu større. Parterne har henvist til omfanget af importen af koldvalsede flade produkter af kulstofstål i 2000 (næsten 18 % ifølge parterne) og til resultaterne i en rapport fra parternes økonomiske rådgivere, hvorefter økonometriske analyser angiveligt viser, at den relative importpris i væsentlig grad påvirker importandelen i Fællesskabet.
- (91) I tidligere sager har Kommissionen konkluderet, at det relevante geografiske marked for koldvalsede flade produkter af kulstofstål omfattede mindst Vesteuropa, dvs. Fællesskabet og EFTA⁽⁶⁰⁾. Svarene på Kommissionens spørgeskemaer i den foreliggende sag synes at vise, at markedet ikke er større end Vesteuropa. Under alle omstændigheder er det ikke nødvendigt at foretage en præcis afgrænsning af markedet, da den påtænkte fusion ikke vil sætte den fusionerede enhed i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten, uanset hvilken præcis afgrænsning af det geografiske marked der tages udgangspunkt i.

c) *Ikke-kornorienterede elektroplader*

- (92) Parterne har fremført, at det relevante geografiske marked for ikke-kornorienterede elektroplader omfatter Vesteuropa. Den foreslåede afgrænsning er i overensstemmelse med Kommissionens tidligere beslutninger⁽⁶¹⁾ og er i det væsentlige blevet bekræftet af markedsundersøgelsen.

d) *Overtrukne produkter af kulstofstål*

- (93) Parterne har fremført, at det relevante geografiske marked for galvaniseret stål og stål, der er overtrukket med organisk materiale, omfatter mindst hele Fællesskabet, hvis det ikke er større. Kommissionen har tidligere fastslået, at markederne for varmgalvaniseret stål og andre overtrukne produkter omfatter hele Fællesskabet⁽⁶²⁾. Transportomkostningerne inden for Fællesskabet er ikke betydelige (de udgør f.eks. mindre end 5 % af den endelige værdi af stål, der er overtrukket med organisk materiale), og en betydelig del af galvaniseret stål, der er

⁽⁵⁸⁾ Sag IV/EKSF.1264 — Aceralia/Aristrain. Sag IV/M.1329 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen.

⁽⁵⁹⁾ Sag IV/EKSF.1243 — Krupp Hoesch/Thyssen.

⁽⁶⁰⁾ På grund af, at der mangler tal for Vesteuropa, er analysen blevet foretaget på grundlag af EU-data. Dette vil ikke på nogen måde ændre resultatet af undersøgelsen i betragtning af EFTA-landenes minimale indvirkning på det samlede vesteuropæiske marked.

⁽⁶¹⁾ Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST.

⁽⁶²⁾ Sag IV/EKSF.1269 — Sollac/Aceralia/Solmed. Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/EKSF.1237 — Arbed/Aceralia.

overtrukket med organisk materiale (40-50 %), og stål, der er overtrukket med organisk materiale (over 30 %), handles på tværs af grænserne inden for EU.

- (94) Det relevante geografiske marked strækker sig imidlertid ikke ud over Fællesskabet. Parterne har anført, at importen fra tredjelande er steget i de senere år. Alligevel tegner importen fra tredjelande sig stadig kun for relativt lave mængder og varierer betydeligt mellem de forskellige produkter: 6-9 % med hensyn til galvaniseret stål og 6 % med hensyn til stål, der er overtrukket med organisk materiale, i 1999-2000. Desuden har markedsundersøgelsen vist, at en række kunder er af den opfattelse, at stålproducenter uden for Fællesskabet ikke for øjeblikket er i stand til at imødekomme EF-kundernes behov med hensyn til kvalitet, pålidelighed og service. Kommissionen konkluderer derfor i overensstemmelse med sine tidligere beslutninger, at markederne for overtrukne produkter af kulstofstål omfatter Fællesskabets område.

e) *Emballagestål*

- (95) Parterne har fremført, at det relevante geografiske marked for emballagestål omfatter mindst hele Fællesskabet. Kommissionen har tidligere fastslået, at markedet er af fællesskabsdimension ⁽⁶³⁾. Samhandelen inden for Fællesskabet er betydelig (ca. 40 %), og transportomkostningerne er ikke særlig store (3-4 %).
- (96) Markedsundersøgelsen har ligeledes bekræftet, at det relevante marked er Fællesskabet. Importen tegnede sig i 2000 for ca. 10 % af al emballagestål, hvoraf hovedparten bestod af stål til anden emballage (der var praktisk talt ingen import af stål til drikkevareemballage).

f) *Flade produkter af rustfrit stål*

- (97) Parterne har fremført, at det relevante geografiske marked for varmvalsede og koldvalsede flade produkter af rustfrit stål omfatter mindst Vesteuropa, dvs. omfatter Fællesskabet og EFTA. De gør imidlertid gældende, at markedet er ved at udvikle sig til at blive et verdensomspændende marked som følge af den stigende betydning af transkontinentale handelsstrømme, udjævningen af handels- og konkurrencevilkårene på verdensplan, eksistensen af en global pristendens og lave transportomkostninger.
- (98) Kommissionen har tidligere afgrænset Vesteuropa som det relevante marked ⁽⁶⁴⁾. Selv om importen fra tredjelande er steget i de senere år, tegner de sig stadig for

under 8 % med hensyn til varmvalsede flade produkter af rustfrit stål og 6 % med hensyn til koldvalsede flade produkter af rustfrit stål. Under alle omstændigheder er det ikke nødvendigt at foretage en præcis afgrænsning, da transaktionen ikke giver anledning til alvorlige konkurrenceproblemer selv på grundlag af den snævrere mulige markedsafgrænsning.

2. DISTRIBUTION AF STÅL

- (99) Parterne har fremført, at de geografiske markeder for distribution af stål er nationale eller regionale, og at de skal fastlægges i hvert enkelt tilfælde under hensyntagen til bl.a. følgende faktorer: 1) værdien af det pågældende materiale, 2) værditilvækst i forbindelse med den pågældende ydelse, 3) konkurrenters beliggenhed, 4) leveringstid og 5) relevante transportomkostninger.

- (100) Parterne anser navnlig følgende områder som relevante markeder i forbindelse med denne transaktioner:

- 1) Frankrig
- 2) Benelux-landene og den tilgrænsende nordvestlige del af Tyskland (Nordrhein-Westfalen)
- 3) Spanien og Portugal, samt
- 4) Det Forenede Kongerige og Irland.

- (101) I tidligere beslutninger ⁽⁶⁵⁾ har Kommissionen fastslået, at det geografiske område, som forsynes af et enkelt lagerføringsdepot, er betinget af transportomkostninger og leveringstider. Den værditilvækst, der skabes af aktiviteter i forbindelse med distribution af stål, er forholdsvis lav, hvorfor transportomkostninger i vidt omfang begrænser en distributionsvirksomheds mulighed for at konkurrere over store afstande ⁽⁶⁶⁾. Det fremgår navnlig af markedsundersøgelsen, at distributionscentre generelt forsyner kunder inden for en radius på ca. 200-250 km. Distribution er derfor i det væsentlige en regional aktivitet. Om denne region omfatter en eller flere medlemsstater, afhænger af en række faktorer, herunder medlemsstatens størrelse, arten og værdien af de solgte produkter og konkurrenternes beliggenhed ⁽⁶⁷⁾.

- (102) Kommissionen har derfor fastslået i tidligere beslutninger, at ståldistributørernes aktiviteter normalt er begrænset til en enkelt medlemsstat, og at grænseover-

⁽⁶³⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽⁶⁴⁾ Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST. Sag IV/M.239 — Avesta/British Steel/NCC/AGA/Axel Johnson.

⁽⁶⁵⁾ Sag IV/M.503 — British Steel/Svensk Stål/NSD.

⁽⁶⁶⁾ Sag IV/M.760 — Klöckner/ARUS.

⁽⁶⁷⁾ Sag IV/M.918 — Klöckner/ODS.

skridende transaktioner fra grossisters, stålservicecentres og flammeskæringscentres side er begrænsede ⁽⁶⁸⁾. Kommissionens undersøgelse i denne sag viser, at der finder en vis samhandel sted på tværs af grænserne mellem naboområder, men at meget af salget foregår i det land, hvor både distributionscentret og kunden er beliggende.

- (103) Som parterne har anført CO-formularen, er Frankrig allerede blevet betragtet som relevant geografisk marked for stålservicecentres, lagerførende grossisters ⁽⁶⁹⁾ og flammeskæringscentres ⁽⁷⁰⁾ distribution af stål. Markedsundersøgelsen har bekræftet, at der kun finder et begrænset overskridende salg sted mellem Frankrig og dets nabolande.

- (104) Parterne har betragtet det område, der omfatter Benelux-landene og den tilgrænsende nordvestlige del af Tyskland (Nordrhein-Westfalen), som relevant geografisk marked på grundlag af følgende: 1) ingen handelshindringer, 2) ligheden mellem de priser, der beregnes inden for regionen og 3) en betydelig grænseoverskridende handel med produkter. Kommissionen har tidligere afgrænset det marked, der omfatter Nederlandene, Belgien og den nordvestlige del af Tyskland, som det relevante marked ⁽⁷¹⁾. Markedsundersøgelsen har bekræftet, at der finder en betydelig grænseoverskridende samhandel sted i det pågældende område. Navnlig forsyner de forskellige distributionsnet kunderne i området på grundlag af beliggenheden af deres distributionscentre. For eksempel har parterne koncentreret deres væsentligste stålservicecentre i dette område i Belgien, og herfra kan de effektivt og økonomisk forsyne kunder i Luxembourg, Nederlandene og den pågældende del af Tyskland. En betydelig del af salget hos parternes belgiske stålservicecentre gik således til kunder i de nævnte lande. Med hensyn til lagerføring blev [20-30 %]* af parternes salg afsat til belgiske kunder af deres nederlandske grossister, mens [30-40 %]* af lagersalget skete til nederlandske kunder via parternes belgiske grossister; på den anden side tegnede grossister i Benelux-landene sig for [40-50 %]* af parternes lagersalg til Nordrhein-Westfalen. Endelig har markedsundersøgelsen bekræftet, at der er stor lighed mellem de priser, der beregnes i denne region.

- (105) Parterne har desuden fremført, at Spanien og Portugal sammen udgør et relevant geografisk marked. Markedsundersøgelsen har bekræftet, at der finder grænseoverskridende salg sted, normalt fra Spanien til Portugal. Det relevante geografiske marked synes derfor at være Den Iberiske Halvø. Under alle omstændigheder er det ikke nødvendigt at foretage en præcis afgrænsning af det rele-

vante geografiske marked (dvs. om der er tale om et enkelt marked for disse to lande eller om særskilte markeder), da konkurrenceproblemerne i forbindelse med vurderingen af den anmeldte transaktion ikke berøres uanset de eksisterende alternative geografiske afgrænsninger.

- (106) Endelig har parterne fremført, at Det Forenede Kongerige og Irland udgør et enkelt relevant geografisk marked. Transportomkostninger, som er en væsentlig faktor for stålservicecentre, vil i vidt omfang begrænse importen fra lande uden for dette område. Det er imidlertid heller ikke nødvendigt at foretage en præcis afgrænsning af det relevante geografiske marked, da transaktionen i forbindelse med enhver afgrænsningsmulighed (dvs. særskilte nationale markeder for Det Forenede Kongerige og Irland) ikke giver anledning til konkurrenceproblemer.

- (107) På baggrund heraf konkluderer Kommissionen, at der i forbindelse med vurderingen af den anmeldte transaktion er tale om følgende relevante geografiske markeder:

- 1) Frankrig
- 2) Benelux-landene og den tilgrænsende nordvestlige del af Tyskland (Nordrhein-Westfalen)
- 3) det område, der omfatter Spanien og Portugal, eller alternativt hvert land som særskilt relevant marked, og
- 4) det område, der omfatter Det Forenede Kongerige og Irland, eller alternativt hvert land som særskilt relevant marked.

D. KONKURRENCEVURDERING

1. STÅLPRODUKTER

1. *Varmvalsede flade produkter af kulstofstål*

- (108) Som nævnt i afsnittet vedrørende afgrænsningen af produktmarkederne er det kun en begrænset del af de varmvalsede flade produkter af kulstofstål, der sælges til brug i denne form: over halvdelen af produktionen af varmvalset kulstofstål videreføres gennem koldvalsning. Som det fremgår af tabel 4, udgør produktionen af varmvalset fladt stål i Fællesskabet ca. 75 mio. tons, hvoraf kun 29 mio. tons sælges i form af varmvalset bredbånd, varmvalsede plader eller varmvalset båndstål (kvartopplader behandles særskilt).

⁽⁶⁸⁾ Sag IV/M.760 — Klöckner/ARUS. Sag IV/M.1329 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽⁶⁹⁾ Sag IV/EKSF.1268 — Usinor/Cockerill Sambre. Sag IV/M.1329 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽⁷⁰⁾ Sag IV/M.1329 — Usinor/Cockerill Sambre.

⁽⁷¹⁾ Sag IV/M.578 — Hoogovens/Klockner.

TABEL 4

Produktion og salg af varmvalset fladt stål i Fællesskabet

(kt)

År	Samlet produktion	Samlet salg
2000	foreligger ikke	29 269
1999	74 934	29 064
1998	73 751	28 457
1997	74 746	27 105

Kilde: parterne.

- (109) Newco vil få en stor andel af produktionskapaciteten af varmvalset stål i Fællesskabet ([35-40 %]* i 1997-1999). Som følge af selskabets integrerede art anvendes en betydelig del af denne produktion imidlertid internt i selskabet i produktionen i det efterfølgende omsætningsled.

Markedsstruktur

- (110) På grundlag af den snævrere mulige afgrænsning af det relevante marked for varmvalsedede flade produkter af kulstofstål, dvs. et marked, der omfatter hele Fællesskabet, udgjorde parternes samlede markedsandel både med hensyn til samlet salg og salg på det frie marked (salg til tredjemand) mellem [25-35 %]* i årene 1997-2000 (se tabel 5).

TABEL 5

Parternes samlede salg af varmvalsedede flade produkter af kulstofstål

	Samlet salg		Salg på det frie marked	
	kilotons	%	kilotons	%
2000	[...]*	[25-30]*	[...]*	foreligger ikke
1999	[...]*	[30-35]*	[...]*	[25-30]*
1998	[...]*	[25-30]*	[...]*	[25-30]*
1997	[...]*	[25-30]*	[...]*	[25-30]*

Kilde: parterne.

- (112) Hvad angår salget på det frie marked, tegnede Usinor sig for [...]* mio. i 2000, mens Arbed/Aceralia tegnede sig for [...]* mio. Som det fremgår af tabel 6 udgjorde de anmeldende parter salg på det frie marked henholdsvis [...]* og [...]* mio. tons i 1999, hvilket svarer til en samlet markedsandel på [25-30 %]* ([10-15 %]* + [10-15 %]*).

TABEL 6

Andel af salget af varmvalsedede flade produkter af kulstofstål i Fællesskabet i 1999

Virksomhed	Samlet salg		Salg på det frie marked	
	kilotons	%	kilotons	%
Usinor	[...]*	[15-20]*	[...]*	[10-15]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[10-15]*	[...]*	[10-15]*
Newco	[...]*	[30-35]*	[...]*	[25-30]*
Corus	[...]*	[10-15]*	[...]*	[10-15]*
TKS	[...]*	[10-15]*	[...]*	[15-20]*
Riva	[...]*	[< 10]*	[...]*	[< 10]*
Voest-Alpine	[...]*	[< 5]*	[...]*	[< 40]*
Salzgitter	[...]*	[< 5]*		
SSAB	[...]*	[< 5]*		
Rautaruukki	[...]*	[< 5]*		
Andre	[...]*	[< 5]*		
Import fra tredjelande	4 009	13,8		
I alt	29 064	100	[...]*	100

Kilde: parterne.

- (111) EF-markedet for varmvalsedede flade produkter udgjorde i 2000 29,2 mio. tons, hvoraf Usinors samlede salg tegnede sig for [...]* mio. tons ([15-20 %]* af markedet) og Arbed/Aceralias salg for [...]* mio. ([10-15 %]*). Det samlede tal ([...]* mio. tons) udgjorde [25-30 %]* af det samlede salg i Fællesskabet i 2000. I 1999 udgjorde parternes samlede andel af EF-markedet med hensyn til det samlede salg [30-35 %]*.

- (113) Newcos tre største konkurrenter på markedet for varmvalsedede flade produkter af kulstofstål er Corus (markedsandel på [10-15 %]* af det samlede salg i 1999 og [10-15 %]* af salget på det frie marked i det pågældende år), TKS (henholdsvis [10-15 %]* og [15-20 %]*) og Riva (< 10 % og < 10 %). De mellemstore europæiske producenter er også aktive på dette marked: Voest-Alpine (< 5 % af det samlede salg), Salzgitter (< 5 %), SSAB (< 5 %) og Rautaruukki (< 5 %). Importen fra tredjelande er steget i de seneste år og udgjorde [15-20 %]* i 2000.

- (114) Denne markedsstruktur giver ikke anledning til alvorlige konkurrenceproblemer efter fusionen, hverken med hensyn til spørgsmålet, om 1) Newco ensidigt kan hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne, eller 2) de største producenter kan udvide en konkurrencebegrænsende parallel adfærd. Det er navnlig ikke sandsynligt, at Newco ensidigt vil kunne forhøje priserne for hele udbuddet af varmvalsedede flade produkter.

Import

- (115) Markedet for varmvalset kulstofstål er kendetegnet ved et højt importniveau: 16,3 % i 2000, 13,8 % i 1999 og 17,5 % i 1998. Da langt hovedparten af det varmvalsede kulstofstål, der anvendes i EØS, er stål af standardkvalitet, synes importen fra tredjelande ikke at lide under kvalitetsmæssige ulemper.

Konklusion

- (116) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at den anmeldte transaktion ikke vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet for varmvalsede flade produkter af kulstofstål.

2. Kvartoplader

Markedsstruktur

- (117) I 2000 udgjorde det samlede marked for kvartoplader 7,8 mio. tons. Usinors andel af det samlede salg (inklusive internt salg) udgjorde [...] mio. tons ([15-20]%) i 2000. I samme år var Arbed/Aceralias andel på [...] mio. tons ([5-10]%), svarende til en samlet markedsandel på [20-25]%. Dette udgør en let stigning i forhold til den samlede markedsandel på [20-25]% i 1999. Som det fremgår af tabel 7 udgjorde parternes andel af det frie marked (salg til tredjemand) [20-25]% i 1999 (Usinor: [15-20]%, Arbed/Aceralia: [5-10]%), hvilket omtrent svarer til markedsandelen af det samlede salg i det pågældende år ([20-25]%).

TABEL 7

Parternes samlede salg af kvartoplader

	Samlet salg		Salg på det frie marked	
	kilotons	%	kilotons	%
2000	[...]*	[20-25]*	[...]*	foreligger ikke
1999	[...]*	[20-25]*	[...]*	[20-25]*
1998	[...]*	[15-20]*	[...]*	[20-25]*
1997	[...]*	[20-25]*	[...]*	[20-25]*

Kilde: parterne.

- (118) Corus tegnede sig for en markedsandel på [5-10]% af det samlede salg i 1999, Rautaruukki [5-10]*, Riva [5-10]*, Salzgitter [5-10]* og TKS [5-10]*. Trods den betydelige afstand mellem Newco og selskabets konkurrenter udgør Newcos samlede markedsandel stadig kun ca. en femtedel af markedet.

Kapacitetsudnyttelse

- (119) Kapacitetsudnyttelsen i Fællesskabet lå i 1999 på 68 %. Dette viser, at konkurrenterne også vil have tilstrækkelig overskudskapacitet til at øge deres produktion og salg, såfremt Newco skulle beslutte ensidigt at forhøje priserne. De kan derfor optræde som troværdige alternative leverandører og således begrænse Newcos markedsadfærd.

Markedsadgang

- (120) Ifølge parterne er der kommet tre nye aktører ind på markedet i de seneste fem år: a) det tjekkiske varmvalseværk Vitkovice som importør, b) Duferco med en planlagt kapacitet på 950 kilotons og c) Marcegaglia.

Import

- (121) Importen på dette marked udgjorde 14,6 % af salget i 2000 og 19,5 % i 1999. Denne forholdsvis store markedspenetration mindsker yderligere Newcos spillerum for at handle uafhængigt af konkurrenterne.

Konklusion

- (122) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at den anmeldte transaktion ikke vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet for kvartoplader.

3. Koldvalsede flade produkter af kulstofstål

- (123) Ovenfor (betragtning 90 og 91) undlod Kommissionen at foretage en præcis afgrænsning af det geografiske marked for koldvalsede flade produkter af kulstofstål, idet det blev anført, at den snævrere mulige afgrænsning var Vesteuropa. I forbindelse med vurderingen vil der blive anvendt tal for Fællesskabet, da der ikke foreligger omfattende data for et samlet vesteuropæisk marked. Under alle omstændigheder vil den samlede vurdering ikke blive ændret, hvis tallene for Vesteuropa blev taget i betragtning, da de andre lande (Norge, Schweiz, Liechtenstein, Island) har en så lille relativ vægt, at den generelle situation i Vesteuropa ikke vil adskille sig væsentligt fra situationen i Fællesskabet.

- (124) I 2000 udgjorde EF-markedet for koldvalsede flade produkter 13,1 mio. tons. Usinors samlede salg udgjorde [...] mio. tons ([15-20]%) af markedet) og Arbed/Aceralias [...] mio. ([15-20]%). Det samlede tal ([...]*

mio. tons) svarede til [35-40 %]* af det samlede salg i Fællesskabet i 2000. I 1999 udgjorde parternes samlede andel af EF-markedet med hensyn til det samlede salg 40 % (se tabel 8).

TABEL 8

Parternes samlede salg af koldvalsede flade produkter af kulstofstål

	Samlet salg		Salg på det frie marked	
	kilotons	%	kilotons	%
2000	[...]*	[35-40]*	[...]*	[...]*
1999	[...]*	[35-40]*	[...]*	[35-40]*
1998	[...]*	[35-40]*	[...]*	[35-40]*
1997	[...]*	[40-45]*	[...]*	[40-45]*

Kilde: parterne.

- (125) Ca. [...]* tons af det omtalte samlede salg på [...]* mio. blev solgt til andre virksomheder inden for henholdsvis Usinor- og Arbed-koncernen. Newcos markedsandel med hensyn til salg på det frie marked (salg til tredje-land) udgjorde [35-40 %]* i 1999. Tabel 9 viser parternes og konkurrenternes salg og markedsandele med hensyn til henholdsvis det samlede salg og salget på det frie marked i 1999.

TABEL 9

Andel af salget af koldvalsede flade produkter af kulstofstål i Fællesskabet i 1999

Virksomhed	Samlet salg		Salg på det frie marked	
	kilotons	%	kilotons	%
Usinor	[...]*	[15-20]*	[...]*	[15-20]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[20-25]*	[...]*	[20-25]*
Newco	[...]*	[35-40]*	[...]*	[35-40]*
Corus	[...]*	[10-15]*	[...]*	[10-15]*
TKS	[...]*	[10-15]*	[...]*	[10-15]*
Riva	[...]*	[10-15]*	[...]*	[10-15]*
Voest-Alpine	[...]*	< 5	[...]*	[20-25]*
SSAB	[...]*	< 5		
Salzgitter	[...]*	< 5		
Andre	[...]*	[5-10]*		
Import fra tredje-lande	1 304	10,7		
I alt	12 170	100	[...]*	100

Kilde: parterne.

- (126) Med hensyn til den sandsynlige markedsudvikling fremgik det af en prognose over virkningerne af fusionen, som var udarbejdet af parternes uafhængige rådgiver, at Newcos andel af det samlede marked for koldvalsede flade produkter af kulstofstål vil udgøre ca. [35-40 %]* i 2006.

- (127) I klagepunktsmeddelelsen gav Kommissionen udtryk for den foreløbige holdning, at den anmeldte transaktion vil sætte parterne i stand til ensidigt at forhøje priserne. Kommissionen nåede til denne konklusion på grundlag af a) parternes særligt store samlede markedsandele og den store afstand til deres nærmeste konkurrenter, b) det ringe omfang af planlagt ny kapacitet i de kommende år, c) usandsynligheden af nye markedsaktører, d) det manglende konkurrencepres fra alternative materialer, e) utilstrækkeligt konkurrencepres fra importen, f) navnlig bilindustriens manglende mulighed for at skifte leverandører på kort og mellemlang sigt og g) Newcos stærke stilling på markeder i forudgående og efterfølgende omsætningsled.

- (128) I deres svar har parterne anfægtet Kommissionens konklusioner. Parterne har i det væsentlige fremført følgende argumenter:

— Parterne har mistet betydelige markedsandele i de seneste år og opnåede en andel af det samlede salg på [30-35 %]* i 2000 (i forhold til [40-45 %]* i 1997).

— På markedet er der en betydelig overskudskapacitet, som forventes at stige i fremtiden. På grundlag af resultaterne af en rapport fra parternes økonomiske rådgivere har parterne desuden fremført, at stålproducenterne — på grund af høje faste omkostninger — er under hårdt pres for at sælge de »marginale« tons. Som følge heraf er truslen om, at kunderne skifter leverandør med hensyn til selv små mængder, tilstrækkelig til at udøve et betydeligt prispres.

— Markedet for koldvalsede flade produkter er kendetegnet ved en betydelig import, hvoraf hovedparten (68 %) stammer fra Central- og Østeuropa, Tyrkiet og SNG. Overskudskapacitet i disse lande vil ikke blive absorberet af indenlandsk efterspørgsel på kort eller mellemlang sigt.

— Importen fra de omtalte lande lider ikke under kvalitetsmæssige ulemper, da langt hovedparten af de koldvalsede flade produkter, der anvendes i EØS, er stål af standardkvalitet.

— Importen udøver et reelt og varigt konkurrencepres på de indenlandske producenters adfærd, selv

uden langsigtede salgsforpligtelser eller distributionsnet.

— Kunderne — som er kendetegnet ved et særdeles stor koncentrationsgrad — kan udøve en betydelig markedsstyrke.

— Den vertikale integration giver heller ikke Newco en fordel, da konkurrenterne ligeledes er integrerede, og kundeunderlagene er forskellige på de forskellige markeder.

Parternes argumenter kan således sammenfattes til, at vilkårene på markedet for koldvalsede flade produkter er af en sådan art, at de også efter fusionen vil sikre en egentlig konkurrence.

(129) Kommissionen har nøje undersøgt parternes argumenter og navnlig set nærmere på en række afgørende elementer for konkurrencens opretholdelse såsom a) den høje importkvote og b) overskudskapacitet på det pågældende marked.

(130) Som det fremgår af tabel 10, steg importen fra 9,8 % i 1997 til næsten 18 % i 2000. Dette udgør den højeste importkvote og den største importvækst blandt alle de stålmarkeder, der er blevet undersøgt nærmere som led i denne sag. Stigningen i markedsandele synes at have fundet sted på bekostning af parterne, hvis samlede markedsandel med hensyn til det samlede salg faldt fra [40-45 %]* i 1997 til [30-35 %]*. De øvrige markedsaktørers markedsandele har ligget stabilt.

TABEL 10

Importkvoter på markedet for koldvalsede produkter

(%)

2000	1999	1998	1997
17,9	10,7	14,4	9,8

Kilde: CO-formularen.

(131) Som parterne har fremført, kommer denne import hovedsagelig fra østeuropæiske lande, hvorfor transportomkostningerne sandsynligvis ikke adskiller sig væsentligt fra transportomkostningerne inden for Fællesskabet. Den store importmængde og dens stærke vækst i de senere år synes under alle omstændigheder at vise, at koldvalsede flade stålprodukter fra leverandører fra tredjelande ikke lider under konkurrencemæssige ulemper med hensyn til kvalitet, pris eller logistik, som ville hindre dem i at komme ind på det vesteuropæiske marked.

(132) Som det fremgår af tabel 11 og 12, er markedet for koldvalsede flade produkter desuden et af de markeder, der har den største overskudskapacitet, blandt de markeder, der er blevet undersøgt nærmere som led i denne sag.

TABEL 11

Kapacitetsudnyttelse i 1999

(%)

	Usinor	Arbed/Aceralia	Hele stålindustrien
Varmvalset	[> 90]*	[> 90]*	90
Kvartoplader	[70-80]*	[70-80]*	68
Koldvalset	[80-90]*	[80-90]*	76
Galvaniseret stål	[> 90]*	[80-90]*	86
Produkter overtrukket med organisk materiale	[80-90]*	[80-90]*	75
Varmvalset rustfrit stål	[> 90]*	[> 90]*	94
Koldvalset rustfrit stål	[> 90]*	[80-90]*	89

Kilde: parternes anmeldelse.

TABEL 12

Udvikling i kapacitetsudnyttelsen i forbindelse med koldvalsede produkter

(%)

Virksomhed	1999	1998	1997
Usinor	[80-90]*	[80-90]*	[80-90]*
Arbed/Aceralia	[80-90]*	[70-80]*	[80-90]*
Newco	[80-90]*	[80-90]*	[80-90]*
Hele stålindustrien	79	79	78

Kilde: parterne og EU-data.

(133) Overskudskapaciteten på markedet forventes ikke at blive absorberet af yderligere efterspørgsel i de kommende år. Markedet for det samlede salg af koldvalsede produkter er således kun steget moderat i de seneste fire år (mindre end 4 % mellem 1997 og 2000). Markedet for salg på det frie marked er endog faldet, da kunderne er gået over til varmgalvaniseret plade. Den nuværende kapacitetsudnyttelsesgrad giver derfor konkurrenterne i Fællesskabet tilstrækkeligt spillerum til at reagere på prisforhøjelser fra Newcos side gennem en produktionsudvidelse og således udøve konkurrencepres på Newco. Dette gælder så meget desto mere, da kapacitetsudnyttelsesgraden i hele stålindustrien er lavere end hos Newco. Der er også yderligere overskudskapacitet i Østeuropa, som er den vigtigste kilde til import af koldvalsede flade produkter.

- (134) Kommissionen når derfor til den konklusion, at selv om markedsstrukturen efter fusionen tilsyneladende kan sætte Newco i stand til at handle uafhængigt af konkurrenterne, vil Newco opleve konkurrencepresset fra den store importmængde til Fællesskabet og i forbindelse med sine strategiske beslutninger også skulle tage højde for den betydelige overskudskapacitet inden for industrien. De øvrige konkurrenter (herunder importører) vil effektivt kunne begrænse Newcos markedsadfærd.

Konklusion

- (135) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at den påtænkte fusion ikke vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet for koldvalsede flade produkter af kulstofstål.

4. Ikke-kortorienterede elektroplader

Markedsstruktur

- (136) I 2000 udgjorde det samlede salg på markedet for ikke-kornorienterede elektroplader 1,4 mio. tons i Vesteuropa (de foreliggende data svarer til Fællesskabet, Norge og Schweiz). Parternes salg udgjorde [...] mio. tons, hvoraf Usinor tegnede sig for [...] mio. tons og Arbed/Aceralia for [...] mio. (inklusive internt salg). Dette svarer til en andel af markedet på [15-20 %]* (Usinor [10-15 %]*, Arbed/Aceralia [5-10 %]*), i forhold til [20-25 %]* i 1999.

TABEL 13

Parternes samlede andel af ikke-kornorienterede elektroplader i Fællesskabet samt Norge og Schweiz

	Samlet salg		Salg på det frie marked	
	kilotons	%	kilotons	%
2000	[...]*	[15-20]*	[...]*	foreligger ikke
1999	[...]*	[20-25]*	[...]*	foreligger ikke
1998	[...]*	[20-25]*	[...]*	foreligger ikke
1997	[...]*	[20-25]*	[...]*	foreligger ikke

Kilde: parterne.

- (137) TKS vil med en markedsandel på [35-40 %]* i 1999 fortsat være den førende på markedet. Corus (markedsandel på [15-20 %]*) og Voest-Alpine (markedsandel på [10-15 %]*) står også stærkt på markedet. Som følge af

konkurrenternes stærke stilling er det muligt at udelukke risikoen for, at Newco ensidigt hindrer opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrager sig konkurrencereglerne.

- (138) Kommissionen er desuden nået til den konklusion, at den påtænkte fusion ikke skaber eller øger risikoen for en konkurrencebegrænsende parallel adfærd på dette marked. Markedsandelene er ikke symmetriske, men er spredt i et interval på over 20 procentpoint, hvorfor der formentlig ikke vil være tale om en fælles økonomisk interesse. TKS er klart den førende på markedet og langt foran sine konkurrenter. Voest-Alpine har været meget aktiv, og virksomhedens markedsandele er steget med næsten 30 % i de seneste år (fra [10-15 %]* i 1997 til [10-15 %]* i 1999). Importen tegnede sig for en markedsandel på ca. 10 %. Parterne har fremført, at dette tal sandsynligvis vil stige i fremtiden, da transportomkostningerne vil falde i forhold til den samlede produktpris.

Konklusion

- (139) På baggrund af ovenstående er Kommissionen af den opfattelse, at den påtænkte fusion ikke vil give anledning til konkurrenceproblemer på markedet for ikke-kornorienterede elektroplader.

5. Galvaniseret stål

- (140) I 2000 udgjorde EF-markedet for galvaniseret stål 21,1 mio. tons. Markedet er vokset betydeligt i de seneste år: den gennemsnitlige årlige vækstrate siden 1997 har været på 9-10 % (se tabel 14).

TABEL 14

Salg af galvaniseret stål i Fællesskabet

(kilotons)

År	Samlet salg	Salg på det frie marked
2000	21 136	foreligger ikke
1999	18 492	[...]*
1998	17 840	[...]*
1997	15 850	[...]*

Kilde: parterne.

- (141) I 2000 solgte parterne [...] mio. tons (Usinor [...] mio. tons, Arbed/Aceralia [...] mio. tons) svarende til ca. [40-45 %]* af det samlede marked. Heraf blev ca. [...] mio. tons imidlertid solgt til andre virksomheder inden for henholdsvis Usinor- og Arbed-koncernen. Parternes andel af det frie marked (salg til tredjemand) i

1999 (tal foreligger ikke for 2000) udgjorde ca. [40-45 %]* (Usinor [25-30 %]* og Arbed/Aceralia [10-15 %]*).

Den førende på markedet

- (142) Som følge af den påtænkte fusion vil Newco blive den ubestridte førende på EF-markedet for metalovertrukne produkter. I denne stilling vil selskabet ensidigt kunne forhøje priserne. Andre producenter vil ikke have incitament til eller være i stand til at konkurrere intenst.
- (143) Markedsstrukturen vil derfor sætte Newco i stand til at handle ensidigt. Som det fremgår af tabel 15, vil parterne tilsammen blive mere end dobbelt så store som deres største konkurrent, TKS, og markant meget større end nogen af de øvrige aktører (fire gange større end Corus og fem gange større end Riva). Newco vil endog være større end sine fire væsentligste konkurrenter tilsammen.

TABEL 15

Andel af salget af galvaniseret stål i Fællesskabet i 1999

Virksomhed	Samlet salg		Salg på det frie marked	
	kilotons	%	kilotons	%
Usinor	[...]*	[30-35]*	[...]*	[25-30]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[10-15]*	[...]*	[10-15]*
Newco	[...]*	[40-45]*	[...]*	[35-40]*
TKS	[...]*	[15-20]*	[...]*	[55-60]*
Corus	[...]*	[10-15]*		
Riva	[...]*	[< 10]*		
Voest-Alpine	[...]*	[< 5]*		
Salzgitter	[...]*	[< 5]*		
Andre	[...]*	[< 10]*		
Import fra tredje-lande	1 152	6,2		
I alt	18 492	100	[...]*	100

Kilde: parterne.

- (144) Denne store forskel mellem Newcos markedsandel og konkurrenternes markedsandele gør det vanskeligere for de øvrige aktører at reagere på prisforhøjelser og/eller produktionsnedsættelser fra Newcos side på en sådan måde, at den fusionerede virksomheds ensidige foranstaltning vil blive urentabel. Fusionen vil give Newco et større salgspotentiale, som kunne give anledning til

prisforhøjelser og samtidig eliminere en konkurrent (Arbed/Aceralia), som kunderne ellers havde kunnet skifte til. Det bemærkes, at Arbed/Aceralia på nuværende tidspunkt er Usinors næststørste konkurrent (efter TKS). Som der redegøres for nedenfor, vil kunderne derfor sandsynligvis ikke kunne finde prisgunstige alternative leverandører.

Begrænsninger som følge af den eksisterende kapacitet

- (145) Kapacitetsudnyttelsesgraden er generelt høj (gennemsnitlig kapacitetsudnyttelsesgrad på 86 % i Fællesskabet i 1999), navnlig i segmentet for varmgalvaniseret stål (gennemsnit på 90 % i 1999), hvorfor konkurrerende producenter kun vil have en begrænset overskudskapacitet til leverancer til Newcos kunder.

Planlagt ny kapacitet

- (146) Parterne har i deres svar på Kommissionens klagepunktsmeddelelse fremført, at der i fremtiden vil være en betydelig overskudskapacitet inden for galvaniseret stål i Fællesskabet på grund af kapacitetsforøgelser inden for varmgalvaniseret stål i perioden 2001-2004 (varmgalvaniseret stål tegnede sig for 76 % af det samlede marked i 2000 og forventes at udgøre over 80 % i 2003). Til støtte for deres argument har parterne fremlagt data vedrørende ny kapacitet inden for varmgalvaniseret stål, der er under opførelse eller formelt bebudet i Europa og i Europas periferi, samt prognoser over væksten i efterspørgslen på grundlag af skøn fra Eurofer for perioden 2000-2005. Efter deres opfattelse vil den samlede efterspørgsel i 2004 være steget med [$> 2\,000$]* kilotons over for [$> 5\,000$]* kilotons med hensyn til den samlede kapacitet ⁽⁷²⁾.
- (147) Som led i undersøgelsen fik Kommissionen forelagt forskellige tal — fra forskellige kilder — vedrørende udviklingen i kapacitet og efterspørgsel i de kommende år. På grundlag af disse forskellige tal er det vanskeligt at forudsige den fremtidige udvikling i kapaciteten. Ifølge Kommissionens investeringsundersøgelse planlægger tredjeparter en yderligere kapacitet på 1,6 mio. tons fra nu og indtil 2004. Dette er mindre end de [...]* mio., som parterne har angivet i CO-formularen ⁽⁷³⁾, og de 2,6 mio. tons, der er prognosticeret for perioden 2001-2004 i Eurofer-undersøgelsen. I parternes seneste prognose i deres svar på klagepunktsmeddelelsen har de desuden forudset en stigning på [...]* mio. tons.

- (148) Der er også forskellige skøn over efterspørgselsvæksten i denne periode. I CO-formularen blev vækstraten skønnet til at udgøre [...]* % årligt. Dette tal er lavt i forhold til

⁽⁷²⁾ Svar på Kommissionens klagepunktsmeddelelse, s. 21.

⁽⁷³⁾ Bind II, bilag 4.1.4, s. 26.

den tidligere vækst i de seneste år (over 10 % årligt mellem 1997 og 2000). Parternes seneste prognose i deres svar på klagepunktsmeddelelsen resulterer i en gennemsnitlig årligt vækst på kun [...] %*, som det fremgår af tabel 16:

TABEL 16

Udvikling i efterspørgslen efter varmgalvaniseret stål i Fællesskabet

	Efterspørgsel i EF (kt)	Årlig vækstrate (%)
2000	[...]*	[...]*
2001	[...]*	[...]*
2002	[...]*	[...]*
2003	[...]*	[...]*
2004	[...]*	[...]*
Gennemsnit		[...]*

Kilde: svar på Kommissionens klagepunktsmeddelelse, s. 21.

- (149) Under alle omstændigheder har parterne beregnet kapacitetsforøgelsen på et bredere grundlag (dvs. inklusive Østeuropa og Tyrkiet) end det relevante geografiske marked. Desuden har parterne ikke taget hensyn til efterspørgselsvæksten i disse lande. Derfor kan overskudskapaciteten være lavere end parternes prognose. I tabel 17 opsummeres de data, som parterne har fremlagt med hensyn til kapacitetsforøgelsen.

TABEL 17

Prognose over kapacitetsforøgelser inden for varmgalvaniseret stål

Fællesskabet	2001-2004	Fællesskabets periferi	2001-2004
TKS (Bochum)	400	Erdemir (Tyrkiet)	400
Riva (Taranto)	400	Teczan Izmir (Tyrkiet) med Corus	300
Salzgitter	400	US Steel Košice (Slovakiet)	250
Voest (Linz)	300	Eko Stahl (Polen)	210
Duferco (La Louvière)	300	Galvex (Estland)	400
Wupperman (Mperdjick/JV med Corus og Voest)	500	Novolipesk (Rusland) med TKS	300
Marcegaglia (Ravenna)	400	Ispat Karmet (Tyrkiet)	400

Fællesskabet	2001-2004	Fællesskabets periferi	2001-2004
Arvedi (Newco)	250	Severstal (Rusland)	400
Gonvarri (Barcelona)	165		
Bancolor (Bilbao)	200		
I alt	3 315		2 660
I alt Fællesskabet + Fællesskabets periferi	3 315 + 2 660 = 5 975		

Kilde: svar på Kommissionens klagepunktsmeddelelse, s. 20.

- (150) På grundlag af den prognose over kapacitets- og efterspørgselsudviklingen i Fællesskabet, som parterne har fremlagt, er det muligt at forudsige, at kapacitetsudnyttelsesgraden formentlig vil forblive forholdsvis høj. Endvidere vil — igen ifølge parternes egne skøn — Newco tegne sig for en højere andel af produktionskapaciteten i Fællesskabet ([40-45 %]* med hensyn til alt galvaniseret stål og [40-45 %]* med hensyn til varmgalvaniseret stål i 2004), og den samlede overskudskapacitet, der kontrolleres af Newcos konkurrenter, vil derfor være forholdsvis lille i forhold til Newcos kapacitets- og produktionstal.
- (151) Med hensyn til kapacitetsforøgelsen i Fællesskabets periferi, og endog uden at der tages hensyn til den eventuelle efterspørgselsstigning i disse lande, vil denne yderligere kapacitet ikke i væsentlig grad påvirke konkurrencesituationen i Fællesskabet på kort og mellemlang sigt, da leverancerne fra disse lande ikke synes at opfylde de nødvendige kvalitetskrav, som stilles af bilindustrien, der udgør den største gruppen af aftagere af varmgalvaniseret stål.

Nye aktører

- (152) Nye aktører vil sandsynligvis heller ikke udøve konkurrencepres. Selv om kapitalomkostninger og teknologilicenser i givet fald ikke udgør betydelige adgangsbarrierer, er der en række yderligere begrænsninger på grund af den særlige karakter af markedet for galvaniseret stål. For det første skal en virksomhed, der er rede til at gå ind på markedet, være i stand til at sikre leverancer af koldvalset kulstofstål, da galvaniseret stål er et produkt i det efterfølgende omsætningsled. Desuden er den stål-kvalitet, der efterspørges af kunderne, som regel special-kvaliteter (høj eller ultrahøj styrke), som ikke er masseprodukter. For det andet er det vanskeligt at få adgang til kunderne, navnlig i bilindustrien, da virksomheden — som det vil blive forklaret nedenfor — vil skulle opnå typegodkendelse. Som understreget i en rapport, som parterne har fremlagt som svar på Kommissionens kla-

gepunktsmeddelelse, »er det åbenlyst, at godkendelsesprocessen er forbundet med høje tidsomkostninger og ret betydelige administrationsudgifter for stålleverandørerne«⁽⁷⁴⁾.

- (153) Desuden vil nye aktører på et vækstmarked sandsynligvis ikke få betydelige virkninger for konkurrencen. Der har for nylig været tre eksempler på nye aktører på segmentet for varmgalvaniseret stål. Marcegaglia i 1999 (kapacitet på 700 000 tons/år), Bancolor i 2001 (200 000 tons/år) og et planlagt anlæg til Duferco i 2002 (350 000 tons/år). Selv under ét vil omfanget heraf kun resultere i en kapacitetsstigning på under 5 %.

- (154) Desuden blev alle disse stigninger planlagt, inden Newco-projektet blev bebudet, og de er behandlet ovenfor (betragtning 146-151). For potentielle nye aktører på markedet vil situationen blive mindre gunstig med oprettelsen af Newco. Dette selskab vil have mulighed for selektivt at fokusere på enhver ny aktørs (potentielle) kunder, da det er den største leverandør inden for bil- og byggesektoren.

- (155) Med hensyn til elektrogalvaniseret stål er det heller ikke sandsynligt, at der vil komme nye aktører ind på markedet, i betragtning af den faldende efterspørgsel efter elektrogalvaniseret bånd.

Alternative materialer

- (156) Generelt vil alternative materialer ikke kunne erstatte galvaniseret stål. Når materialet først er blevet valgt, hvad enten det er til industrielle byggekomponenter, biler eller hårde hvidevarer, er terningerne kastet. I forbindelse med biler og hårde hvidevarer er det særdeles vanskeligt, hvis ikke umuligt, at skifte fra ét materiale til et andet i produktets levetid. Bilproducenterne indretter deres produktionsudstyr, svejsning-/montage- og maleanlæg specifikt efter det materiale, der anvendes til de enkelte komponenter. De kan i næsten ingen tilfælde troværdigt true med at anvende et alternativt materiale, da dette vil være forbundet med betydelige ændringer af produktionsprocessen.

- (157) I deres svar på Kommissionens klagepunktsmeddelelse har parterne fremført, at der navnlig mellem stål og aluminium vil være konkurrence på lang sigt og på det tidspunkt, hvor en ny bil udvikles. Selv efter at have taget hensyn til parternes bemærkninger fremgår det imidlertid, at stål og aluminium ikke anvendes som alternative produkter i konkurrencemæssig henseende.

Parterne har fremført, at »aluminium traditionelt især blev anvendt på et specifikt nichemarked for dyrere biler«⁽⁷⁵⁾, og har ikke bestridt, at det stadig er tilfældet i dag: de bilproducenter, der i vidt omfang anvender aluminium, er alle i det øvre segment (Audi, Jaguar). I praksis koster aluminium og plastic mellem to og fire gange så meget som stål til en given komponent og kan ikke anvendes til at imødegå prisstigninger på stål. Truslen om at anvende aluminium eller plastic i stedet er således heller ingen mulighed.

Import

- (158) Importen har tegnet sig for mellem 3 og 9 % af det samlede salg af galvaniserede produkter i Fællesskabet i de seneste fire år. Den synes ikke at udgøre et alvorligt konkurrencepres for EF-producenterne på dette marked. Da der hovedsagelig er tale om stål af standardkvalitet, er importen ikke noget alternativ til de kvaliteter af metalovertrukket materiale, som efterspørges af bilindustrien, den største kundegruppe, der tegnede sig for 51 % efter efterspørgslen af galvaniseret stål i 1999. Kun få producenter uden for Fællesskabet kan rent faktisk levere disse kvaliteter. Det er kun leverandørerne fra Fjernøsten, Japan og Korea, der kan opfylde de nødvendige kvalitetsnormer. Priserne er imidlertid højere end i Europa, og disse yderligere omkostninger sammen med transportomkostningerne og den særlige emballage resulterer i en leveringspris, der er næsten dobbelt så høj som prisen for materiale, der er produceret i Europa. Dette er markedsvilkårene trods den vanskelige situation, som stålindustrien i Fjernøsten befinder sig i.

- (159) De eksisterende prisforskelle er i det væsentlige ikke blevet bestridt af parterne. I deres svar på klagepunktsmeddelelsen har de imidlertid givet udtryk for den opfattelse, at priserne i Fællesskabet og Fjernøsten i høj grad nærmer sig hinanden (trods de eksisterende prisforskelle), og at der er en klar krydssensitivitet mellem priserne i Fællesskabet og importen fra tredjelande. Igen skal det bemærkes, at der hovedsagelig importeres stål af standardkvalitet. Importen af stål af høj kvalitet — som efterspørges af bilindustrien — synes at være meget begrænset. Ifølge parterne købte FIAT for nylig 200 kilotons varmgalvaniseret stål hos Baosteel, og PSA købte 50 kilotons varmgalvaniseret stål hos Posco. Som det fremgår af disse tal, er importen ikke af en størrelsesorden, som kan have betydelige begrænsende virkninger i den vigtige dyrere ende af produktmarkedet. [...]».

- (160) Importen udgør derfor ikke en troværdig trussel mod muligheden for, at Newco ensidigt kan forhøje prisen eller indskrænke produktionen.

⁽⁷⁴⁾ Rapport fra parternes økonomiske rådgivere »Steel products for the automotive sector«, 10. oktober 2001, s. 9.

⁽⁷⁵⁾ Rapport fra parternes økonomiske rådgivere »Steel products for the automotive sector«, 10. oktober 2001, s. 29.

Indkøbsstyrke

- (161) Uden for bilindustrien vil ingen enkelt kunde tegne sig for mere end [0-5 %]* af Newcos salg, og i de fleste tilfælde vil det være meget mindre end 1 %. Ingen af disse kunder vil kunne udøve pres på Usinor, da deres individuelle behov kun vil udgøre en ubetydelig del af Newcos salg.
- (162) Ca. 50 % af den nuværende efterspørgsel efter galvaniseret bånd kommer fra bilindustrien. I bilindustrien vil den største aftager tegne sig for ca. [5-15 %]* af parternes salg. Denne bilproducent dækker imidlertid på nuværende tidspunkt langt hovedparten af sine behov hos enten Usinor eller Arbed. Den næststørste virksomhed tegner sig for under 10 % af Newcos salg, men er ligeledes afhængig af enten Usinor eller Arbed med hensyn til en stor del af sine behov. I betragtning af den tid, det tager at få nye leverandører ind, det begrænsede antal alternative leverandører og disse leverandørers begrænsede ledige kapacitet, er det usandsynligt, at nogen af disse virksomheder vil kunne udøve nogen form for indkøbsstyrke på kort sigt. Andre bilproducenter er mindre afhængige af Usinor og Arbed, men tegner sig for en endnu mindre andel af disse virksomheders salg.
- (163) Desuden stiller bilindustrien særlige krav, f.eks. »just-in-time«-levering, kvalitetskontrol i forbindelse med sikkerhedskritiske komponenter i hele produktionsprocessen (herunder en revisionsrute) samt specielle fysiske og kemiske egenskaber, som i enkeltheder er anført i produktspecifikationerne, og som i givet fald kun gælder for en enkelt kunde. For at levere til bilindustrien skal en stålproducent således foretage betydelige investeringer i kvalitetskontrollsystemer, der er acceptable for den potentielle kunde, og tilvejebringe den infrastruktur, der er nødvendig til »just-in-time«-levering. Lagerføringen af stål på bilproducenternes produktionsanlæg er minimal: en stor producent har lagerbeholdninger til i gennemsnit tre dage. Enhver bilkomponent specificeres og fremstilles i et bestemt materiale og hos en bestemt leverandør. Udvalget af leverandører er meget begrænset, og bilproducenten skal være sikker på, at stålproducenten til enhver tid kan opfylde specifikationerne. Der foregår derfor en lang proces med afprøvninger og forsøg, inden en ny leverandør godkendes. I ét tilfælde tog det fem år, inden leverandøren var godkendt fuldt ud. Andre bilproducenter har anført, at proceduren varer mellem tre måneder og et år og er forbundet med betydelige udgifter.
- (164) Bilproducenterne kan derfor ikke let skifte leverandør, og under alle omstændigheder er der kun få potentielle

alternative leverandører. For disse potentielle leverandører er det forbundet med betydelige risici og omkostninger at levere testmateriale, stille medarbejdere til den nødvendige tekniske support til rådighed samt tilvejebringe den infrastruktur, der er nødvendig til »just-in-time«-levering. Det kræver således megen tid og en stor indsats, uden at der er nogen garanti for, at der vil blive afgivet tilstrækkeligt med ordrer til at dække startomkostningerne og de løbende omkostninger.

- (165) Kundernes vanskelighed ved at finde prisgunstige alternative forsyningskilder øger derfor sandsynligheden for en ensidig foranstaltning fra den fusionerede virksomheds side, hvad enten det er ved at forhøje priserne eller indskrænke produktionen.
- (166) I deres svar på Kommissionens klagepunktsmeddelelse har parterne anfægtet Kommissionens konklusioner i denne henseende. De har henvist til følgende: 1) bilindustrien har en betydelig indkøbsstyrke, da den er særdeles koncentreret, og de fem største producenter har en samlet markedsandel på 77 % i Fællesskabet; 2) bilproducenterne kan på kort sigt skifte leverandør og gør også dette, da de typegodkender flere leverandører, end de benytter sig af; og 3) da selv et tab af små mængder har en uforholdsmæssig stor indvirkning på parternes rentabilitet, vil bilproducenternes trussel om — selv i forbindelse med mindre mængder — at skifte til konkurrenter blandt de godkendte virksomheder begrænse parternes mulighed for at forhøje priserne. Parterne har på grundlag af en rapport udarbejdet af deres egne økonomiske rådgivere fremført, at der som følge af høje faste omkostninger er stærke incitamenter i stålindustrien til at sælge mest muligt, endog med hensyn til produkter i efterfølgende omsætningsled såsom metalovertrukket kulstofstål. Ideen er, at salget af større mængder produkter i efterfølgende omsætningsled øger kapacitetsudnyttelsen i forudgående omsætningsled og navnlig på højovnsniveauet, hvilket som følge af stordriftsfordele derfor nedsætter produktionsomkostningerne pr. tons. For eksempel vil en forhøjelse af kapacitetsudnyttelsen fra 90 til 100 % i en integreret højovn nedsætte produktionsomkostningerne for et tons elektrolytgalvaniseret stål med 35 %.
- (167) Efter en nøje undersøgelse af disse argumenter fastholder Kommissionen sin opfattelse, at indkøbsstyrke ikke vil være tilstrækkeligt til at hindre Newco i at handle ensidigt på markedet for produkter. Med hensyn til punkt 1 i betragtning 166 — koncentrationsgraden i bilindustrien — vil de fem største leverandører af galvaniseret stål efter fusionen få en samlet markedsandel på [> 80 %]* og dermed opnå en højere koncentrationsgrad end bilindustrien (som ikke er deres eneste kundegruppe). En række individuelle bilproducenter dækker en meget betydelig del af deres efterspørgsel ([> 50 %]*)

hos de fusionerende parter, mens Newcos største kunde kun vil tegne sig for [5-15 %]* af selskabets salg af galvaniseret stål. Det er derfor tvivlsomt, at deres koncentrationsgrad vil være tilstrækkelig til at opveje Newcos markedsstyrke.

- (168) Med hensyn til punkt 2 kan selv en særdeles koncentreret kundegruppe kun udøve en betydelig indkøbsstyrke, hvis der findes troværdige alternativer, hvor de kan få dækket deres efterspørgsel. Dette er imidlertid ikke tilfældet. Truslen om at flytte større mængder er ikke egnet til at disciplinere Newcos markedsadfærd. Kapacitetsudnyttelsen er som nævnt høj i industrien og vil også i en overskuelig fremtid forblive på et højt niveau, hvorfor alternative leverandører ikke vil kunne dække en betydelig yderligere efterspørgsel.

- (169) Hvad angår punkt 3, er truslen om på kort sigt at flytte små mængder (det sidste tons) af efterspørgslen ikke tilstrækkelig til at kontrollere Newcos forhandlingsstyrke. Højvognene i Europa er allerede generelt kendetegnet ved en høj kapacitetsudnyttelse (langt over 90 %). Flytningen af mindre mængder af en kundes efterspørgsel vil ikke i væsentlig grad påvirke Newcos omkostningskurve. Dette kan belyses ved følgende eksempel: parterne producerede 40 mio. tons råstål og ca. [5-10]* mio. tons galvaniseret stål i 1999. Newcos største kunde ([5-15]* % af parternes samlede produktion af galvaniseret stål) tegnede sig for ca. [...] mio. tons galvaniseret stål. Selv hvis denne kunde flyttede sin samlede efterspørgsel efter galvaniseret stål, vil dette kun udgøre ca. [< 5 %]* af Newcos produktion af råstål. Denne andel viser, at kunder, der kun flytter små mængder af deres efterspørgsel, ikke effektivt kan begrænse Newcos markedsadfærd.

Konklusion

- (170) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at den påtænkte fusion vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet for galvaniserede produkter, herunder varmgalvaniseret stål og elektrogalvaniseret stål.

6. Kulstofstål, der er overtrukket med organisk materiale

Ingen risiko for, at parterne sættes i stand til ensidigt at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne

- (171) Den samlede værdi af markedet for kulstofstål, der er overtrukket med organisk materiale, var i 2000 4,13

mio. tons. Usinors andel udgjorde [30-35 %]* med [...] mio. tons, og Arbed/Aceralias andel udgjorde [5-10 %]* med [...] mio. tons, svarende til en samlet markedsandel på [35-40 %]*. Med hensyn til salget på det frie marked var parternes samlede markedsandel i 1999 [25-30 %]* (Usinor [15-20 %]*, Arbed/Aceralia [5-10 %]*).

- (172) Newcos nærmeste konkurrenter vil være Corus, som i 1999 havde en markedsandel på [20-25 %]* af det samlede salg ([20-25 %]* af salget på det frie marked), og TKS med en markedsandel på [10-15 %]* med hensyn til det samlede salg ([< 10 %]* af salget på det frie marked) i 1999 (se tabel 18).

TABEL 18

Parternes samlede markedsandele inden for kulstofstål, der er overtrukket med organisk materiale

	Samlet salg		Salg på det frie marked	
	kilotons	%	kilotons	%
2000	[...]*	[35-40]*	[...]*	foreligger ikke
1999	[...]*	[35-40]*	[...]*	[25-30]*
1998	[...]*	[35-40]*	[...]*	[20-25]*
1997	[...]*	[35-40]*	[...]*	[20-25]*

Kilde: parterne.

- (173) Efter fusionen vil Newco klart være den førende på markedet med hensyn til det samlede salg med en markedsandel på [35-40 %]*. De store samlede markedsandele kan give anledning til betænkeligheder med hensyn til, om Newco vil kunne handle uafhængigt af sine konkurrenter. Parternes samlede markedsandel på det frie marked (salg til tredjemand) udgør imidlertid kun [25-30 %]*. Forskellen skyldes den høje grad af vertikal integration i denne sektor, idet både Usinor og Arbed/Aceralia anvender en stor del af deres produktion til videreforbearbejdningsaktiviteter, der forestås af virksomheder, som ejes eller kontrolleres af deres respektive koncerner. Kommissionen har ikke påvist nogen konkurrenceproblemer på disse markeder i det efterfølgende omsætningsled. Desuden vil Newco blive stillet over for konkurrence fra væsentlige producenter som Corus og TKS, som begge råder over en betydelig overskudskapacitet på dette marked.

Ingen risiko for konkurrencebegrænsende parallel adfærd

- (174) Kendetegnene ved markedet vil heller ikke bidrage til en konkurrencebegrænsende parallel adfærd. De tre største aktørers samlede andel med hensyn til salget på det frie

marked udgør under 60 % af det samlede marked. Desuden er kapacitetsudnyttelsesgraderne ikke symmetriske. Usinors og Arbed/Aceralias kapacitetsudnyttelse er forholdsvis høj med [> 80 %]*, mens den gennemsnitlige kapacitetsudnyttelse i hele sektoren i Fællesskabet udgør 75 %. Endelig er en række mellemstore producenter meget aktive på dette marked, såsom SSAB, Rautaruuki, Voest-Alpine og Salzgitter.

Markedsvækst

- (175) Markedet har i de seneste tre år været kendetegnet ved en betydelig vækst, idet udbuddet er steget med 41 % (hvilket til dels kan forklares ved, at standardiseret koldvalset fladt kulstofstål og galvaniseret stål er blevet erstattet af stålprodukter, der er overtrukket med organisk materiale). Denne tendens kan fortsætte i fremtiden.

Konklusion

- (176) Kommissionen mener derfor ikke, at den fusionerede enhed vil kunne hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet for kulstofstål, der er overtrukket med organisk materiale.

7. Emballagestål

- (177) Der er ikke foretaget en præcis afgrænsning af produktmarkedet mellem enten et samlet marked for emballagestål eller snævrere særskilte markeder for 1) stål til drikkevareemballage og 2) stål til anden emballage end drikkevareemballage. For hvert af de forskellige mulige markedssegmenter fremgår fordelingen af markedsandele af tabel 19.

TABEL 19

Markedsandele inden for emballagestål i 1999

(%)

Virksomhed	Stål til drikkevareemballage	Stål til anden emballage	Emballagestål (i alt)
Usinor	[30-35]*	[20-25]*	[20-25]*
Arbed/Aceralia	[5-10]*	[10-15]*	[10-15]*
Newco	[35-40]*	[35-40]*	[35-40]*
Corus	[30-35]*	[25-30]*	[25-30]*
TKS	[25-30]*	[10-15]*	[10-15]*

Kilde: parterne.

a) Stål til drikkevareemballage

Markedsstruktur

- (178) Markedsvolumenet udgjorde 0,6 mio. tons i 2000 og i 1999. I 2000 udgjorde parternes samlede markedsandel [40-45 %]* (Usinor [35-40 %]*, Arbed/Aceralia [5-10 %]*). Corus' markedsandel i 1999 var på [30-35 %]*, og TKS tegnede sig for [25-30 %]* i samme år.

Ingen risiko for, at parterne sættes i stand til ensidigt at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne

- (179) I betragtning af konkurrenternes stærke stilling på markedet er det muligt at udelukke en skabelse eller styrkelse af en stilling, hvor Newco kan handle uafhængigt af de øvrige producenter.

Ingen risiko for konkurrencebegrænsende parallel adfærd

- (180) Kommissionen har ligeledes undersøgt, om den påtænkte transaktion vil føre til en konkurrencebegrænsende parallel adfærd fra de store europæiske producenters side. For det første øger transaktionen asymmetrien mellem producenterne. Vigtigere er det imidlertid, at de tre aktører kun vil stå over for nogle få multinationale kunder fra emballageindustrien. Inden for sektoren for stål til drikkevareemballage opnår Usinor sin omsætning med kun [...] kunder ([...]*). Arbed/Aceralia har kun [...] kunder ([...]*). Disse virksomheder er ligeledes udsat for et intenst pres fra internationale aftapningsvirksomheder (f.eks. Coca Cola, Pepsi Cola og den stadig mere koncentrerede ølindustri). Selv om Kommissionen stadig er af den opfattelse, at stål og aluminium (samt andre materialer) til drikkedåser tilhører særskilte markeder, er stål ikke desto mindre udsat for et konkurrencepres fra aluminium og PET.

- (181) Denne situation giver ikke de tre stålproducenter meget spillerum til at forhøje priserne parallelt. Desuden er kapacitetsudnyttelsesgraden på markedet ret lav (75 % i gennemsnit på det samlede EF-marked (stål til drikkevareemballage og anden emballage)). Denne betydelige overskudskapacitet giver producenterne incitament til at »snyde« med aftalte priser og dermed yderligere modvirke stiltiende samordning.

- (182) Kommissionen konkluderer derfor, at den påtænkte fusion ikke vil føre til en konkurrencebegrænsende parallel adfærd fra de store europæiske producenters side.

b) Stål til anden emballage end drikke-
vareemballage

- (183) Markedsvolumenet udgjorde 3,8 mio. tons i 2000 og 3,5 mio. tons i 1999. På et muligt marked for stål til anden emballage end drikkevareemballage udgjorde parternes samlede markedsandel [35-40 %]* (Usinor [20-25 %]*, Arbed/Aceralia [10-15 %]*) i 2000. I 1999 udgjorde Corus' markedsandel [25-30 %]*, og TKS og Riva havde henholdsvis [10-15 %]* og [10-15 %]*, mens andre producenter tegnede sig for [15-20 %]*.

Ingen risiko for, at parterne sættes i stand til ensidigt at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne

- (184) I betragtning af konkurrenternes stærke stilling på markedet er det muligt at udelukke en skabelse eller styrkelse af en stilling, hvor Newco kan handle uafhængigt af de øvrige producenter.

Ingen risiko for konkurrencebegrænsende parallel adfærd

- (185) Kommissionen har ligeledes undersøgt, om den påtænkte transaktion vil føre til en konkurrencebegrænsende parallel adfærd fra de store producenter på markedet for stål til andre dåser end drikkedåser. Den påtænkte transaktion vil også på dette marked øge asymmetrien mellem de store producenters markedsandele. Efterspørgselssiden er meget koncentreret og udgør dermed en stærk markedsstyrke. Tre virksomheder ([...]) tegner sig for 50 % af forbruget i Fællesskabet. [...] er Usinors største kunde og tegner sig for [20-25 %]* af selskabets salg og [15-20 %]* af Arbed/Aceralias salg. Arbed/Aceralias største kunde [...] tegner sig for [20-25 %]* af Arbed/Aceralias omsætning på det relevante marked.
- (186) Som i forbindelse med stål til drikkevareemballage kommer der et yderligere konkurrencepres fra alternative emballagematerialer (plastic, kompositmaterialer, aluminium, glas). Inden for emballage til fødevarer foretrækkes eksempelvis i forbindelse med de nye konserveringsmetoder som frysning, vakuumpakning og tilberedelse i kontrolleret atmosfære generelt plastic og kompositmaterialer. Det er derfor ikke i stålproducenternes interesse at forhøje priserne og således bringe deres produkts konkurrenceevne i fare.
- (187) En anden hindring for en stiltiende samordning er importen fra tredjelande, som tegner sig for [15-20 %]* af det samlede salg. Da stål til anden emballage synes at være et standardiseret masseprodukt, kan denne andel øges i tilfælde af urimelige priser fra de europæiske leverandørers side.

- (188) Endelig er den betydelige overskudskapacitet på markedet — som nævnt ovenfor (betragtning 181) — også et incitament for konkurrenterne til at underbyde et prisniveau, der ligger over konkurrenceniveauet, for stål til andre dåser end drikkedåser.

- (189) Kommissionen konkluderer derfor, at den påtænkte fusion ikke vil føre til en konkurrencebegrænsende parallel adfærd fra de store europæiske producenters side.

c) Samlet marked: emballagestål

- (190) Markedsvolumenet udgjorde 4,3 mio. tons i 2000 og 4,1 mio. i 1999. Newco havde en markedsandel på [35-40 %]* (Usinor [25-30 %]*, Arbed/Aceralia [10-15 %]*) i 1999. Blandt konkurrenterne havde Corus en markedsandel på [25-30 %]*, TKS [10-15 %]*, Riva [< 10 %]* og andre producenter [10-15 %]*. Tallene adskiller sig ikke væsentligt fra de tal, der blev konstateret inden for stål til anden emballage end drikkevareemballage. Dette skyldes, at stål til anden emballage tegnede sig for næsten 90 % af det samlede marked. Resultaterne af undersøgelsen af dette marked gælder derfor også i denne forbindelse. Desuden påviste Kommissionen ingen konkurrenceproblemer på det mindre, alternative marked for stål til drikkevareemballage. Den påtænkte transaktion giver derfor heller ikke på et hypotetisk samlet marked anledning til konkurrenceproblemer.

Konklusion

- (191) På baggrund af ovenstående konkluderer Kommissionen, at den påtænkte fusion ikke vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet eller markederne for emballagestål.

8. Flade produkter af rustfrit stål

- (192) Flade produkter af rustfrit stål omfatter varmvalsede og koldvalsede produkter af rustfrit stål. Som i Kommissionens tidligere beslutning på disse markeder ⁽⁷⁶⁾ skal virkningen af den påtænkte fusion undersøges på to niveauer for at konstatere, om 1) Newco efter transaktionen vil kunne bestemme priserne eller hindre en egentlig konkurrence, og om 2) transaktionen vil medføre markedsvilkår, som vil gøre en stiltiende samordning mellem det begrænsede antal europæiske producenter af rustfrit stål mulig og effektiv.

⁽⁷⁶⁾ Se beslutning af 4. december 2000 i sag COMP/EKSF.1342 – Outokumpu/Avesta Sheffield.

Ingen risiko for, at partnerne sættes i stand til ensidigt at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne

i) Varmvalsede produkter af rustfrit stål

- (193) Med hensyn til varmvalsede produkter af rustfrit stål fremgår det samlede salg i Fællesskabet samt Norge og Schweiz af tabel 20. På grundlag heraf udgjorde parternes samlede markedsandel [25-30 %]* i 2000 og [25-30 %]* i 1999. De vil blive stillet over for konkurrence fra AvestaPolarit ([30-35 %]* i 1999), TKS ([20-25 %]*) og Acerinox ([10-15 %]*).

TABEL 20

Markedsandele i 1999 i Fællesskabet samt Norge og Schweiz (samlet salg)

Virksomhed	Samlet salg (kt)	Markedsandel (%)
Usinor	[...]*	[10-15]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[15-20]*
Usinor/Arbed/Aceralia	[...]*	[25-30]*
AvestaPolarit	[...]*	[30-35]*
TKS	[...]*	[20-25]*
Acerinox	[...]*	[10-15]*
Boehler	[...]*	[< 5]*
Import	[...]*	[< 10]*

Kilde: parterne.

- (194) På markedet for varmvalsede flade produkter af rustfrit stål vil den fusionerede enhed derfor ikke være den førende i Europa. Endvidere vil Newco ikke kunne drage fordel af sin størrelse og integrationsgrad, da selskabets konkurrenter ifølge parterne også indgår i vertikalt integrerede koncerner: AvestaPolarit er et joint venture mellem Outokumpu Steel og Avesta Sheffield, Krupp Thyssen Stainless tilhører TKS, Acerinox kontrollerer det amerikanske selskab North American Stainless, og en af dette selskabs største aktionærer er Japans største producent af rustfrit stål, Nisshin Steel. I denne situation kan det således udelukkes, at den påtænkte fusion vil sætte parterne i stand til ensidigt at bestemme priserne eller hindre en egentlig konkurrence.

ii) Koldvalsede produkter af rustfrit stål

- (195) Parternes og konkurrenternes andele af markedet for koldvalsede produkter af rustfrit stål fremgår af tabel 21.

Parternes samlede andel med hensyn til det samlede salg (inklusive internt salg) var ca. [20-25 %]* i 2000 og [20-25 %]* i 1999 (langt bagud i forhold til TKS, som havde en andel på ca. [35-40 %]* i 1999). Med hensyn til salget på det frie marked vil parternes samlede markedsandel udgøre [15-20 %]*. Newco vil også blive stillet over for konkurrence fra AvestaPolarit og Acerinox (henholdsvis [20-25 %]* og [10-15 %]* med hensyn til det samlede salg). Markedsandelene og eksistensen af stærke konkurrenter udelukker også i denne forbindelse, at Usinor/Arbed/Aceralia ensidigt vil kunne bestemme priserne eller hindre en egentlig konkurrence.

TABEL 21

Markedsandele i 1999 i Fællesskabet samt Norge og Schweiz (samlet salg)

Virksomhed	Samlet salg (kt)	Markedsandel (%)
Usinor	[...]*	[15-20]*
Arbed/Aceralia	[...]*	[5-10]*
Usinor/Arbed/Aceralia	[...]*	[20-25]*
TKS	[...]*	[35-40]*
AvestaPolarit	[...]*	[20-25]*
Acerinox	[...]*	[10-15]*
Import	[...]*	[< 5]*

Kilde: parterne.

Ingen risiko for konkurrencebegrænsende parallel adfærd

i) Varmvalsede produkter af rustfrit stål

- (196) Efter gennemførelsen af den påtænkte fusion vil der kun være fem leverandører af varmvalsede produkter af rustfrit stål. De tre største producenter vil tegne sig for > 80 % af markedet for varmvalset rustfrit stål (se tabel 22).

TABEL 22

Markedsandele i 1999 i Fællesskabet samt Norge og Schweiz (samlet salg)

(%)

	Usinor/ Arbed/ Aceralia	AvestaPo- larit	TKS	Tre stør- ste konkuren- ter	Acerinox
Varmvalset rustfrit stål	[25-30]*	[30-35]*	[20-25]*	[> 80]*	[10-15]*

Kilde: parterne.

- (197) Kommissionen har undersøgt, om fusionen kan føre til en konkurrencebegrænsende parallel adfærd, og er nået til den konklusion, at fusionen af nedenstående grunde sandsynligvis ikke vil føre til, at producenterne af rustfrit stål i fællesskab forhøjer priserne og/eller indskrænker produktionen eller distributionen eller på anden måde unddrager sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten.

Markedsvækst

- (198) I modsætning til næsten alle andre sektorer i stålindustrien er produkter af rustfrit stål kendetegnet ved en vækstrate på mindst 6 % årligt. Denne stigningsrate forventes at fortsætte i mindst de næste fire år. De eksisterende producenter har derfor incitament til at konkurrere om markedsandele ved løbende at foretage investeringer. Betydelige kapacitetsforøgelser er for nylig blevet bebudet af AvestaPolarit (700 kt i Tornio) og ALZ (600 kt i 2003).

Kapacitetsforøgelse

- (199) Selv om det er muligt at forøge kapaciteten ved at fjerne flaskehalse, bliver disse muligheder sjældnere, og der er behov for investeringer i nye anlæg for at kunne dække efterspørgslen. Det optimale omfang af disse investeringer er meget omfattende i forhold til EF-markedets størrelse. AvestaPolarits (resultatet af fusionen mellem Avesta Sheffield og Outokumpu) nye stålværk i Finland har en kapacitet på 1 mio. tons/år (700 000 tons/år inden for varmvalset og 300 000 tons/år inden for koldvalset rustfrit stål), og AST's nye kapacitet udgør 600 000 tons/år. Dette skal sammenholdes med den samlede kapacitet inden for varmvalset rustfrit stål (6,7 mio. i 2000). Efterhånden som ny kapacitet tages i brug, er ejeren nødt til at konkurrere intenst for at udnytte det nye anlæg.

Omkostningsstrukturer

- (200) De konkurrenter, der er til stede på markedet, har meget forskellige omkostningsstrukturer som følge af en række faktorer, herunder forskelle med hensyn til adgang til råmaterialer. Beviser for denne konklusion er allerede blevet givet i Kommissionens beslutning fra december 2000 i Outokumpu/Avesta Sheffield-sagen (betragtning 31-35), hvor der blev påvist forskelle på indtil 40 % i EF-producenternes forarbejdningsomkostninger. Parterne har også fremført, at legeringselementer som nikkel og chrom i gennemsnit tegner sig for ca. 30 % af prisen for varmvalset rustfrit stål. Nogle konkurrenter er vertikalt integreret i mineaktiviteter, f.eks. Outokumpu Steel, Columbus (en stor del af selskabets aktionærer er chromproducenter), eller en række japanske konkurren-

ter, som har finansielle forbindelser med nikkel- og chromproducenter. Arbed/Aceralia og Usinor har derimod ingen mineaktiviteter, der er relevante for denne sektor. De forskellige omkostningsstrukturer er også en resultat af forskelle med hensyn til produktionsanlæggenes beliggenhed, som resulterer i forskellige transportomkostninger. Transportomkostningerne er lave i absolutte tal, men kan udgøre forskellen mellem tab og overskud. De interne transportomkostninger er meget begrænsede for nogle konkurrenter (f.eks. Acerinox og Outokumpu) og meget betydelige for andre konkurrenter (Avesta Sheffield). Parternes transportomkostninger ligger mellem disse to yderpunkter.

ii) Koldvalsedede produkter af rustfrit stål

- (201) Efter gennemførelsen af den påtænkte fusion vil der kun være fem leverandører af koldvalsedede produkter af rustfrit stål. De tre største producenter vil tegne sig for [> 80 %]* af markedet for koldvalset rustfrit stål, som det fremgår af tabel 23. Selv efter fusionen vil TKS imidlertid have en markant større markedsandel end den fusionerede enhed.

TABEL 23

Markedsandele i 1999 i Fællesskabet samt Norge og Schweiz (samlet salg)

(%)

	Usinor/ Arbed/ Aceralia	AvestaPo- larit	TKS	Tre stør- ste kon- kurren- ter	Acerinox
Koldvalset rustfrit stål	[20-25]*	[20-25]*	[35-40]*	[> 80]*	[10-15]*

Kilde: parterne.

- (202) Kommissionen har undersøgt, om fusionen kan føre til en konkurrencebegrænsende parallel adfærd, og er nået til den konklusion, at fusionen af samme grund og i forbindelse med varmvalset rustfrit stål sandsynligvis ikke vil føre til, at producenterne af rustfrit stål i fællesskab forhøjer priserne og/eller indskrænker produktionen eller distributionen eller på anden måde unddrager sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten.

Konklusion

- (203) Kommissionen er som led i sin undersøgelse således nået til den konklusion, at den påtænkte fusion ikke vil give anledning til konkurrenceproblemer med hensyn til hverken varmvalsedede eller koldvalsedede flade produkter af rustfrit stål.

2. DISTRIBUTION AF STÅL

1. **Vertikalt integrerede distributionsvirksomheder/uafhængige distributører**

- (204) Distributionen af stål udgør en meget vigtig del af de vertikalt integrerede stålproducenters globale forretningspolitik. Ifølge Arbed/Aceralia går ca. 40 % af stålforbruget i Europa igennem de forskellige distributionskanaler.
- (205) De væsentligste europæiske stålproducenter har alle egne net af distributionscentre, som generelt dækker en betydelig del af det europæiske område, navnlig de største industriområder. Disse net af distributionscentre er normalt underlagt en fælles forretningspolitik eller salgsstrategi, koordineres centralt eller drives under en enkelt virksomhedsledelse eller en central salgsafdeling, selv om hvert center har en vis grad af uafhængighed.
- (206) Foruden disse integrerede distributionsvirksomheder er der en uafhængig sektor, som består af en lang række virksomheder af forskellig størrelse og finansiell styrke. I 1999 tegnede den uafhængige sektor sig for den andel af salget via stålservicecentre, som fremgår af tabel 24.

TABEL 24

Uafhængige distributørers andel af salget via stålservicecentre i 1999

	(%)
Tyskland (undtagen Nordrhein-Westfalen)	60
Italien	49
Det Forenede Kongerige	45
Spanien og Portugal	40
Benelux-landene og Nordrhein-Westfalen	31
Frankrig	26

Kilde: parterne.

- (207) Uafhængige distributører kan i teorien udbyde de samme tjenester som integrerede distributionsvirksomheder, forudsat at de har investeret i det nødvendige udstyr. Alligevel kommer en stor del af deres leverancer nødvendigvis fra de europæiske stålproducenters værker, hvis integrerede distributionsvirksomheder er deres konkurrenter i distributionssektoren. Navnlig er muligheden for at få de nødvendige leverancer eller en forlænget gyldighedsperiode for priserne fuldstændig afhængig af de individuelle forbindelser mellem uafhængige distributører og producenter. Det bemærkes, at med hensyn til stålservicecentrenes aktiviteter bestemmer prisen på de brede coils, som leveres af stålværkerne, i høj grad prisen på spaltede coils, som parterne har fremført.

- (208) Desuden gjorde en uafhængig distributør i sit svar på et af Kommissionens spørgeskemaer opmærksom på, at integrerede distributionsvirksomheder i vanskelige tider fastsætter priser over for endelige aftagere, som i det væsentlige svarer til de priser, som producenterne forlanger af de uafhængige distributører for de samme produkter. Ligeledes har en anden uafhængig distributør, som i øvrigt bekræftede, at de store stålproducenter klart giver deres integrerede distributionsvirksomheder en fortrinsstilling, gjort gældende, at de integrerede stålservicecentres prissætning ikke er baseret på behovet for at opnå fuld omkostningsdækning for den pågældende forarbejdning og logistik.

- (209) Foruden integrationen med forudgående omsætningsled inden for fremstillingen af de pågældende produkter har de distributionsvirksomheder, der ejes af stålproducenter, mange andre fordele i forhold til de uafhængige distributører. Navnlig giver de forskellige integrerede distributionsvirksomheders geografiske beliggenhed med etableringssteder overalt i Europa dem mulighed for at indgå rammekontrakter med store kunder, som har forskellige produktionsanlæg i Europa og træffer indkøbsbeslutninger ét centralt sted. Mens der foregår individuelle forhandlinger mellem mindre kunder og salgsorganisationen i hvert stålservicecenter, forhandles der i forbindelse med store kunder rammekontrakter for leveringen, normalt på europæisk basis, hvorefter produkterne og tjenesterne leveres via det distributionscenter, der ligger nærmest kundernes produktionsanlæg. Denne praksis er særlig udbredt i bilindustrien og i sektoren for husholdningsapparater.

- (210) Markedsundersøgelsen har bekræftet, at en række uafhængige konkurrenter nærer alvorlige betænkeligheder ved transaktionen. Selv om et mindre antal konkurrenter har givet udtryk for, at den påtænkte fusion vil medføre mere effektivitet for de fusionerende parter og derfor mere stabile markeder, nærer andre frygt for, at distributionen af stål i endnu højere grad vil blive domineret af producenterne til skade for de mindre, uafhængige distributører. Dette kan medføre et fald i antallet af leverandører til distributørerne og en forhøjelse af priserne. En række uafhængige distributører har anført, at den påtænkte fusion vil kunne føre til, at deres forsyningskilder forsvinder, navnlig hvis det tages i betragtning, at de tidligere har oplevet alvorlig usikkerhed med hensyn til kontinuerlige leverancer fra producenter fra lande uden for Fællesskabet.

- (211) I overensstemmelse med Kommissionens tidligere beslutninger ⁽⁷⁷⁾ konkluderes det derfor, at selv om distribution af stål er en regional eller national ydelse, bør der ved vurderingen af fusionens virkning i distributionssektoren tages højde for følgerne af stålproducenternes vertikale integration for konkurrencen mellem distributører.

⁽⁷⁷⁾ Sag IV/M.484 — Krupp/Thyssen/Riva/Falck/Tadfin/AST.

terne, navnlig leveringen af stålprodukter til distributører på europæisk plan.

2. *Vurdering af de forskellige distributionsmarkeder*

(212) Den påtænkte transaktion vil medføre særligt store markedsandele på følgende markeder:

- a) stålservicecentre i Frankrig
- b) stålservicecentre i Spanien/Portugal
- c) lagerføring i Frankrig, og
- d) flammeskræmmercentre i Frankrig.

(213) Andre berørte markeder i forbindelse med denne beslutning er følgende:

- a) stålservicecentre i Benelux-landene og Nordrhein-Westfalen
- b) stålservicecentre i Det Forenede Kongerige og Irland, og
- c) lagerføring i Benelux-landene og Nordrhein-Westfalen.

a) **Stålservicecentre i Frankrig**

(214) Den samlede mængde flade produkter af kulstofstål, der blev solgt af stålservicecentre i Frankrig i 2000, udgjorde 3,9 mio. tons (svarende til ca. 41 % af de samlede leverancer af flade produkter af kulstofstål), hvoraf ca. [...] mio. tons blev solgt af Usinor og [...] mio. tons af Arbed/Aceralia. Parternes samlede markedsandel udgjorde [40-45 %]* i 2000 ([40-45 %]* i 1999), hvorved den påtænkte fusion vil medføre en aggregering på [5-10 %]* ([5-10 %]* i 1999). I 1999 udgjorde de væsentligste konkurrenters markedsandele [5-10 %]* (Corus), [5-10 %]* (Riva) og [5-10 %]* (TKS).

(215) Efter fusionen vil Newcos markedsandel være næsten fem gange større end den markedsandel, som selskabets hovedkonkurrent på det franske marked tegner sig for, og næsten dobbelt så stor som selskabets tre væsentligste konkurrenter. Endvidere er de uafhængige stålservicecentres markedsandel i Frankrig ret lav i forhold til andre nabolande. Uafhængige stålservicecentre tegner sig således kun for [< 30 %]* af markedet i Frankrig, mens de tegner sig for [> 50 %]* i Tyskland (eksklusive Nordrhein-Westfalen), [> 40 %]* i Italien og [> 40 %]* i Det Forenede Kongerige. Desuden er denne uafhængige sektor særdeles fragmenteret i et stort antal mindre leverandører.

(216) Der bør desuden tages hensyn til parternes vertikale integration og navnlig Newcos store andel af markedet i

det forudgående omsætningsled inden for produktion og direkte salg af flade produkter af kulstofstål, både på EØS-plan og i Frankrig. Parternes produktion af varmvalset kulstofstål i 1999 udgjorde [40-45 %]* af EF-produktionen, mens deres produktion af koldvalset flade produkter af kulstofstål tegnede sig for [45-50 %]* af EF-produktionen. Det er desuden fremgået af markedsundersøgelsen, at en række uafhængige distributører, som konkurrerer med Usinors distributionsnet i Frankrig i vidt omfang er afhængige af leverancer fra Arbed/Aceralia; transaktionen vil medføre, at denne alternative forsyningskilde forsvinder. Den nye enhed vil derfor efter fusionen kunne bestemme priserne, kontrollere eller indskrænke distributionen eller hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence.

(217) På baggrund af ovenstående er Kommissionen nået til den konklusion, at den anmeldte transaktion vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet for distribution af flade produkter af kulstofstål via stålservicecentre i Frankrig.

b) **Stålservicecentre i Spanien/Portugal**

(218) På Den Iberiske Halvø tegner stålservicecentrene sig for ca. 44 % af de samlede leverancer af flade produkter af kulstofstål, mens lagerførende grossister og flammeskræmmercentre leverer ca. 10 %. Den samlede mængde flade produkter af kulstofstål, der blev solgt af stålservicecentrene i Spanien og Portugal i 2000, udgjorde således 4,2 mio. tons, hvoraf ca. [...] mio. tons blev solgt af Usinor og [...] mio. tons af Arbed/Aceralia. Parternes samlede markedsandel udgjorde [45-50 %]* i 2000 ([50-55 %]* i 1999), hvorved den påtænkte fusion vil medføre en aggregering på [10-15 %]* (ligeledes [10-15 %]* i 1999). I 1999 udgjorde de væsentligste konkurrenters markedsandele [10-15 %]* (Grupo Ros), [5-10 %]* (Gutser) og [5-10 %]* (A. Gallardo).

(219) Hvis Spanien og Portugal anses for at tilhøre særskilte geografiske markeder, vil der desuden opstå alvorlige konkurrenceproblemer i begge lande. Newcos andel ville således have udgjort [40-45 %]* ([30-35 %]* + [10-15 %]*) i Spanien i 1999 og [65-70 %]* ([65-70 %]* + [< 5 %]*) i Portugal.

(220) Også i denne forbindelse vil forskellen mellem Newco og selskabets væsentligste konkurrenter være meget betydelig efter fusionen. Newco vil blive over fire gange større end sin nærmeste konkurrent. Newcos væsentligste konkurrenter vil desuden være uafhængige distributører (og ikke andre stålproducenters integrerede distributionsvirksomheder), som i vidt omfang vil være afhængige af de anmeldende parter med hensyn til leve-

rancer af stålprodukter. Endvidere vil Newco få en særlig stærk stilling inden for distributionen af flade produkter af kulstofstål via både stålservicecentre og lagerførende grossister i Frankrig, det marked, der ligger nærmest Den Iberiske Halvø, hvilket vil nedsætte de spanske og portugisiske kunders muligheder for at få leverancer fra alternative leverandører.

(221) I deres svar på klagepunktsmeddelelsen har parterne imidlertid fremført, at der på grundlag af nationale markeder ikke vil være nogen væsentlige overlapninger i Portugal, da Arbed/Aceralias markedsandel udgør [$< 5\%$]*. På grund af Usinors særligt store markedsandel i Portugal ([$65-70\%$]* og omfanget af det grænseoverskridende salg mellem Portugal og Spanien udgør Arbed/Aceralia via aktiviteterne i Spanien den væsentligste kilde til potentiel konkurrence på det portugisiske marked. Navnlig i betragtning af den forskellige størrelse af det portugisiske og det spanske marked er Arbed/Aceralias salg af flade produkter af kulstofstål via stålservicecentre i Spanien ([...]* kilotons i 1999) betydeligt højere end det samlede portugisiske marked for salg af flade produkter af kulstofstål via stålservicecentre (399 kilotons i 1999), selv om selskabet kun tegner sig for en andel på [$10-15\%$]* af det spanske marked.

(222) På baggrund af ovenstående er Kommissionen nået til den konklusion, at den anmeldte transaktion vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet for distribution af flade produkter af kulstofstål via stålservicecentre i Spanien og Portugal.

c) Lagerføring i Frankrig

(223) Parternes samlede markedsandel inden for distribution af alle produkter af kulstofstål udgjorde [$25-30\%$]* i 2000 ([$20-25\%$]* + [$5-10\%$]* og ([$15-20\%$]* + [$5-10\%$]* i 1999. Deres væsentligste konkurrenter var KDI, hvis markedsandel i 1999 udgjorde [$25-30\%$]*, og Descours et Cabaud med [$15-20\%$]*.

(224) Newco vil imidlertid få en betydeligt større markedsandel inden for distribution af flade produkter af kulstofstål ([$35-40\%$]* i 1999). Newco vil blive meget større end sine væsentligste konkurrenter i sektoren for distribution af flade produkter, dvs. KDI ($10-15\%$) og Descours et Cabaud ($5-10\%$). Det øvrige marked for lagerføring er særdeles fragmenteret med over 500 mindre uafhængige leverandører. Kundeunderlaget er ligeledes fragmenteret, idet de væsentligste kunder er små og mellemstore virksomheder.

(225) Det bemærkes desuden, at Newco ikke blot får en betydelig andel af distributionen af flade produkter af kul-

stofstål i Frankrig via lagerførende grossister, men også en dominerende stilling i forbindelse med distributionen af flade produkter af kulstofstål i Frankrig via stålservicecentre (med en markedsandel på over 40%). Newco, som vil være vertikalt integreret, vil desuden også stå stærkt på markedet i det forudgående omsætningsled inden for produktion af flade produkter af kulstofstål i Europa (f.eks. [$45-50\%$]* af produktionen af koldvalset flade produkter af kulstofstål i Fællesskabet i 1999).

(226) I deres svar på klagepunktsmeddelelsen har parterne anfægtet Kommissionens vurdering under henvisning til, at det relevante marked bør omfatte lagerføringen af alle produkter af kulstofstål, hvor parternes samlede markedsandel som nævnt ovenfor (betragtning 223) tegner sig for [$25-30\%$]* af det samlede marked. Dette spørgsmål er imidlertid allerede behandlet i afsnittet om afgrænsningen af produktmarkedet.

(227) På baggrund af ovenstående er Kommissionen nået til den konklusion, at den anmeldte transaktion vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet for distribution af flade produkter af kulstofstål via lagerførende grossister i Frankrig.

d) Flammeskæringscentre i Frankrig

(228) Den samlede mængde, der blev solgt af flammeskæringscentre i Frankrig i 2000, udgjorde 200 000 tons, hvoraf ca. [...]* blev solgt af Usinor og [...]* af Arbed/Aceralia. Parternes samlede markedsandel udgjorde [$35-40\%$]* i 2000 ([$30-35\%$]* i 1999), hvorved den påtænkte fusion vil medføre en aggregering på [$5-10\%$]* (ligeledes [$5-10\%$]* i 1999). I 1999 udgjorde de væsentligste konkurrenters markedsandele [$5-10\%$]* (Oxymetal), [$5-10\%$]* (Devillers) og [$5-10\%$]* (Oxycentre).

(229) Newcos markedsandel vil blive betydeligt større end sine væsentligste konkurrenters: Newco vil blive fem gange større end sin nærmeste konkurrent. En betydelig del af markedet (34%) er stærkt fragmenteret med over hundrede aktører. Kundeunderlaget er ligeledes ret fragmenteret, idet de fleste af kunderne er små og mellemstore virksomheder med et lavt pladeforbrug og en minimal eller ingen indkøbsstyrke. Importen fra lande uden for EØS er ubetydelig og udgør intet konkurrencepres. Desuden er flammeskæring et marked i tilbagegang på grund af fremkomsten af nye teknologier såsom laser- og vandstråleskæring, hvilket gør det usandsynligt, at der vil komme betydelige nye aktører ind på markedet,

hvilket også dokumenteres af, at der ikke er kommet væsentlige nye virksomheder ind på markedet i de seneste fem år.

(230) I deres svar på klagepunktsmeddelelsen har parterne bestridt Kommissionens konklusioner på grundlag af følgende argumenter: 1) Arbejds salg er lille, og 2) Usinors stilling omfatter 100 % af Eurodecoupes produktion, selv om Eurodecoupe i realiteten er et datterselskab af DHS, som Usinor ikke kontrollerer alene.

(231) Hvad angår det første argument, tegner Arbejds salg sig for [5-10 %]* af markedet for flammeskæringscentre i Frankrig, og Arbejd er på grundlag af salgsmængden for øjeblikket Usinors næststørste konkurrent, lidt bagud i forhold til den største konkurrent (Oxymetal med en markedsandel på [5-10 %]* i 1999) og foran de øvrige aktører på markedet (Devillers, Oxycentre, Savoy Decoupe, Bretagne Oxy og UF Acier). Med hensyn til det andet argument har parterne selv bekræftet, at Usinor rent faktisk har fælles kontrol med Eurodecoupe, hvorfor Eurodecoupes samlede salg skal tages i betragtning i forbindelse med vurderingen af den påtænkte fusion.

(232) På baggrund af ovenstående er Kommissionen nået til den konklusion, at den anmeldte transaktion vil sætte parterne i stand til at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence eller unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten på markedet for distribution af kvartopladere via flammeskæringscentre i Frankrig.

e) Andre berørte markeder

(233) I forbindelse med vurderingen af den påtænkte fusion er andre berørte markeder i distributionssektoren følgende:

- 1) Stålservicecentre i Benelux-landene og Nordrhein-Westfalen, hvor parternes samlede andel på markedet for distribution af flade produkter af kulstofstål i 2000 udgjorde [20-25 %]* ([10-15 %]* + [10-15 %]*). Deres væsentligste konkurrenter er Corus, hvis markedsandel er på [20-25 %]*, og TKS, som også har en markedsandel på [20-25 %]*.

Hvis dette regionale marked opdeles yderligere, havde Newcos markedsandele i 1999 udgjort [20-25 %]* i det område, der omfatter Belgien og Luxembourg, [25-30 %]* i Nederlandene og [15-20 %]* på et samlet tysk marked (inklusive Nordrhein-Westfalen). På alle tre markeder vil Newco stå over for lige så store eller endog større konkurrenter: Corus i Belgien og Luxembourg ([25-30 %]*) og i Nederlandene ([25-30 %]*) og TKS i Tyskland ([15-20 %]*).

- 2) Stålservicecentre i Det Forenede Kongerige og Irland, hvor parternes samlede markedsandel i 2000 udgjorde [15-20 %]* ([5-10 %]* + [10-15 %]*). Hvis der tages udgangspunkt i nationale markeder, ville Newcos markedsandel udgøre [20-25 %]* i Det Forenede Kongerige ([5-10 %]* + [10-15 %]*) og < 5 % ([< 5 %]* + [< 5 %]*) i Irland. På markedet for distribution af flade produkter af kulstofstål i Det Forenede Kongerige og Irland er parternes markedsandel under alle omstændigheder betydeligt mindre end Corus' markedsandel ([30-35 %]*).

- 3) Lagerføring i Benelux-landene og Nordrhein-Westfalen, hvor parternes samlede markedsandel inden for produkter af kulstofstål i 2000 udgjorde [15-20 %]* ([10-15 %]* + [5-10 %]*). Uanset om der foretages andre yderligere opdelinger efter produktmarkeder (flade/lange produkter) eller geografiske markeder (nationale markeder), vil parternes samlede markedsandele i forhold til de øvrige markedsaktørers markedsandele ikke give anledning til alvorlige konkurrenceproblemer.

(234) Transaktionen giver derfor ikke anledning til alvorlige konkurrenceproblemer på de berørte markeder, der er beskrevet i dette afsnit.

VI. TILSAGN FRA PARTERNE

1. SAMMENDRAG AF TILSAGNENE

1. Tilbudte afhændelser

(235) For at løse de konkurrenceproblemer, som Kommissionen har påvist, har parterne tilbudt at afhænde en række virksomheder og aktivitetsområder i sektoren for stålproduktion og for distribution af stål.

a) Markeder for stålproduktion

(236) Parterne vil afhænde deres kapitalandele i følgende virksomheder:

- 1) Finarvedi: Usinor indvilger i at afhænde sin andel i ISP Arvedis anlæg til varmgalvanisering af stål eller at foranledige afhændelsen heraf.
- 2) Galmed: Aceralia og Usinor indvilger i at afhænde deres andele i Galvanizaciones del Mediterraneo SA (henholdsvis 51 % og 24,5 % af Galmeds kapital) eller at foranledige afhændelsen heraf. Galmed fremstiller varmgalvaniseret stål.

- 3) Lusosider: Usinor indvilger i at afhænde sine andele i Lusosider Projectos Siderurgicos SA (50 % af kapitalen) eller at foranledige afhændelsen heraf. Lusosider fremstiller koldvalset stål, varmgalvaniseret stål og hvidblik.
- 4) Segal: Arbeds Sidmar og Usinors Cockerill Sambre indvilger i at afhænde deres andele (hver især 33,33 % af kapitalen) i Société Européenne de Galvanisation SA eller at foranledige afhændelsen heraf. Segal fremstiller varmgalvaniseret stål.

(237) Endvidere vil parterne afhænde følgende aktivitetsområder eller foranledige afhændelsen heraf:

- 1) Beautor: Usinor indvilger i at afhænde sit anlæg Beautor i La Fere, Frankrig, eller at foranledige afhændelsen heraf. Beautor råder over et koldvalseværk og et elektrogalvaniseringsanlæg.
- 2) Dudelange: Arbed indvilger i at afhænde sit anlæg til varmgalvanisering af stål i Dudelange, Luxembourg, eller at foranledige afhændelsen heraf.
- 3) Strasbourg: Usinor indvilger i at afhænde sit anlæg i Strasbourg, Frankrig (varmgalvaniseret stål og stål, der er overtrukket med organisk materiale), eller at foranledige afhændelsen heraf.

(238) Afhændelsen af sidstnævnte aktivitetsområder vil omfatte alle materielle og immaterielle aktiver og overførsel af personale, der på nuværende tidspunkt er ansat på anlæggene.

(239) Såfremt de produktionsanlæg, der er nævnt i betragtning 236 og 237, ikke er integreret med koldvalseanlæg, vil parterne efter anmodning fra køberen tilbyde at stille den tilsvarende kapacitet inden for koldvalsning af råmateriale til rådighed eller at tilbyde valsning mod betaling, i overensstemmelse med normale markedsvilkår. Efter anmodning fra køberen vil der i en overgangsperiode blive tilbudt service-/leveringsaftaler. Anlæggene Galmed, Beautor og Strasbourg vil, med forbehold af den eksisterende forkøbsret med hensyn til Galmed, blive tilbudt som en samlet pakke.

b) Distributionsmarkeder

(240) Inden for distribution af stål har parterne afgivet følgende tilsagn:

- 1) Cofrafer: Arbed indvilger i at afhænde Cofrafer SA, et 100 % ejet datterselskab, herunder datterselskaberne Flaberga Découpe med hjemsted i Barberey St. Sulpice, Frankrig, Orn'oxycoupage med hjemsted i Chaillou, Frankrig, og Surfaçage de Normandie,

som ligeledes har hjemsted i Chaillou, eller at foranledige afhændelsen heraf.

- 2) Bamesa: Usinor indvilger i at afhænde alle sine andele i Bamesa Aceros, SL, eller at foranledige afhændelsen heraf, eller alternativt at overdrage den eventuelt tilbageværende mindretalsaktiepost til en uafhængige administrator indtil det tidspunkt, hvor aktierne kan sælges (på nuværende tidspunkt ejer Usinor direkte og indirekte 49 % af kapitalen i Bamesa, som selskabet har fælles kontrol med).

2. Tilhørende tilsagn og procedure

- (241) Parterne har afgivet tilsagn om at overholde en række tilhørende forpligtelser, som tager sigte på at sikre opretholdelsen af de afhændede aktivitetsområders fulde økonomiske levedygtighed og konkurrenceevne, og som omfatter udpegelsen af en administrator, som vil være ansvarlig for at føre tilsyn med gennemførelsen af tilsagnene. Endvidere fastsætter tilsagnene i detaljer afhændelsesproceduren. Den fulde ordlyd af disse tilsagn findes i bilaget til denne beslutning.

2. VURDERING AF TILSAGNENE

1. Galvaniserede produkter

- (242) På grundlag af markedsandele vil de tilbudte afhændelser medføre, at Newco kommer til at ligge betydeligt tættere på Usinors niveau inden fusionen. I 1999 og med hensyn til det samlede salg havde Usinor en markedsandel på [30-35 %]* inden for galvaniseret stål i forhold til Arbed/Aceralias markedsandel på [10-15 %]*. Efter afhændelserne vil Usinors, Arbeds og Aceralias samlede markedsandel falde fra [40-45 %]* inden afhændelsen til [35-40 %]*. Parterne vil afhænde en markedsandel på over [5-10 %]*, hvilket vil korrigere deres stilling på markedet. Tallene for 2000 er stort set de samme, som det fremgår af tabel 25.

TABEL 25

Newcos salg og tilbudte afhændelser

(kt)

Galvaniseret stål	1999	2000
Newcos salg	[...]*	[...]*
	[40-45 %]*	[40-45 %]*
Tilbudte afhændelser	[...]*	[...]*
Salg efter afhændelser	[...]*	[...]*
Samlet salg	[...]*	[...]*
Newco efter afhændelser	[35-40 %]*	[35-40 %]*

- (243) Med hensyn til kapaciteten vil de tilbudte afhændelser også i vidt omfang nedsætte Newcos markedsandel fra [40-45 %]* til [35-40 %]* i 2002-2003, som det fremgår af tabel 26.

TABEL 26

Newcos kapacitet og tilbudte afhændelser

(kt)		
Galvaniseret stål	2002	2003
Newcos kapacitet	[...]*	[...]*
	[40-45 %]*	[40-45 %]*
Tilbudte afhændelser	[...]*	[...]*
Kapacitet efter afhændelser	[...]*	[...]*
Markedskapacitet	[...]*	[...]*
Newco efter afhændelser	[35-40 %]*	[35-40 %]*

- (244) Med sådanne markedsandele vil den opfattelse, at Newco ensidigt vil kunne forhøje priserne og indskrænke produktionen, blive mindre realistisk, navnlig som følge af, at de direkte konkurrenters konkurrencesituation potentielt vil blive forbedret efter afhændelserne.
- (245) De tilbudte afhændelser vil forbedre markedsstrukturen i to henseender. Såfremt større konkurrenter som TKS eller Corus skulle købe nogle af anlæggene, vil dette mindske forskellen mellem deres og Newcos størrelse. Såfremt mindre konkurrenter (som Salzgitte eller Voest-Alpine) skulle købe nogle af anlæggene, vil der opstå en ny konkurrent med en markedsandel på ca. [5-10 %]*. Dermed vil der blive skabt en konkurrent af samme størrelsesorden som Arbed/Aceralia.
- (246) Desuden vil de tilbudte afhændelser løse de problemer, der er påvist i klagepunktsmeddelelsen med hensyn til bilindustrien. Mere end 65 % af afhændelserne vedrører denne industri. Det fremgik af undersøgelsen, at godkendelsesprocessen finder sted på basis af de enkelte anlæg. Potentielle købere vil derfor også få adgang til nogle bilproducenter ved at købe de anlæg, der leverer stål til disse kunder. Som parterne har fremført i deres svar, foregår leveringen af stål til bilindustrien i realiteten på baggrund af tilbudsindhentning. Med de tilbudte afhændelser vil kunderne i bilindustrien kunne finde andre leverandører end Newco, da nye konkurrenter eller stærkere konkurrenter vil kunne afgive tilbud.
- (247) Efter afhændelserne vil de største EF-stålproducenters fælles ejerskab desuden i vidt omfang forsvinde på markedet for galvaniserede stålprodukter. Dette vil mindske konkurrenternes incitament til og muligheder for potentielt at samordne deres adfærd.
- (248) Endelig vil det forhold, at afhændelserne finder sted på de fusionerende virksomheders »hjemmemarked« (området bestående af Frankrig, Spanien og Portugal og Benelux-landene), også mindske incitamentet til at udviklet subkontinentale geografiske markeder for disse produkter.
- (249) Disse konklusioner er blevet bekræftet af den markedsundersøgelse af de foreslåede løsninger, som Kommissionen har foretaget.

2. Distribution af stål

- (250) De tilbudte afhændelser vil løse de konkurrenceproblemer, som Kommissionen har påvist med hensyn til en række distributionsmarkeder i Frankrig og Spanien/Portugal.
- (251) I Frankrig vil afhændelsen af Cofrafer nedsætte Newcos samlede markedsandel fra ca. [40-45 %]* til ca. [35-40 %]* på markedet for stålservicecentre i 2000. Hvad angår markederne for lagerføring af flade produkter af kulstofstål og flammeskæring, vil Newcos markedsandele efter afhændelserne udgøre ca. [30-35 %]*. Vigtigere er det imidlertid, at afhændelsen vil fjerne overlappingerne på markedet for stålservicecentre, lagerføring og flammeskæring i Frankrig, da den omfatter alle Arbed/Aceralias aktiviteter inden for distribution af stål på disse markeder.
- (252) Desuden vil afhændelsen af Bamesa i vidt omfang nedsætte Newcos markedsandele på markedet for stålservicecentre i Spanien/Portugal. På grundlag af markedsandelene i 2000 udgør Newcos andel i Bamesa ca. [15-20 %]* af markedet. Efter afhændelsen vil Newcos andel af markedet falde fra [45-50 %]* til [25-30 %]* i forhold til Grupo Ros' markedsandel på [10-15 %]*, Gutsers på [5-10 %]* og A. Gallardos på [5-10 %]*. Hvis der tages udgangspunkt i nationale markeder, vil Newcos markedsandel i Spanien blive nedsat fra [40-45 %]* til [25-30 %]* og fra [65-70 %]* til [30-35 %]* i Portugal. Med afhændelsen vil en konkurrent derfor i vidt omfang kunne øge sin markedsandel og dermed udligne den manglende balance, der forårsages af fusionen mellem Usinor, Arbed og Aceralia.
- (253) Disse konklusioner er blevet bekræftet af den markedsundersøgelse af de foreslåede løsninger, som Kommissionen har foretaget.

3. Konklusion

- (254) Kommissionen er derfor af den opfattelse, at tilsagnene i tilstrækkeligt omfang løser de konkurrenceproblemer, som Kommissionen har påvist både på markedet for galvaniseret stål og på markedet for distribution af stål.

VII. KONKLUSION

(255) På baggrund af ovenstående er Kommissionen nået til den konklusion, at under forudsætning af, at de tilsagn, der er anført i bilaget til denne beslutning, overholdes fuldt ud, vil den påtænkte fusion ikke give anledning til konkurrenceproblemer og navnlig ikke sætter Newco Steel i stand til:

- at bestemme priserne, at kontrollere eller indskrænke produktionen eller distributionen eller at hindre opretholdelsen af en egentlig konkurrence på en betydelig del af markedet for de pågældende produkter, eller
- at unddrage sig konkurrencereglerne i EKSF-traktaten, navnlig ved at skabe en kunstig fortrinsstilling, som medfører en væsentlig fordel i adgangen til forsyningskilderne og afsætningsmarkederne.

(256) Da betingelserne i EKSF-traktatens artikel 66, stk. 2, således er opfyldt, bør den påtænkte fusion godkendes på betingelse af, at parterne fuldt ud overholder følgende tilsagn (med forbehold af ændringer i overensstemmelse med den revisionsklausul, der er indeholdt i bilaget, og):

[...]* (Se den ikke-fortrolige udgave af tilsagnene i bilaget).

(257) Disse aspekter af tilsagnene udgør betingelser, da strukturændringen på de relevante markeder kun kan opnås, hvis disse opfyldes (med forbehold af ændringer i overensstemmelse med revisionsklausulen). De øvrige aspek-

ter af tilsagnene vedrørende de gennemførelsesskridt, der er nødvendige for at opnå den tilstræbte strukturændring, udgør forpligtelser som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 66, stk. 5, afsnit 5 —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Transaktionen, hvorved selskaberne Arbed SA, Aceralia Corporación Siderúrgica SA og Usinor SA fusioneres til selskabet Newco Steel, godkendes herved i henhold til EKSF-traktatens artikel 66, stk. 2, forudsat at de tilsagn, der er anført i bilaget, og navnlig følgende betingelser overholdes fuldt ud:

[...]* (Se den ikke-fortrolige udgave af tilsagnene i bilaget).

Artikel 2

Dette beslutning er rettet til de anmeldende parter.

Udfærdiget i Bruxelles, den 21. november 2001.

På Kommissionens vegne

Mario MONTI

Medlem af Kommissionen

BILAG

Den fulde engelske tekst til de i artikel 1 nævnte tilsagn kan ses på Kommissionens netsted:

http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

KOMMISSIONS BESLUTNING**af 15. januar 2002****om Frankrigs statsstøtte til Crédit Mutuel***(meddelt under nummer K(2001) 3956)***(Kun den franske udgave er autentisk)****(EØS-relevant tekst)***(2003/216/EF)*

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler ⁽¹⁾, under hensyn til disse bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

I. SAGSFORLØB

(1) Ved brev af 6. februar 1998 underrettede Kommissionen de franske myndigheder om sin beslutning om at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, vedrørende de fordele, den franske stat har indrømmet Crédit Mutuel i form af opsparingsordningen »Livret Bleu«. De franske myndigheder har siden 1975 givet Crédit Mutuel eneret på distributionen af dette opsparingsprodukt. Beslutningen om at indlede proceduren blev truffet i konsekvens af, at der den 25. januar 1991 indkom en klage fra Association Française des Banques (AFB), Chambre Syndicale des Banques Populaires (CSBP) og Crédit Agricole over den støtte, den franske stat ydede Crédit Mutuel. Kommissionen havde ved brev af 27. maj 1991 anmodet om yderligere oplysninger om Livret Bleu.

(2) De franske myndigheder fremsendte ved brev af 8. april 1998 en redegørelse til Kommissionen som svar på de spørgsmål, denne havde stillet i brevet med meddelelsen om indledning af proceduren.

(3) Kommissionens beslutning om at indlede proceduren blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* ⁽²⁾. Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til den omhandlede støtte.

(4) Crédit Mutuel fremsendte den 18. juni 1998 et brev til Kommissionen med en række begrundelser for, at de foranstaltninger, proceduren vedrørte, ikke kunne betegnes som statsstøtte, samt et analytisk regnskabsmateriale om Livret Bleu. En lang række interesserede parter har desuden fremsendt deres bemærkninger til Kommissionen (jf. afsnit III).

(5) Klagerne fremsendte fire uddybende redegørelser til Kommissionen ved brev af henholdsvis 29. oktober 1999, 16. maj 2000, 16. oktober 2000 og 19. januar 2001.

(6) På grundlag af det af Crédit Mutuel fremlagte sagsmateriale, navnlig det analytiske regnskabsmateriale om Livret Bleu, hvori det konkluderes, at denne opsparingsordning ikke gav anledning til nogen form for overkompensation for de med ordningen forbundne omkostninger for Crédit Mutuel, men tværtimod resulterede i en nettoudgift for Crédit Mutuel, besluttede Kommissionen at lade foretage en revision af det analytiske regnskab for Livret Bleu. Til dette formål udvalgte Kommissionen efter et udbud en britisk konsulent, Littlejohn Frazer (i det følgende benævnt »konsulenten«), med speciale i regnskabs- og revisionsvæsen, i samarbejde med to franske revisionsfirmaer, Auditec og Scacchi. Revisionen blev påbegyndt i november 1998 og varede helt frem til den 13. december 1999. Crédit Mutuel fremsendte den 21. juli 1999 et notat til Kommissionen, hvori banken anfægtede konsulentens foreløbige konklusioner. Konsulentens afsluttende rapport blev den 10. januar 2000 forelagt de franske myndigheder og Crédit Mutuel til

⁽¹⁾ EFT C 146 af 12.5.1998, s. 6.

⁽²⁾ Se fodnote 1.

- gennemgang. Den 7. februar 2000 blev der afholdt et teknisk samrådsmøde mellem Kommissionens tjenestegrene bistået af konsulenten, de franske myndigheder og Crédit Mutuel om denne revisionsrapport.
- (7) Den 7. december 1998 modtog Kommissionen desuden et brev fremsendt af Banque Nationale de Paris, Crédit Commercial de France og Société Générale i fællesskab og indeholdende en kopi af det andragende, som disse tre banker havde indgivet i Frankrig til Conseil d'État, og hvori de anfægter den offentlige forsikringskoncern GAN's salg af Crédit Industriel et Commercial (CIC) til Crédit Mutuel. I dette brev anmoder de tre banker om, at den igangværende procedure udvides til at omfatte Crédit Mutuels eventuelle anvendelse af den støtte, banken måtte have modtaget i forbindelse med Livret Bleu, og som bl.a. skulle have gjort det muligt for den at overtage CIC i april 1998. Kommissionen gør opmærksom på, at de forhold, der er omhandlet i denne redegørelse, ikke indeholder nogen nye oplysninger af betydning for vurderingen af, hvorvidt opsparingsordningen Livret Bleu indebærer statsstøtte til Crédit Mutuel, og hvorvidt en sådan støtte i givet fald er forenelig med traktaten. Kommissionen har derfor ikke efterkommet denne anmodning om at udvide den foreliggende procedure.
- (8) Ved brev af 14. september 1999 anmodede Kommissionens tjenestegrene de franske myndigheder om at redegøre mere detaljeret for Crédit Mutuels opgaver af almennyttig karakter. Ved tre breve af henholdsvis 21. februar 2000, 3. november 2000 og 5. februar 2001 tilsendte Kommissionens tjenestegrene de franske myndigheder forskelligt materiale fra klagerne om Livret Bleu-produktets »slagvareeffekt«, navnlig to statistiske undersøgelser fra Cabinet Glais, og bad om de franske myndigheders bemærkninger hertil. Samtidig stillede Kommissionens tjenestegrene de franske myndigheder en række spørgsmål om ændringen af beskatningsreglerne for Livret Bleu, efter at Conseil d'État den 5. januar 2000 havde erklæret de hidtidige beskatningsregler for Livret Bleu ulovlige. De franske myndigheder svarede ved brev af 1. februar 2001.
- (9) I april 2000, dvs. efter at proceduren var indledt, indgav Fédération Bancaire de l'Union Européenne (FBUE) en klage over den støtte, den franske stat havde indrømmet Crédit Mutuel i form af eneret til at distribuere det skattebegünstigede opsparingsprodukt Livret Bleu. Klagen blev suppleret med en uddybende redegørelse den 22. januar 2001, som bl.a. gengav hovedparten af det materiale, AFB allerede havde fremsendt i sagen, med en præcisering af reglerne for beskatning af renterne på Livret Bleu på baggrund af Conseil d'État's afgørelse af 5. januar 2000.
- (10) I maj 2000 gav Confédération Nationale du Crédit Mutuel revisionsfirmaet Arthur Andersen til opgave bl.a. at foretage en gennemgang af de metoder, der lå til grund for Crédit Mutuels analytiske regnskabsmateriale, og opstille driftsregnskabet for Livret Bleu. Denne opgave blev afsluttet i september 2000 med fremlæggelse af en detaljeret rapport om driftsregnskabet for Livret Bleu, hvori det analytiske regnskabsresultat for Livret Bleu er opgjort til et underskud før skat på 498 mio. FRF. Den endelige opgørelse af underskuddet bygger på en række diskutabel korrektioner. Den 2. februar 2001 afholdtes et møde, hvor man drøftede rapporten. Som reaktion på bemærkningerne fra Kommissionens tjenestegrene fremsendte Arthur Andersen efter anmodning fra Crédit Mutuel et notat af 8. februar 2001 med en begrundelse for den anvendte metode, der benævnes »korrektion af forsikringsaktivitetens overrepræsentation i regnskabet«, som bl.a. havde givet anledning til kritik fra Kommissionens tjenestegrene.
- (11) I april 2001 forlængede Kommissionen konsulentens kontrakt for at han kunne afdække forskellene mellem de to regnskabsundersøgelser og vurdere, hvilke ændringer med hensyn til data eller metoder der med rimelighed kunne accepteres og indarbejdes i hans tidligere opgørelse. Den endelige rapport blev afleveret den 23. juli 2001. Konsulenten opgjorde resultatet af det analytiske regnskab for Livret Bleu til et samlet ikke-kapitaliseret overskud på 1 074 mio. FRF. Rapporten blev fremsendt samme dag til de franske myndigheder. Den 26. juli 2001 blev der afholdt et samrådsmøde med de franske myndigheder, Crédit Mutuel og Arthur Andersen. Crédit Mutuel og Arthur Andersen meddelte, at de var uenige i det slutresultat, Kommissionens konsulent var nået frem til. Arthur Andersen fastholdt sine tidligere konklusioner i en skriftlig redegørelse af 13. september 2001, som blev fremsendt som bilag til et notat fra de franske myndigheder af 15. september 2001. Den 26. oktober 2001 tilsendte de franske myndigheder Kommissionen et nyt notat med en juridisk analyse af Livret Bleu i relation til EU's konkurrenceregler, og den 7. januar 2002 fremsendte de et notat om omkostningerne ved Crédit Mutuels opgave af almennyttig karakter; dette notat indeholder ingen nye oplysninger, men henviser blot til det talmateriale, Crédit Mutuel allerede havde forelagt.
- (12) Efter at klagerne havde fremsendt forskellige oplysninger vedrørende Livret Bleus »slagvareeffekt«, der gjorde det lettere for Crédit Mutuel at tiltrække nye kunder, udvidede Kommissionen i september 2000 og senere i april 2001 konsulentens opgave til også at omfatte en vurdering af Livret Bleus »slagvareeffekt«. Konsulenten har oplyst, at han havde store vanskeligheder ved at få Cré-

dit Mutuel til at afgive de oplysninger, der er nødvendige for en så teknisk kompliceret undersøgelse. Han var derfor ikke i stand til at anvende de metoder, han oprindeligt havde planlagt. Kommissionen har ikke under den foreliggende procedure kunnet drage nogen afgørende konklusioner om dette spørgsmål.

syntagen til en normal fortjenstmargen, er der tale om overkompensation, der kan betragtes som statsstøtte.

2. Crédit Mutuel

- (13) Ved brev af 25. september 2001 opfordrede tre af klagerne, AFB, Crédit Agricole og CSBP, indtrængende Kommissionen til at gøre noget ved sagen. I et tidligere brev af 10. april 2001 havde de dementeret påstande i fransk presse om, at klagerne ikke ønskede at opretholde deres klage.

II. BESKRIVELSE AF OPSPARINGSORDNINGEN LIVRET BLEU

1. Indledning

- (14) Crédit Mutuel fik til opgave at distribuere opsparingsproduktet Livret Bleu, og denne opgave var forbundet med ganske bestemte rettigheder og forpligtelser. Rettighederne består i eneret til at distribuere et skattebegünstiget opsparingsprodukt, Livret Bleu (se punkt II.3) til et bredt publikum samt en provision af indskuddene, som blev udbetalt af Caisse des Dépôts et Consignations (CDC). Forpligtelserne går på placeringen af de midler, banken modtager via Livret Bleu. Disse forpligtelser har ændret sig i tidens løb: I starten havde Crédit Mutuel pligt til at placere 50 % af midlerne (denne andel blev senere hævet til 65 %) i såkaldte almenyttige formål (bl.a. dækning af lokale myndigheders og andre offentlige organers finansieringsbehov), medens banken frit kunne disponere over restbeløbet. Siden 1991 er en voksende del af indeståendet blevet anvendt til finansiering af socialt boligbyggeri, idet midlerne er blevet samlet (centraliseret) hos CDC. I dag er hele indeståendet centraliseret hos CDC. CDC betaler Crédit Mutuel et vederlag — udelukkende for de centraliserede midler — svarende til den af de offentlige myndigheder fastsatte bruttorente, sparerne får, samt en formidlingsprovision på 1,3 %.

Kommissionen skal undersøge, i hvilket omfang distributionen af Livret Bleu har kunnet givet Crédit Mutuel økonomiske fordele hidrørende fra den af CDC udbetalte provision. Hvis provisionen for modtagelsen af indskud overstiger nettoomkostningerne ved ordningen, dvs. forskellen mellem indtægterne fra de øvrige placeringer (ikke-obligatoriske placeringer og placeringer i almenyttige formål) og de reelle omkostninger ved modtagelse af indskud og administration af ordningen, under hen-

- (15) Crédit Mutuel er en decentraliseret bankkoncern bestående af et landsdækkende net af Crédit Mutuel-kasser med status af andelsselskaber. De 1 850 lokale kasser skal være medlem af et regionalt fællesforbund, og hvert fællesforbund skal være medlem af Crédit Mutuels landsammenslutning (Confédération Nationale du Crédit Mutuel), som er nettets »centralorgan« i henhold til bankloven af 24. januar 1984. Crédit Mutuel-kasserne ejes af 5,7 mio. andelshavere. Fællesforbundene er aktionærer i Caisse Centrale du Crédit Mutuel, som er det nationale finansielle organ, der sikrer de regionale organers finansielle likviditet. Koncernen fremstår som en samlet virksomhed, der fremlægger koncernregnskab. Staten er repræsenteret i de forskellige instanser ved en regeringsrepræsentant, som har plads i bestyrelsen og deltager i landssammenslutningens generalforsamlinger.

- (16) Crédit Mutuel er den femtestørste bank i Frankrig hvad angår indlån og med det tredjestørste net — ca. 3 300 afdelinger (udgangen af 1999). Efter fusionen med CIC havde Crédit Mutuel-koncernen i slutningen af 1999 27 500 lønnede medarbejdere, en konsolideret balance på 941 mia. FRF og et konsolideret overskud i regnskabsåret 1999 på 4,1 mia. FRF. Koncernens høje finansielle fortjeneste skyldes bl.a. en forholdsvis lav driftskoefficient (forholdet mellem generalomkostningerne og nettobankindtægterne) (66,7 % i 1996), hvilket placerer Crédit Mutuel blandt de franske banker, som har de laveste omkostninger. Omkostningsniveauet er dog fortsat væsentligt højere end hos de mest rentable europæiske banker. Koncernens egenkapital er næsten tredoblet i løbet af 1990'erne og udgjorde i 1999 61 mia. FRF. Forholdet mellem den langfristede gæld og egenkapitalen (»Cooke«-tallet) var 15,8 % i 1997, dvs. langt over de lovfæstede mindstekrav ⁽³⁾ på 8 % og også højere end de vigtigste konkurrenters.

- (17) Bankkoncernen CIC blev privatiseret i april 1998, og staten valgte Crédit Mutuel blandt flere bankkoncerner, der var interesseret i at overtage CIC. Efter denne overtagelse er koncernen bestående af Crédit Mutuel og CIC blevet en af de største franske bankkoncerner med i alt 4 880 afdelinger i det næststørste net af bankfilialer på fransk område og en samlet balance på næsten 1 300 mia. FRF.

⁽³⁾ Dette lovfæstede mindstekrav er fastsat ved direktiv 89/647/EØF af 18. december 1989 om solvensnøgletal for kreditinstitutter (EFT L 386 af 30.12.1989, s. 14).

- (18) Crédit Mutuel er en bankkæde, der primært opererer som indlånsbank: Indlånene (408 mia. FRF i 1998) overstiger bankens udlån (345 mia. FRF i 1998). Disse overskydende midler fra den egentlige bankaktivitet betyder, at banken rent strukturelt opererer som långiver på markederne. Det skyldes bankens status som gensidigt selskab og det faktum, at hovedparten af bankens kunder er privatpersoner med en positiv nettoopsparing. Crédit Mutuel spiller en vigtig rolle som finansieringsinstitut for folk i liberale erhverv, håndværkere og forretningsdrivende, landmænd, lokale forvaltninger og foreninger. Ud over udlånsvirksomheden er Crédit Mutuel også meget aktiv på forsikringsområdet, som i 1998 gav den et nettoprovenu på 23 mia. FRF (livsforsikring og skadesforsikring), og som bidrager i væsentligt omfang til bankens samlede resultater. Crédit Mutuel er desuden i besiddelse af anerkendt ekspertise inden for elektroniske betalingsmidler og »plastikpenge« (udstedelse af betalingskort og behandling af betalinger med kort hos forretningsdrivende). Også udlandet gør brug af denne ekspertise.

3. Opsparingsordningen Livret Bleu

- (19) Livret Bleu er et reguleret opsparingsprodukt, der henvender sig til et bredt publikum, og hvortil Crédit Mutuel af myndighederne har fået enedistributionsret i henhold til lov nr. 75-1242 af 27. december 1975. Crédit Mutuels rentesats for Livret Bleu er fastsat af staten. Den officielle markedsrente efter skat, sparerne får, svarer til renten på det vigtigste konkurrerende opsparingsprodukt for private, den såkaldte Livret A (der distribueres af Caisses d'Épargne og det franske postvæsen), og loftet for indskud er det samme som for Livret A ⁽⁴⁾. Livret Bleu har haft stor betydning for Crédit Mutuel som det førende opsparingsprodukt i næsten to årtier for bankens privatkunder. Produktets relative betydning med hensyn til indskud er dog blevet noget svækket i de senere år. Livret Bleus andel i Crédit Mutuels samlede indlån, som i 1975 udgjorde 70 % og i 1985 60 %, er siden 1997 faldet til under 25 %.
- (20) Indtil udgangen af 1999 var Livret Bleu undergivet særlige beskatningsregler, som afveg fra den normale beskatning af opsparede midler. Crédit Mutuel betalte således formelt staten en tredjedel af den skat, der normalt skulle være betalt i form af en frigørelsesafgift i stedet for indkomstskat af udbyttet inklusive sociale bidrag uanset sparerens skattemæssige forhold ⁽⁵⁾. Dette beløb til staten blev under ingen omstændigheder opkrævet hos sparereren. Den 5. januar 2000 erklærede Conseil d'État efter at have fået forelagt spørgsmålet af AFB, at denne delvise skattefritagelse af Livret Bleu var ulovlig i henhold til de franske skatteregler vedrørende frigørelsesafgiften. De franske myndigheder besluttede den 13. januar 2000 at hæve renten før skat på Livret Bleu for at sikre sparerne et uændret nettoudbytte. Det ser under alle omstændigheder ud til, at Crédit Mutuel, efter at bekendtgørelsen af 27. september 1991 trådte i kraft, har haft fordel af en form for »neutralisering« af den skat, der blev indbetalt i henhold til ovennævnte ordning. Det vil med andre ord sige, at staten eller CDC betalte Crédit Mutuel et beløb, der svarede til de pågældende skattebeløb, således at Livret Bleu fra 1991 har været et totalt skattefrit opsparingsprodukt både for sparerne og for Crédit Mutuel, i hvert fald for så vidt angår det indestående, der blev centraliseret hos CDC.
- (21) De samlede indskud på Livret Bleu — i 1990'erne svingede beløbet mellem 80 og 100 mia. FRF — har helt fra starten kunnet placeres på forskellig måde.
- (22) En voksende del af disse midler har siden 1991 obligatorisk skullet anvendes til finansiering af socialt boligbyggeri, og disse midler var enten »centraliseret«, dvs. indbetalt på en opsparingskonto hos CDC, eller af Crédit Mutuel placeret i samme formål som midlerne fra CDC. CDC betaler Crédit Mutuel en fast provision på 1,3 % for det centraliserede indestående (oven i den nettorente, sparereren får). Provisionssatsen har ikke ændret sig, siden centraliseringsordningen blev indført, dvs. siden 1991. CDC udlåner de midler, der anvendes til finansieringen af socialt boligbyggeri, til de sociale boligselskaber på samme måde, som midlerne fra Caisses d'Épargnes og postvæsenets Livret A anvendes. Siden bekendtgørelsen af 27. september 1991 er alle nye indlån på Livret Bleu

⁽⁴⁾ Renten er pr. datoen for den foreliggende beslutning 3 % efter indkomstskat eller frigørelsesafgift. Loftet er 100 000 FRF for private.

⁽⁵⁾ Eftersom frigørelsesafgiften er en fast sats, og sparerne har mulighed for at vælge at undlade at betale frigørelsesafgiften og i stedet lade udbyttet af pengeanbringelser indgå i deres personlige indkomst, hvoraf de betaler indkomstskat, kan der sondres mellem fire forskellige beskatningssituationer: Sparereren betaler ikke skat af dette finansielle udbytte (hvis han ikke skal betale indkomstskat), eller udbyttet kan indkomst-beskattes med en sats, der højst kan svare til frigørelsesafgiften, eller sparereren kan vælge at betale frigørelsesafgiften. Såfremt sparereren regner forkert, kan han også risikere at betale indkomstskat af udbyttet med en procentsats, der er højere end satsen for frigørelsesafgiften.

anvendt til finansiering af socialt boligbyggeri, og indeståendet pr. 31. december 1990 skulle gradvist centraliseres hos CDC i årlige rater på 10 % frem til 2000.

- (23) En anden del af midlerne skulle anvendes til formål, som er fastsat i en bekendtgørelse af 1. marts 1976, og som kan betegnes som »almennyttige formål«. Halvdelen skal anvendes til dækning af lokale forvaltningers finansieringsbehov og den anden halvdel til køb af statslige eller andre offentlige værdipapirer eller eventuelt som tillægslån til rentelette lån i forbindelse med boligopsparing. De måtte ikke anvendes til lån til

erhvervsvirksomheder. I henhold til loven af 27. december 1975 skulle 50 % af indeståendet anvendes til disse formål. Denne andel blev forhøjet til 65 % (og 80 % af nye indskud) efter to bekendtgørelser af 31. oktober 1983 (gældende frem til 1991) ⁽⁶⁾.

- (24) Endelig kunne Crédit Mutuel disponere frit over resten af indeståendet, dvs. oprindeligt halvdelen, 35 % i perioden 1983-1991 ⁽⁷⁾ og derefter i 1990'erne en faldende andel, til egne formål og kunne således understøtte sin konkurrencemæssige bankvirksomhed med en del af indeståendet på Livret Bleu.

(25)

Tabel 1

Placeringen af indeståendet på Livret Bleu

(i mia. FRF og i %)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Gennemsnitligt årligt indestående	[...] (*)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
CDC-centraliserede midler	1 %	6 %	11 %	22 %	34 %	41 %	45 %	61 %
Andre almenyttige formål	50 %	40 %	34 %	26 %	20 %	15 %	11 %	8 %
Obligatoriske henlæggelser/likviditetsreserver	26 %	29 %	24 %	22 %	20 %	19 %	18 %	16 %
Regulerede placeringer i alt	77 %	75 %	69 %	69 %	74 %	75 %	74 %	85 %
Ikke-obligatoriske placeringer i alt	23 %	25 %	31 %	31 %	26 %	25 %	26 %	15 %

Kilde: Crédit Mutuel, Arthur Andersen.

- (26) Som det også blev bekræftet af myndighederne, blev denne ordning udformet på et bestemt tidspunkt for at fremme udviklingen af Crédit Mutuel ved at give banken mulighed for med billigt erhvervede finansielle midler at udbygge sin egen bankvirksomhed, der således kunne understøttes med en væsentlig del af indeståendet på Livret Bleu.

(*) Forretningshemmelighed.

⁽⁶⁾ I henhold til loven om ændring af finansloven for 1982 af 30. december 1982 forøges den andel, der anvendes til direkte finansiering af statsbudgettet eller til specifikke behov, på bekostning af lån til lokale forvaltninger. Crédit Mutuel medvirker for første gang i 1987-1988 til finansiering af socialt boligbyggeri (med 1,8 mia. FRF) i forbindelse med en emission af værdipapirer fra CDC.

⁽⁷⁾ Ekskl. obligatoriske henlæggelser og likviditetsreserver af dette indestående.

- (27) Ordningen blev ændret gennemgribende med virkning fra 1991 for gradvist at bringe det på linje med Livret A-ordningen, idet de franske myndigheder klart erkendte, at det gav anledning til konkurrencefordrejninger. Rent teknisk skal samtlige midler nu formelt placeres i almennyttige formål, og finansieringen af socialt boligbyggeri indtager en stadigt større plads inden for disse almennyttige formål ⁽⁸⁾. I praksis anvendes alle nye indskud på Livret Bleu tilsyneladende til finansiering af socialt boligbyggeri. Den ændrede anvendelse af indeståendet skulle udstrækkes over ti år mellem 1991 og 2000, så Crédit Mutuel fik mulighed for at omstrukturere sine aktiver, der vedrørte [...] af balancen (udgangen af 1990). Til gengæld blev al administrativ kontrol med åbning og lukning af afdelinger helt ophævet i 1991. Desuden blev betalingen af den faste frigørelsesafgift i forbindelse med de renter, sparerne fik på indlån på Livret Bleu, formelt »neutraliseret« ⁽⁹⁾, dvs. refunderet Crédit Mutuel af CDC eller staten.
- (28) Da Kommissionen besluttede at indlede den foreliggende procedure, var der tale om en overgangssituation: De seneste indskud på Livret Bleu er tilsyneladende blevet anvendt til socialt boligbyggeri, men det tidligere indestående er først blevet anvendt til dette formål væsentligt senere, end det var fastsat i den oprindelige aftale mellem Crédit Mutuel og staten (i henhold til hvilken 10 % af indeståendet skulle overføres hvert år). I 1990'erne var de såkaldte »ikke-obligatoriske placeringer« fortsat ganske omfattende (ca. [...]), som det også fremgår af tabel 1 ovenfor. Centraliseringen af indeståendet hos CDC blev dog øget i 1997. Der opstod en ny situation, som i realiteten fremskyndede og ændrede reformen af reglerne for anvendelsen af midlerne fra Livret Bleu. Efter at Kommissionen i december 1997 indledte den foreliggende procedure, og CIC var blevet solgt til Crédit Mutuel i april 1998, genforhandlede staten sin aftale med Crédit Mutuel fra 1991. Det blev i den forbindelse besluttet, at hele indeståendet på Livret Bleu skulle centraliseret hos CDC senest fra udgangen af 1998. Centraliseringen var i realiteten fuldt gennemført i andet halvår af 1999.
- (29) I meddelelsen om indledning af den foreliggende procedure understregede Kommissionen, at der af nedenstående grunde kunne være tale om statsstøtte til Crédit Mutuel i forbindelse med Livret Bleu-ordningen.
- (30) For det første er midlerne i CDC, som er en offentlig institution, statslige midler i henhold til traktatens artikel 87 ⁽¹⁰⁾; niveauet for Crédit Mutuels provision på 1,3 % burde derfor begrundes for at godtgøre, at der ikke er tale om overkompensation for Crédit Mutuels omkostninger ved modtagelse og administration af indskud på Livret Bleu.
- (31) For det andet kan skattebegunstigelsen for Livret Bleu, således som det er tilfældet med fiskale fordele, der indrømmes af staten, ifølge Domstolens retspraksis ⁽¹¹⁾ udgøre statslige midler i den i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning. Kommissionen anførte i meddelelsen om indledning af den foreliggende procedure, at modtagerne af støtten i form af skattebegunstigelsen var sparerne og ikke Crédit Mutuel. Kommissionen understregede dog, at det skulle godtgøres, at Crédit Mutuel ikke via den pågældende ordning tilegnede sig denne fiskale fordel.
- (32) Det tredje element i den påpegede fordel (Crédit Mutuels nettofortjeneste ved formidlingen af det indestående på Livret Bleu, der ikke blev centraliseret hos CDC, efter fradrag af de dermed forbundne administrationsomkostninger) kan ligeledes tænkes at mobilisere statslige midler, hvor det drejer sig om almennyttige formål. Hovedparten af afkastet af disse placeringer hidrører fra obligatoriske lån til offentlige myndigheder (staten eller lokale forvaltninger) eller offentlige virksomheder. Disse lån ydes på vilkår, der er fastsat af staten, og som ikke nødvendigvis er markedsvilkår. Staten er således i stand til fuldt ud at kontrollere, hvor stort et afkast Crédit Mutuel skal have af disse lån til almennyttige formål. Fordi der er tale om obligatoriske lån, indgår de som en integrerende del i opgørelsen af udgifter og indtægter ved Livret Bleu-ordningen. Det betyder, at Crédit Mutuel har kunnet opnå et udbytte af det indestående, der ikke blev centraliseret, som overstiger de faktiske omkostninger ved modtagelse og administration af indskuddene.
- (33) For det fjerde henviste Kommissionen ved indledningen af proceduren — uden at tage stilling i mangel af tilstrækkeligt detaljeret dokumentation — til klagerens påstand om, at Livret Bleu havde en yderligere fordel.

⁽⁸⁾ »Hele indeståendet på de særlige opsparingskonti i Crédit Mutuel (...) anvendes til almennyttige formål« (artikel 1 i bekendtgørelsen af 27. september 1991). »De i artikel 1 nævnte almennyttige formål er: 1) for en af Crédit Mutuel fastsat del af indeståendet lån til (...) socialt boligbyggeri i henhold til loven om anlægs- og boligbyggeri; 2) for så vidt angår restbeløbet indsættelse på en konto hos CDC« (artikel 2 i bekendtgørelsen af 27. september 1991).

⁽⁹⁾ »Følgende omkostninger for Crédit Mutuel neutraliseres: 1) de obligatoriske afgifter, Crédit Mutuel betaler af udbyttet af indeståendet på de i artikel 1 særlige opsparingskonti, som anvendes til de i artikel 2 fastsatte formål« (artikel 3 i bekendtgørelsen af 27. september 1991).

⁽¹⁰⁾ Jf. dom af 12. december 1996, sag T-358/94, Air France mod Kommissionen, Sml. 1996 II, s. 2109, præmis 55-69.

⁽¹¹⁾ Dom af 15. marts 1994, sag C-387/92, Banco exterior de España, Sml. 1994 I, s. 902, præmis 14.

agtig virkning for Crédit Mutuel ved at kunne tiltrække kunder. Dette aspekt benævnes for nemheds skyld i det følgende som ordningens »slagvareeffekt«. Ifølge klagerne vil eneretten til at distribuere et opsparingsprodukt, som er attraktivt på grund af skattebegunstigelsen, give Crédit Mutuel mulighed for at tiltrække og fastholde kunder, til hvem banken derefter kan sælge andre bankprodukter eller -tjenesteydelser (lån, pengeanbringelser, forsikring, forvaltning af betalingsmidler). Den argumentation, der fremføres i forbindelse med begrundelsen i punkt 32, kan også gøres gældende i relation til dette aspekt. Staten kunne tage højde for de eventuelle fordele ved denne »slagvareeffekt« ved at reducere provisionen til Crédit Mutuel for modtagelsen af indskud på Livret Bleu.

III. BEMÆRKNINGER FRA DE INTERESSEREDE PARTER

1. Klagernes argumenter

- (34) Kommissionen redegjorde i meddelelsen om indledning af proceduren for klagerne argumenter med en henvisning til traktatens artikel 88, stk. 2. Klagerne har i de uddybende redegørelser, de siden har fremsendt til Kommissionen, fremsat følgende nye argumenter:
- (35) I et notat om Livret Bleus »slagvareeffekt« (udarbejdet i slutningen af februar 1999), der blev fremsendt i oktober 1999, opgøres den finansielle fordel ved denne effekt til 17 mia. FRF, idet det forudsættes, at forøgelsen af Crédit Mutuels markedsandele på alle segmenter i perioden 1986-1997 udelukkende kan tilskrives distributionen af Livret Bleu.
- (36) I et andet notat fra maj 1998, som blev fremsendt i oktober 1999, opgøres statens mistede skatteprovenu til 2,9 mia. FRF i samme periode. Det drejer sig med andre ord om, hvor meget det ville have kostet Crédit Mutuel at distribuere dette produkt uden skattefritagelsen, men med samme afkast efter skat til sparere.
- (37) En undersøgelse foretaget af Caisse Nationale du Crédit Agricole og fremsendt i maj 2000 indeholder en analyse af udviklingen i antallet af Crédit Mutuels afdelinger. Det fremgår, at det samlede antal permanente afdelinger faldt fra 1991 til 1994 og derefter gradvist steg igen og i 1998 var oppe på niveauet for 1990. Udviklingen har varieret i de forskellige regioner: Antallet af afdelinger er primært reduceret i Pays de Loire (– 21 %), Normandie (– 8 %) og i mindre omfang Nord-Pas-de-Calais (– 3 %). Fænomenet accentueres yderligere af, at der mellem 1994 og 1998 var tale om en nedgang i antallet af ikke-permanente afdelinger i Pays de Loire og Bretagne og i mindre omfang Alsace. Slutresultatet er, at antallet af først permanente afdelinger og derefter ikke-permanente afdelinger er gået tilbage i de regioner, hvor Crédit Mutuel traditionelt har været stærkt repræsenteret (Pays de Loire, Bretagne, Alsace), og er steget i de øvrige regioner. Det er derfor sandsynligt, at Crédit Mutuel har begrænset sin tilstedeværelse i landdistrikterne og styrket den i byområderne. Disse data synes at afkræfte Crédit Mutuels påstand om, at banken var tvunget til at opretholde en stærk tilstedeværelse i landdistrikterne i 1990'erne. Tallene viser også, at Crédit Mutuel er i stand til at opretholde et særdeles tæt netværk, også efter at alle former for kontrol fra myndighedernes side er ophørt.
- (38) En redegørelse fra Cabinet Glais fra august 2000 indeholder en række statistiske oplysninger vedrørende den konkurrencemæssige fordel, enedistributionsretten til Livret Bleu giver Crédit Mutuel. Det fremgår af tidsrækkerne, at indeståendet på Livret Bleu og på andre former for indlån voksede ganske hurtigt, indtil udviklingen vendte i 1985-1987. Udlån til private fortsætter med at stige også efter dette tidspunkt, og stigningstakten er højere for Crédit Mutuel end for bankens største konkurrenter. Eksperten fra Cabinet Glais udleder heraf, at »Livret Bleu-effekten således synes at have tiltrukket kunder til banken [...], og fra midten af 1980'erne synes denne positive effekt at være fortsat, uden at indlånene er steget. Det er de oprindelige loyale kunder, som tilsyneladende har skabt grundlaget for Crédit Mutuels ekspansionsstrategi i den følgende periode«. Eksperten bemærker endvidere, at Crédit Mutuels aktivitet (primært udlånsvirksomhed) tilsyneladende ikke har fulgt den normale udvikling på bankmarkedet, og det påviser han ved bl.a. at konstruere en indikator for tilfældige økonomiske rystelsers længerevarende effekt på aktivitetsvariablerne og opstille en simpel ligning for låneefterspørgslen. Ifølge eksperten er den logiske forklaring på dette fænomen, at Crédit Mutuels kunder er mere loyale — f.eks. på grund af Livret Bleu-ordningen — end de andre storbankers kunder.
- (39) Den anden redegørelse fra Cabinet Glais (fra december 2000) indeholder en ny økonometrisk analyse af kundernes binding til de enkelte storbanker. Ved at anvende en model for låneefterspørgslens sammenhæng med realrenten kan man konstruere en indikator for låneefterspørgslens påvirkelighed af rentesatser. Den autoregressive vektormodel giver mulighed for at tage hensyn både til de tidsmæssige forskydninger og de mange forskellige årsagssammenhænge, der kan forekomme mellem variablerne. Det fremgår med en meget høj grad af statistisk sandsynlighed, at låneefterspørgslen hos Crédit Mutuel i absolut værdi er meget lidt påvirkelig af rentesatserne (0,26) og upåvirket (0,01) af de konkurrerende bankers rente (i dette tilfælde har man valgt Crédit Agricoles rentesats som referencesats). Påvirkeligheden for de øvrige storbanker ligger mellem henholdsvis 0,86

og 2,93 og 0,66 og 3,74 med Caisses d'Épargne som en klar undtagelse (henholdsvis 0,37 og 0,47). Det er Caisses d'Épargne, der distribuerer Livret A, der som opsparingsprodukt svarer til Livret Bleu. Disse resultater bekræfter ifølge eksperter formodningen om, at Crédit Mutuel og Caisses d'Épargne har langt bedre mulighed for at sikre deres kunders loyalitet end de øvrige storbanker. Det er umuligt at afgøre, hvorvidt det er distributionen af en skattebegünstiget opsparingsordning eller det tætte net af afdelinger i de forskellige regioner (begge banker råder over begge dele), der ligger til grund for deres kunders større loyalitet.

2. Bemærkninger fra interesserede tredjeparter

(40) Som reaktion på offentliggørelsen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* af meddelelsen om indledning af den foreliggende procedure har Kommissionen modtaget kommentarer fra en lang række interesserede parter.

(41) Crédit Mutuels konkurrenter har uden undtagelse peget på, at Crédit Mutuels eneret på distributionen af Livret Bleu er til skade for dem. Hovedparten af bankerne var af den opfattelse, at dette skattebegünstigede produkts »slagvareeffekt« betød, at de mistede kunder, som blev tiltrukket af Livret Bleu, og bankerne ønskede derfor enedistributionsretten ophævet. Sådanne bemærkninger er indkommet til Kommissionen fra følgende banker:

Banque Dupuy, de Parseval

Banque Natexis

Banque de Picardie

Banque Populaire de Bourgogne

Banque Populaire Bretagne Atlantique

Banque Populaire du Centre

Banque Populaire Centre-Atlantique

Banque Populaire de Champagne

Banque Populaire de la Côte d'Azur

Banque Populaire du Dauphiné et des Alpes du Sud

Banque Populaire de Franche-Comté, du Maconnais et de l'Ain

Banque Populaire du Haut-Rhin

Banque Populaire de La Loire

Banque Populaire de Lorraine

Banque Populaire de Lyon

Banque Populaire du Midi

Banque Populaire du Massif Central

Banque Populaire de l'Ouest

Banque Populaire Provençale et Corse

Banque Populaire des Pyrénées Orientales, de l'Aude et de l'Ariège

Banque Populaire du Quercy et de l'Agenais

Banque Populaire Savoisienne

Banque Populaire de la Région Économique de Strasbourg

Banque Populaire du Sud-Ouest

Banque Populaire du Tarn et de l'Aveyron

B.P.ROP Banque Populaire

Banque de Savoie

Crédit Commercial de France

Crédit Commercial du Sud-Ouest

Crédit Lyonnais

Société Générale

Union des Banques à Paris.

(42) En af klagerne, AFB, har i et brev til Kommissionen af 4. juni 1998 hævdet, at det vederlag på 1,3 %, CDC betaler for de centraliserede beløb, var for høj, og at der ikke var nogen rimelig begrundelse for, at det skulle være højere end den provision på 1,2 %, Caisses d'Épargne får for at modtage indskud på Livret A. AFB anfører i brevet, at man i starten af 1997 havde tilbudt de franske myndigheder at forestå modtagelsen af indskud på Livret Bleu på samme betingelser med hensyn til centralisering af midlerne hos CDC, men mod en provision på kun 1 %, men myndighederne reagerede ikke på dette tilbud. AFB har bl.a. fremhævet, at det franske parlamentsmedlem Raymond Douyère i sin betænkning fra april 1998 om moderniseringen af Caisses d'Épargne påpegede, at omkostningerne ved modtagelse af indskud

på opsparingsordninger for en gennemsnitssparekasse som Caisse d'Épargne de Bourgogne er 0,96 % af indeståendet, og at der ikke er nogen begrundelse for, at Crédit Mutuel skulle have større administrationsomkostninger. Crédit Mutuel er ikke ligesom Caisses d'Épargne undergivet tekniske begrænsninger, der gør administrationen af opsparingsordningerne dyrere (administrationen af Livret A blev ikke overført til elektroniske medier i 1990'erne, som det var tilfældet med Livret Bleu, der administreres fuldstændigt elektronisk).

- (43) I tilslutning til den foreliggende procedure har Kommissionen desuden modtaget en supplerende redegørelse fra klagerne, hvori det anføres, at Crédit Mutuels køb i april 1997 af Crédit Industriel et Commercial (CIC) i forbindelse med privatiseringen af dette pengeinstitut, der tidligere var ejet af den offentlige forsikringskoncern GAN, kun var mulig takket være den støtte, Crédit Mutuel havde modtaget i forbindelse med Livret Bleu, og som betød, at Crédit Mutuel kunne forøge sin andel af markedet for indlån fra 2 % i 1969 til ca. 6,9 % i 1997. Crédit Mutuels egenkapital er ifølge klagerne blevet kraftigt forøget takket være den pågældende støtte og er vokset fra 650 mio. FRF i 1974 til 47,3 mia. FRF i 1997.

- (44) Ud over de bemærkninger til forsvar for Crédit Mutuel, for hvilke der redegøres i punkt III.3, har Kommissionen modtaget bemærkninger fra følgende tredjeparter til fordel for Livret Bleu-ordningen:

Bertholet, medlem af Nationalforsamlingen, valgt i Drôme

Blondel, medlem af Conseil Général i Nord

Cabot, direktør for Centre Régional Information Jeunesse de Toulouse

Cormorèche, borgmester i Montuel

Cornelis, medlem af Conseil Général i Nord

Chavannes, borgmester i Angoulême

Crépeau, medlem af Nationalforsamlingen, valgt i Charente-Maritime

Debavelaere, senatsmedlem for Pas-de-Calais

Decool, borgmester i Brouckerque

Delevoeye, senatsmedlem for Pas-de-Calais

Delnatte, medlem af Nationalforsamlingen, valgt i Nord

Dolez, medlem af Nationalforsamlingen, valgt i Nord

Ewald, regional delegeret for Association pour le Droit à l'Initiative Économique

Fronton, Union Départementale des Associations Familiales de Haute-Garonne

Foy, senatsmedlem for Nord

Galiègue, formand for Caisse de Crédit Mutuel de Solesmes

Gournay, borgmester i Caestre

Armelle Guinebertière, medlem af Europa-Parlamentet

Hervé, borgmester i Rennes

Humez, formand for Comité Départemental de Lutte contre la Mucoviscidose du Pas-de-Calais

Ingelaere, formand for Flandr'action

Juppé, medlem af Nationalforsamlingen, borgmester i Bordeaux

Lapalu, formand for Association Animation et Gestion d'Organismes Privés

Lazaro, medlem af Nationalforsamlingen, valgt i Nord

Lebreton, formand for Conseil Général des Côtes d'Armor

Ledieu, borgmester i Cateau-Cambrésis

Leleu, bestyrer i Crédit Mutuel Nord

Maille, formand for Communauté Urbaine de Brest

Masclet, medlem af Conseil Régional i Nord-Pas-de-Calais

- Méhaignerie, formand for Conseil Général d'Ille-et-Villaine
- Mio, medlem af Conseil Régional i Nord-Pas-de-Calais
- Novak, formand for Association pour le Droit à l'Initiative Économique
- Permy, medlem af Conseil Régional i Nord-Pas-de-Calais
- Albert Rivaux, medlem af Conseil Général i Pas-de-Calais
- de Rohan, formand for Conseil Régional de Bretagne
- Valla, medlem af Conseil Général i l'Ardèche
- Vanlerenberghe, borgmester i Arras
- Villain, borgmester i Cambrai
- de Villiers, medlem af Nationalforsamlingen, valgt i Vendée.
- (45) Langt størsteparten af disse tredjeparter har fremhævet Crédit Mutuels store betydning, navnlig på regionalt plan, for finansieringen af almennyttige formål, især foreninger, der arbejder uden gevinst for øje. De har ligeledes fremhævet Crédit Mutuels funktion som finansielt holdepunkt for den jævne befolkning, hvorfra en stor del af kunderne kommer. Flere lokale folkevalgte har understreget, at Crédit Mutuel har stor betydning for oprettelsen af nye virksomheder og arbejdspladser og udviklingen af lokale initiativer i samarbejde med de lokale forvaltninger. Andre har givet udtryk for, at Crédit Mutuel med sine decentrale strukturer bedre kan imødekomme lokale behov end de mere centraliserede pengeinstitutter og dermed bedre sikre en afbalanceret egnsudvikling.
- (46) Som reaktion på indledningen af den foreligende procedure fremsendte Crédit Mutuel den 11. juni 1997 et brev til Kommissionen med sine kommentarer. Crédit Mutuels principale påstand er, at vilkårene for modtagelse og administration af indskud på Livret Bleu ikke kan betragtes som statsstøtte. Den subsidiære påstand er, at hvis der skulle være tale om statsstøtte i henhold til traktatens artikel 87, ville den være omfattet af undtagelsen i traktatens artikel 86, stk. 2. I givet fald ville det kun være Crédit Mutuels lokale kasser, der i juridisk forstand havde modtaget en sådan støtte.
- (47) Crédit Mutuel gentog og udbyggede disse argumenter i en detaljeret redegørelse af 18. juni 1998.
- (48) Crédit Mutuel har påpeget, at bankens oprindelige mulighed for selv at bestemme over placeringen af en tredjedel af midlerne på Livret Bleu ⁽¹²⁾, var begrundet i, at banken dækkede en tredjedel af skatten af sparernes renter. Crédit Mutuel mener derfor, at en tredjedel af indeståendet på Livret Bleu ikke kan være omfattet af den foreliggende procedure. Crédit Mutuel har præciseret, at kravet om, at to tredjedele af indeståendet skulle placeres i almennyttige formål, skal ses i sammenhæng med skattefritagelsen for to tredjedele af opsparingen på Livret Bleu. Crédit Mutuel har desuden gjort opmærksom på, at banken påtog sig risikoen for illikviditet i tilfælde af negative nettoindskud (hævninger).
- (49) Crédit Mutuel mener, at den pågældende ordning ikke indebar brug af statsmidler og derfor heller ikke kan betegnes som statsstøtte i den i traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning. Crédit Mutuel har desuden understreget, at den pågældende skattefordel på grund af de særlige forhold, der tidligere er omtalt, ikke belastede statsbudgettet. Crédit Mutuel har bl.a. anfægtet beregningerne i bilagene til finansloven vedrørende statens indtægter («Voies et moyens»), hvori omkostningerne ved den delvise skattefritagelse for den pågældende ordning er opgjort som et detaljeret overslag over, hvad Livret Bleu har kostet staten. Crédit Mutuel har påpeget, at til gengæld for skattefritagelsen for en del af sparerne i Frankrig vil beskatningen af en befolkningsgruppe, der normalt ikke betaler skat eller kun en meget lav skat, give staten indtægter, der bør medregnes i ordningens skattemæssige nettoresultat, eftersom Crédit Mutuel har indbetalt et beløb til staten svarende til en tredjedel af frigørelsesafgiften. Crédit Mutuel anfører, at ifølge bankens egne overslag har beskatningsreglerne for Livret Bleu i perioden 1975-1996 givet staten et nettoprovenu på [...].
- (50) Crédit Mutuel afviser, at den skattemæssige fordel for sparerne kan overføres til banken, eftersom Crédit Mutuel hvert år til staten indbetaler den afgift, der svarer til en tredjedel af skatten, hvis de almindelige regler var gældende, således at den faktiske rente på Livret Bleu før skat i realiteten var den pålydende rente til spareren plus dette skattebeløb, som Crédit Mutuel opkrævede ved kilden. Crédit Mutuel oplyser således at have indbetalt ca. [...] til staten i perioden fra 1975 til 1996.

3. Crédit Mutuels bemærkninger

⁽¹²⁾ Fra 1983; denne andel er langsomt blevet reduceret siden 1991.

- (51) I øvrigt vil Crédit Mutuel, såfremt Kommissionen finder, der er tale om støtte, afvise, at den i så fald skulle have nogen virkning overhovedet på samhandelen mellem medlemsstaterne. Crédit Mutuel understreger, at det drejer sig om et produkt, som kun repræsenterer 5,8 % af indskuddene på opsparingskonti i Frankrig og 0,72 % i Europa. Crédit Mutuels bankvirksomhed skal betragtes som en meget relativ størrelse. De lokale kasser må ikke operere uden for Frankrig, så længe der ikke er vedtaget en europæisk statut for andelsselskaber. Antallet af personer med bopæl uden for Frankrig, der åbnede en Livret Bleu-konto i 1997, var ubetydeligt — 8 600 eller 0,16 % af indeståendet på Livret Bleu. Crédit Mutuel anfører, at det faktum, at der før gennemførelsen af det andet bankdirektiv i 1993 ⁽¹³⁾ ikke fandtes noget indre marked i banksektoren, under alle omstændigheder var en hindring for samhandelen.
- (52) Crédit Mutuel afviser, at staten skulle have mistet penge ved at have undladt at iværksætte udbud, da Crédit Mutuel fik eneret på distributionen af produktet (sammenholdt med den situation, hvor et udbud ville have givet staten mulighed for at vælge et pengeinstitut, der kunne levere den samme tjenesteydelse til en lavere pris). Crédit Mutuel understreger, at da staten besluttede at skaffe midler til almenyttige formål via den pågældende opsparingsordning, var den frit stillet med hensyn til at overlade administrationen af ordningen til Crédit Mutuel, hvis net af kasser og afdelinger var specielt velegnet til at forvalte en folkelig opsparingsordning.
- (53) Crédit Mutuel mener, at forskellen mellem den provision på 1,2 %, CDC betaler til Caisses d'Épargne for Livret A, og provisionen på 1,3 % til Crédit Mutuel for Livret Bleu (som ligeledes betales af CDC), er begrundet i stordriftsbesparelser som følge af det meget store indestående på Livret A ⁽¹⁴⁾. De analytiske regnskabsdata, Crédit Mutuel har forelagt Kommissionen, viser, at de gennemsnitlige administrationsomkostninger ved indskud på Livret Bleu er faldet fra [...] i 1993 til [...] i 1997 og indtil 1997 konstant har været højere end den provision på 1,3 %, som CDC betaler for de centraliserede midler.
- (54) Crédit Mutuel finder, at AFB-bankernes argument om, at Livret Bleu kunne administreres med lavere omkostninger for en provision på blot 1 %, bør vurderes ud fra, at
- bankerne ville foretage en udvælgelse på grundlag af størrelsen af indskuddene på kontiene. Det faktum, at AFB-bankerne ikke ville fordele omkostningerne jævnt, ville bringe den samlede balance i administrationen af denne opsparingsordning i fare.
- (55) Crédit Mutuel har forelagt Kommissionen en rapport med en regnskabsanalyse af Livret Bleu-ordningen. Konklusionen på denne analyse er, at omkostningerne ved administrationen af Livret Bleu i perioden 1991-1997 var større end indtægterne, og at der kun i nogle få år var balance. Crédit Mutuel anfører, at med undtagelse af 1991-1992 var provenuet fra Livret Bleu mindre end provenuet fra bankens øvrige aktiviteter. Crédit Mutuel har desuden over for Kommissionen dokumenteret, at et fransk revisionsfirma, Mazars et Guérard, har foretaget revisionskontrol af det analytiske regnskabsmateriale.
- (56) Crédit Mutuel anfægter, at banken via Livret Bleu skulle have en forretningsmæssig fordel, fordi:
- de markedsandele, Crédit Mutuel har opnået i den pågældende periode, kan tilskrives bankens egne resultater, bl.a. dens høje produktivitet, og ikke »slagvareeffekten« af Livret Bleu, hvis andel i bankens ressourcer blev stadigt mindre. Crédit Mutuel oplyser, at det gennemsnitlige antal kunder, hver enkelt ansat administrerer, således var 364 i Crédit Mutuel i 1996 mod 150 i de øvrige franske pengeinstitutter. Fra 1991 til 1997 opnåede Crédit Mutuel yderligere 1,1 % af markedet for indlån, medens de øvrige bankers markedsandel reduceredes med 0,6 %. Crédit Mutuel understreger, at Caisses d'Épargne, der med Livret A har et tilsvarende produkt, ligesom bankerne oplevede en negativ udvikling i den pågældende periode, for så vidt angår deres markedsandel for indlån, hvilket modbeviser den årsags-sammenhæng, der ifølge klagerne skulle bestå mellem Livret Bleu og udviklingen i Crédit Mutuels markedsandele
 - andre lovregulerede opsparingsprodukter, f.eks. CODEVI, som myndighederne indførte i 1983, Plan d'Épargne Populaire og Livret Jeune, distribueres af bankerne og udgør et reelt alternativ til Livret Bleu i en sådan grad, at de forskellige muligheder, der kan

⁽¹³⁾ Rådets direktiv 89/646/EØF af 15. december 1989 (EFT L 386 af 30.12.1989, s. 1).

⁽¹⁴⁾ De samlede indskud på Livret A, der administreres af Caisses d'Épargne, er ca. syv gange større end på Livret Bleu.

tilbydes via disse produkter, betød, at en enlig over 25 år i 1997 kunne foretage en skattebegünstiget opsparing på 1 130 000 FRF (hvilket skal sammenholdes med loftet på 100 000 FRF for Livret Bleu).

anslået besparelse på [...] mio. FRF om året. Crédit Mutuel skønner, at administrationen af disse små konti medførte ekstraomkostninger på [...] af indeståendet i betragtning af, at jo mindre saldoen er, des flere bevægelser er der tale om

(57) Crédit Mutuel understreger, at Livret Bleu's tiltrækning for bankens klientel har medført en betydelig nedgang i indskuddene på bankens ikke-rentebærende anfordringskonti, som i 1997 udgjorde 15,8 % af alle indskud imod 36,6 % og 40,8 % hos de største konkurrenter. Denne substitution har ifølge Crédit Mutuel haft en negativ indvirkning på bankens indtjening og fortjeneste, således at Crédit Mutuels gennemsnitsomkostninger ved indskuddene skulle være væsentligt højere end AFB-bankernes.

— frem til 1991 var åbningen af nye afdelinger reguleret, således at banken ikke havde mulighed for at ekspandere i de mest attraktive områder uden for de områder, hvor Crédit Mutuel altid havde været til stede (Est, Nord og Bretagne)

(58) Crédit Mutuel har ligeledes afvist, at hele Crédit Mutuel-koncernen i givet fald har haft fordel af støtten, såfremt Kommissionen når frem til, at der overhovedet er tale om støtte, og understreger, at det kun er de i juridisk henseende selvstændige lokale kasser, som distribuerer Livret Bleu, der i så fald kan betragtes som modtagere af støtte.

— Crédit Mutuel mener endvidere, men dog uden at præcisere det nærmere eller dokumentere det med talmateriale, at der også skal tages hensyn til andre ekstraomkostninger i forbindelse med placeringen af midler fra Livret Bleu i almenyttige formål

(59) Crédit Mutuel mener, at staten med vedtagelsen i 1975 af lovgivningen om Livret Bleu ⁽¹⁵⁾ indførte en folkelig opsparingsordning for at skaffe midler til finansiering af almenyttige formål. Det faktum, at Crédit Mutuel havde mange afdelinger i landdistrikterne, og at en stor del af bankens klientel var folk med beskedne indkomster, har formentlig haft væsentlig betydning for dette valg. I 1998 boede 58 % af Crédit Mutuels klientel i kommuner med under 20 000 indbyggere, og 77 % havde ifølge egne oplysninger en månedlig nettoindkomst på under 10 000 FRF.

— Crédit Mutuel anfører desuden, at banken løb en vis risiko som følge af udsving i forskellen mellem den korte (regulerede) rente, som gjaldt for indestående på Livret Bleu, og den lange rente, der gjaldt for genplaceringerne.

(60) Crédit Mutuel har også peget på, at banken var underlagt en række begrænsninger:

(61) På grundlag af ovenstående konkluderer Crédit Mutuel, at uden Livret Bleu ville banken ikke have kunnet varetage den opgave af almenyttig karakter, den havde fået pålagt. Crédit Mutuel understreger, at den del af indeståendet på Livret Bleu, banken selv kunne placere, gjorde det muligt at skabe balance i systemet, når man tager det utilstrækkelige afkast af placeringerne i almenyttige formål i betragtning.

— staten forlangte således, at Crédit Mutuel opretholdt [...] afdelinger i kommuner med under 2 000 indbyggere, og omkostningerne herved er anslået til [...] mio. FRF om året

(62) Crédit Mutuel peger desuden på, at banken var fuldt berettiget til at nære tillid til en ordning, der går helt tilbage til 1975. Crédit Mutuel finder, at den langvarige behandling af en klage, der daterer sig tilbage til 1991, er en krænkelse af denne berettigede tillid.

— Crédit Mutuel skulle bibeholde de »særlige Livret Bleu-konti«, hvis administrationsomkostninger oversteg provisionen på 1,3 % fra CDC. Hvis disse konti med et lavt gennemsnitligt indestående blev lukket, måtte det forventes, at [...] Livret Bleu-konti, der kun udgjorde [...] af det samlede indestående, ville forsvinde. Det betød, at Crédit Mutuel kunne få en

(63) I et notat af 13. december 2000 kritiserer Crédit Mutuel den anvendte metode i den første redegørelse fra Cabinet Glais. Crédit Mutuel fremhæver, at der kan være andre årsager til de konstaterede statistiske fænomener, f.eks. at Crédit Mutuel i starten af referenceperioden rådede over et tættere net af kasser og afdelinger end konkurrenterne (udtrykt i nettobankindtægter pr. filial). Det påpeges, at fra 1987 til 1998 vandt Crédit Mutuel

⁽¹⁵⁾ Lov nr. 75-1242 af 27.12.1975, ændringslov til finansloven for 1975, artikel 9.

færre markedsandele end Crédit Agricole (hvis samlede balance er større), og at Crédit Mutuel fik yderligere 2 procentpoint af udlånsmarkedet, medens AFB-bankerne tilsammen fik 4 procentpoint (hvilket, hvis man slutter modsætningsvis, bekræfter Crédit Mutuels bemærkelsesværdige ekspansion).

- (64) I et notat fra marts 2000 fra Crédit Mutuel Midi Atlantique fremhæves det, at talmaterialet i det analytiske regnskab, som Kommissionens konsulent baserer sig på, er ganske arbitrært, idet de kvantitative data er genstand for indbyrdes modstridende vurderinger, medens de kvalitative aspekter (omkostninger ved at skulle opretholde det tætte net af kasser og afdelinger i landdistrikterne, opsparingsordningens »slagvareeffekt») er vanskelige at måle. Crédit Mutuel fastholder, at man vil acceptere, at Livret Bleu gøres til et alment bank- og opsparingsprodukt, dvs. at det kan distribueres af samtlige banker, men at man vil modsætte sig enhver form for tilbagebetaling af støtte, der vil ramme over 5 mio. andelshavere.

IV. KOMMENTARER FRA DE FRANSKE MYNDIGHEDER

- (65) De franske myndigheder gav i deres brev af 8. april 1998 primært udtryk for, at Livret Bleu-ordningen ikke indebar nogen målelige fiskale omkostninger for staten. Man havde valgt en ensartet beskatning af sparerne i form af en tredjedel af frigørelsesafgiften på udbyttet fra opsparingen og gav dermed afkald på de resterende to tredjedele af frigørelsesafgiften, men fik til gengæld den resterende tredjedel ind i skat fra en befolkningsgruppe, som i vidt omfang ikke var skattepligtig. Myndighederne afviste på dette grundlag, at traktatens artikel 87, stk. 1, under nogen omstændigheder kunne gøres gældende, fordi opsparingsordningen ikke indebar brug af statsmidler.
- (66) De franske myndigheder understregede desuden, at den provision, CDC betalte til Crédit Mutuel af det centraliserede indestående på Livret Bleu, ikke udgjorde støtte, men var vederlag for en ydelse fra bankens side, hvis pris var blevet aftalemæssigt fastsat i 1991 til 1,3 %. Myndighederne lagde vægt på, at administrationen af Livret Bleu indebar store omkostninger på grund af det store antal konti med indeståender på under 5 000 FRF. De henviste til det analytiske regnskabsmateriale, der var udarbejdet af Crédit Mutuel, og konkluderede på grundlag heraf, at provisionens størrelse var helt berettiget.
- (67) De franske myndigheder afviser, at der kan være tale om nogen form for påvirkning af samhandelen indtil det tidspunkt, da det indre marked for bankvirksomhed og finansielle aktiviteter var gennemført, dvs. efter vedtagelsen af det andet bankdirektiv af 15. december 1989 og dette direktivs gennemførelse i fransk lovgivning den

1. januar 1993. Hvad angår tiden derefter, henviser de franske myndigheder til, at Crédit Mutuel-kasserne ikke drev nogen form for virksomhed uden for Frankrigs grænser, fordi der ikke fandtes en europæisk statut for andelsselskaber, hvilket medførte begrænsninger for andelsselskabers — som Crédit Mutuel — muligheder for at ekspandere uden for de nationale grænser. De Livret Bleu-konti, personer med bopæl uden for Frankrig åbnede, repræsenterer kun ca. 0,1 % af det samlede indestående. Myndighederne mener desuden, at de udenlandske bankforetagender i Frankrig sigtede mod et helt andet marked end Crédit Mutuels. De afviser derfor, at samhandelen inden for EU på nogen måde skulle være blevet påvirket i et omfang, der strider mod den fælles interesse.

- (68) De franske myndigheder har understreget, at alle former for fordele, som Livret Bleu kunne indebære for Crédit Mutuel, skal ses i sammenhæng med de omkostninger, der er forbundet med opfyldelsen af almenyttige formål. De har bl.a. peget på, at en stigende andel af indeståendet på denne opsparingsordning er blevet placeret i almenyttige formål: Procentdelen er gradvist forhøjet fra 50 % af indeståendet på Livret Bleu i perioden fra 1975 til 1983 til 65 % i perioden fra 1983 til 1991. Myndighederne understreger, at i henhold til den aftale om genplacering af indeståendet, som blev indgået med Crédit Mutuel i 1991, skulle indeståendet efter 2000 placeres 100 % i almenyttige formål. Myndighederne anførte, at de havde til hensigt at fremskynde iværksættelsen af aftalen fra 1991 for at få hele indeståendet centraliseret hurtigere end planlagt, nemlig allerede fra udgangen af 1998.
- (69) De franske myndigheder har desuden påpeget, at medens resten af banksektoren allerede pr. 24. november 1986 blev helt frit stillet med hensyn til åbning af nye afdelinger, var Crédit Mutuel fortsat undergivet en administrativ godkendelsesordning frem til 1991 i medfør af en afgørelse truffet af CNC (Conseil National du Crédit) den 10. januar 1967. Først den 1. juli 1991 blev kravet om, at Crédit Mutuel skulle have tilladelse fra Comité des Établissements de Crédit til åbning, ændring, overførsel eller lukning af afdelinger, ophævet. De franske myndigheder mener, at reguleringen af Crédit Mutuels geografiske udbredelse uden for de større byområder helt frem til 1991 var resultatet af et politisk valg og indebar, at Crédit Mutuel først sent kunne ekspandere i byområderne.
- (70) På dette grundlag konkluderer de franske myndigheder, at Crédit Mutuel ikke modtog nogen form for statsstøtte i forbindelse med Livret Bleu, og — som subsidiær påstand — at en sådan støtte i givet fald under alle omstændigheder må anses for at være forenelig med

traktaten i medfør af artikel 86, stk. 2, på grund af den opgave af almennyttig karakter, Crédit Mutuel skulle varetage. Myndighederne understreger, at Crédit Mutuel havde al mulig grund til at nære tillid til ordningens lovlighed, indtil Kommissionen modtog klagen i 1991.

- (71) I et notat fremsendt den 1. februar 2001 anfører de franske myndigheder noget uklart vedrørende ændringen af reglerne efter Conseil d'État's afgørelse af 5. januar 2000, at det ikke indebar ændringer i beskatningsreglerne for Livret Bleu at efterkomme denne afgørelse i retlig henseende. Sparerer får fortsat en nettoforrentning, der svarer til forrentningen på Livret A. Crédit Mutuel indbetaler fortsat frigørelsesafgiften til statskassen.
- (72) Endelig præciserede de franske myndigheder, at centraliseringen hos CDC af samtlige indskud på Livret Bleu blev formaliseret ved en protokol af 31. december 1998 mellem økonomiministeren og formanden for Confédération Nationale du Crédit Mutuel og var fuldt gennemført pr. 31. marts 1999.
- (73) Endelig afviste de franske myndigheder i et notat af 26. oktober 2001, at der i forbindelse med de almennyttige formål var tale om statsmidler, og fandt desuden, at betingelsen om påvirkning af samhandelen ikke var opfyldt, før det andet bankdirektiv var gennemført, og at støtte, der ydes på et marked, som oprindeligt var lukket for konkurrence, bør betragtes som eksisterende støtte. Myndighederne henviste desuden til talmaterialet fra Crédit Mutuel og Arthur Andersen.

V. VURDERING AF KOMPENSATIONSFORANSTALTNINGERNE

- (74) Kommissionen skal gøre opmærksom på, at i henhold til Domstolens faste retspraksis skal støtte vurderes på grundlag af dens virkninger. Inden der drages nogen konklusioner om de berørte foranstaltningers karakter af støtte, skal man derfor se nærmere på den pågældende ordnings virkninger for Crédit Mutuels resultater.
- (75) En række betingelser skal være opfyldt, for at en foranstaltning kan betegnes som statsstøtte: Støtten skal ydes af staten eller ved hjælp af statsmidler, den skal indebære en konkurrencemæssig fordel for modtageren, og den skal påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne. I det følgende behandles først det sidstnævnte punkt, derefter præciseres analysen af de øvrige punkter, og endelig redegøres der for vurderingen af støtten.

1. Konkurrencefordrejning og påvirkning af samhandelen mellem medlemsstaterne

1.1. Støttens indvirkning på samhandelen efter 1975

- (76) I 1979 udgjorde de udenlandske bankers markedsandel i Frankrig 8 % i relation til udlånsvirksomhed (4 % for filialer uden selvstændig juridisk status og 4 % for datterselskaber etableret i henhold til fransk lovgivning) og 4,5 % for indlånsvirksomhed (henholdsvis 2 % og 2,5 %). De ikke-franske europæiske bankers andel i forhold til samtlige udenlandske bankers andel var 50 % for udlån og 70 % for indlån. Disse markedsandele ændrede sig kun ganske lidt fra 1975 til 1979 ⁽¹⁶⁾. Crédit Mutuel var således allerede i 1970'erne udsat for konkurrence fra udenlandske banknet på fransk område. Antallet af udenlandsk kontrollerede banker i Paris voksede hurtigt fra 47 foretagender i 1968 til 86 i 1975 og 111 i 1979.
- (77) Ifølge Domstolens faste retspraksis anses en støtte for at have påvirket samhandelen, hvis modtagervirksomhedens stilling er blevet styrket i forhold til konkurrenterne i relation til handelen mellem medlemsstaterne ⁽¹⁷⁾. Det er ikke en forudsætning, at modtageren beskæftiger sig med eksport: Støtten til den nationale virksomhed kan forringe eksportmulighederne for virksomheder fra andre medlemsstater ⁽¹⁸⁾. Der er flere ting, der viser, at betingelsen om, at støtten skal påvirke samhandelen, er opfyldt i den foreliggende sag.

a) Alle Crédit Mutuels aktiviteter, navnlig udlånsvirksomheden, skal indgå i vurderingen

- (78) Crédit Mutuel har frem til 1999 haft mulighed for at anvende en del af indeståendet på Livret Bleu til meget forskelligartede banktransaktioner. Konkurrencefordrejningen er således ikke begrænset til markedet for indlån, men berører i hvert fald også markedet for udlån. De

⁽¹⁶⁾ Man har benyttet data fra 1979 fra Commission de Contrôle des Banques en France, fordi det er det første år, for hvilke der foreligger detaljerede data om de udenlandske banker.

⁽¹⁷⁾ Dom af 17. september 1980, sag 730/79, Philip Morris mod Kommissionen, Sml. 1980, s. 2671.

⁽¹⁸⁾ Dom af 14. september 1994, forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, Spanien/Kommissionen mod »Hytasa«, Sml. 1994 I, s. 4103. Hverken en støttes relativt begrænsede omfang, modtagerens beskedne størrelse eller modtagerens meget lille andel af EU-markedet eller endog det forhold, at modtageren ikke beskæftiger sig med eksport, eller at virksomheden eksporterer næsten hele sin produktion til lande uden for EU, ændrer noget ved denne vurdering.

oplysninger, Kommissionen har kunnet fremskaffe, vedrører primært slutningen af 1980'erne og det følgende tiår. I 1975 synes Crédit Mutuels aktivtransaktioner primært at have drejet sig om udlån og køb af offentlige værdipapirer. Modtagelsen af indskud på Livret Bleu har spillet en vigtig rolle for udviklingen af Crédit Mutuels udlånsvirksomhed. Disse indskud på Livret Bleu gav Crédit Mutuel mulighed for at foretage udlån af et samlet omfang svarende til indskuddene. Der var tale om en kraftig stigning i indskuddene i anden halvdel af 1970'erne, og helt op til midten af 1980'erne tegnede Livret Bleu sig for 60 % af det samlede indlånsengagement. Helt fra Livret Bleu-ordningens start gjorde disse indskud det muligt for Crédit Mutuel at markere sig stærkere på markedet for udlån i konkurrence med de udenlandske banker.

b) Delvis liberalisering af kapitalbevægelser

- (79) Hvad angår markedet for indlån, skal man huske på, at betalingsoverførsler og kapitalbevægelser var mulige og endog almindelige (f.eks. for gæstearbejdere) også inden gennemførelsen af Rådets direktiv 88/361/EØF (EFT L 178 af 8.7.1988, s. 5), der gav »helt frie kapitalbevægelser«. Ifølge Kommissionens oplysninger blev kontrollen med kapitalbevægelser liberaliseret i Frankrig allerede i 1968⁽¹⁹⁾. Allerede i 1975 kunne personer med fast bopæl i Frankrig indsætte midler på konti i udlandet, hvad mange da også gjorde. Lovgivningen opererede tilsyneladende med en form for administrativ forhånds-anmeldelse til Banque de France, og reglerne blev midlertidigt skærpet i 1981, da der var tale om regulær kapitalflugt. Ordningen blev senere stort set ophævet i 1986⁽²⁰⁾. Omvendt kunne personer med bopæl i andre medlemsstater foretage indskud i Frankrig, bl.a. på Livret Bleu⁽²¹⁾.

- (80) EU-retten omhandler liberalisering af visse kapitalbevægelser og betalinger. Der står i Rådets første direktiv om anvendelsen af traktatens artikel 67, at kapitalbevægelser skal liberaliseres så hurtigt som muligt. Dette direktiv og de efterfølgende ændringsdirektiver⁽²²⁾ tager sigte på en gradvis ubetinget liberalisering af kapitalbevægelser, og i

direktiv 88/361/EØF anvendes betegnelsen »fuldstændig liberalisering« (betragtning 7). Domstolens retspraksis viser, at liberaliseringen af kapitalbevægelser og betalinger helt fra starten har været nøje forbundet med retten til fri bevægelighed for personer, varer og tjenesteydelser samt den frie etableringsret⁽²³⁾.

c) Påvirkningen af samhandelen mellem medlemsstaterne før liberaliseringen

- (81) Domstolen har vurderet, at samhandelen mellem medlemsstaterne kan være påvirket, også før markedet blev liberaliseret, således som det fremgår af dommen i Van Eycke-sagen⁽²⁴⁾ om nationale regler fra 1983 og 1986, som i praksis fastsatte renteniveauet for bestemte kategorier af indskud på opsparingsordninger med skattefordele. Domstolen udelukkede ikke, at der kunne være tale om en overtrædelse af artikel 85, idet den indirekte baserede sig på, at foranstaltningen kunne tænkes at påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne i den i traktatens artikel 85 fastsatte betydning. Det var Rådets første direktiv af 11. maj 1960, der fandt anvendelse, og ikke direktiv 88/361/EØF. Denne fortolkning bekræftes af generaladvokat Mancinis konklusioner: Over for klagerens henvisning til, at der ikke havde været tale om nogen påvirkning af samhandelen, bemærkede generaladvokaten: »Der er ingen tvivl om, at banksektoren er omfattet af konkurrencereglerne« (punkt 3).

- (82) Der kan også henvises til en tidligere sag, Züchner-sagen⁽²⁵⁾, hvor en national ret ønskede fastslået, om det kunne være i strid med traktatens artikel 85, at der blev opkrævet bankgebyr på en check trukket den 17. juli 1979 på en tysk bank til fordel for en modtager bosiddende i Italien. Domstolen afviste, at forholdet ikke skulle være omfattet af konkurrencereglerne i medfør af traktatens artikel 90, stk. 2, og artikel 104 ff. og fandt således, at den pågældende praksis kunne påvirke samhandelen.

⁽¹⁹⁾ Med dekretet af 4. september 1968 om liberalisering af de finansielle relationer med udlandet.

⁽²⁰⁾ For udførsel af valuta i forbindelse med kapitaltransaktioner på betalingsbalancen.

⁽²¹⁾ Det drejer sig om en meget begrænset del af sparerne, fordi hovedfordelen ligger i skattebegunstigelsen, og en person bosiddende uden for Frankrig vil kun rent undtagelsesvist have sit økonomiske interessecentrum i Frankrig og vil derfor kun også undtagelsesvist være skattepligtig i Frankrig.

⁽²²⁾ Rådets direktiv 63/21/EØF (EFT 9 af 22.1.1963, s. 62/63), 85/583/EØF (EFT L 372 af 31.12.1985, s. 39) og 86/566/EØF (EFT L 322 af 26.11.1986, s. 22).

⁽²³⁾ Jf. f.eks. dom af 24. oktober 1978, sag 15/78, Koestler, Sml. 1978, s. 1971; dom af 11. november 1981, sag 203/80, Casati, Sml.1981, s. 2595; dom af 31. januar 1984, forenede sager 286/82 og 26/83, Luisi & Carbone, Sml. 1984, s. 377; dom af 14. november 1995, sag C-484/93, Svensson & Gustavsson, Sml. 1995 I, s. 3955; dom af 9. juli 1997, sag C-222/95, Parodi, Sml. 1997 I, s. 3899.

⁽²⁴⁾ Dom af 21. september 1988, sag C-267/86, Van Eycke, Sml. 1988, s. 4769.

⁽²⁵⁾ Dom af 14. juli 1981, sag 172/82, Züchner, Sml. 1981, s. 2021.

(83) Kommissionen fastslår allerede i den anden beretning om konkurrencepolitikken fra 1972 (punkt 50-53), at konkurrencereglerne i princippet også gælder for banksektoren. Det præciseres i beretningen, at Kommissionen allerede havde behandlet en banksag på grundlag af artikel 85, og at den var i færd med at gennemgå de europæiske samarbejdsaftaler mellem bankerne i forskellige medlemsstater ⁽²⁶⁾.

(84) Hvis der i alle disse sager var tale om påvirkning af samhandelen i den i artikel 85 fastsatte betydning, kan man slutte, at der også var tale om påvirkning af samhandelen, når det gjaldt reglerne om statsstøtte.

1.2. Fuldstændig liberalisering af banksektoren i EU siden slutningen af 1970'erne og skærpelse af konkurrencen

(85) Det indre marked i banksektoren blev ganske vist først indført ved det andet bankdirektiv fra 1989, men man skal være klar over, at markedet var blevet gradvist liberaliseret og konkurrencen gradvist skærpet siden 1970'erne.

(86) Det tog over 30 år, før EU's fælles marked i banksektoren var fuldstændigt liberaliseret. Det første bankdirektiv, Rådets direktiv 77/780/EØF (EFT L 322 af 17.12.1977, s. 30), indeholder de første bestemmelser om harmonisering af de nationale betingelser for, at et kreditinstitut kan oprette filialer i andre medlemsstater. Man skal huske på, at der i forvejen var fri ret til at oprette datterselskaber i de øvrige medlemsstater, og de fleste af de større banker havde datterselskaber i udlandet og i øvrigt også filialer uden selvstændig juridisk status (også selv om der gjaldt forskellige regler inden for EU). De øvrige EU-landes bankers datterselskaber og filialer i Frankrig blev således udsat for illoyal konkurrence fra Crédit Mutuel, også inden første og andet bankdirektiv trådte i kraft.

(87) Det var et afgørende skridt på vejen mod et indre marked i banksektoren, da kapitalbevægelserne blev givet fri

ved direktiv 88/361/EØF. Direktivet skulle være gennemført af medlemsstaterne senest den 1. juli 1990. Rent konkret indebar direktivet en kraftig forøgelse af investorers indskud og pengeanbringelser i andre medlemsstater. Disse kapitalstrømme kunne tidligere kontrolleres overfladisk af myndighederne, om ikke andet så via valutakontrollen. Frankrig gennemførte direktivet om de frie kapitalbevægelser ved dekreterne 89-938 og 90-58, som trådte i kraft henholdsvis den 30. december 1989 og den 16. januar 1990. Den valutakontrol, som var blevet indført i 1981, blev ophævet allerede i 1986.

(88) Den frie etableringsret i banksektoren blev en realitet i Frankrig i juli 1992 med gennemførelsen af det andet bankdirektiv 89/646/EØF af 15. december 1989 ⁽²⁷⁾. I henhold til direktivets artikel 6, stk. 2, »kan værtslandet ikke gøre meddelelse af tilladelse til filialer af kreditinstitutter med hjemsted i andre medlemsstater betinget af, at sådanne filialer råder over en startkapital, der overstiger 50 % af den startkapital, som i henhold til den nationale lovgivning kræves for meddelelse af tilladelse til et kreditinstitut af samme art« ⁽²⁸⁾. Denne bestemmelse skulle være gennemført senest den 1. januar 1990. Rådet har således allerede i 1990 villet foregribe ethvert forsøg fra en medlemsstats side på ved hjælp af EU-lovstridige regler at begrænse den frie ret til at oprette filialer.

(89) Resultatet er, at offentlig støtte til et bankinstitut gradvist har fået særdeles mærkbar virkning for samhandelen, og det gælder især efter 1990 ⁽²⁹⁾, eftersom alle banker nu kan udøve bankvirksomhed i de øvrige medlemsstater via filialer (hvor til der ikke længere kræves tilladelse) eller via retten til frie udveksling af tjenesteydelser på tværs af grænserne.

1.3. Crédit Mutuels stilling på det franske bankmarked

(90) Kommissionen har set nærmere på Crédit Mutuels påstand om, at de lokale kasser kun havde begrænset territorial kompetence og derfor heller ikke har haft betydning for samhandelen. Kommissionen hæfter sig

⁽²⁶⁾ I den ottende konkurrenceberetning fra 1978 (punkt 32-37) anføres det, at konkurrencereglerne allerede var blevet gjort gældende i sager om rejsecheck i Belgien og Eurocheck i Frankrig samt i Sarabex-sagen (vedrørende Foreign Exchange and Current Deposit Brokers' Association). De europæiske samarbejdsaftaler, hvortil der henvises i 1972, nævnes igen. I et skema på side 36 i beretningen opregnes 40 involverede banker, heraf fem franske (Banque Nationale de Paris, Société Générale, Crédit Lyonnais, Crédit Commercial de France og Crédit Agricole).

⁽²⁷⁾ Dette direktiv blev gennemført i Frankrig ved lov 92-665 af 16. juli 1992 (JORF af 17.7.1992, s. 9576) og anordningerne 92/11-12-13-14 af 23. december 1992 (JORF af 9.1.1993, s. 512).

⁽²⁸⁾ Det gjaldt også inden gennemførelsen af bestemmelsen i artikel 6, stk. 1, i direktivet (der skulle være gennemført senest den 1. januar 1993) om, at værtslandet ikke længere kunne kræve tilladelse for filialer af kreditinstitutter, der var meddelt tilladelse i andre medlemsstater.

⁽²⁹⁾ Jf. bl.a. Kommissionens beslutninger vedrørende Crédit Lyonnais, Banco di Napoli, Banco di Sicilia, Société Marseillaise de Crédit og Westdeutsche Landesbank.

dog ved, at Crédit Mutuel er en koncern med status som juridisk person og med et samlet koncernregnskab samt en intern solidarisk økonomi inden for landssammenlutningen, som sikrer de regionale fællesforbunds likviditet. Kommissionen bemærker sig, at koncernen råder over en ganske stor egenkapital, som giver den let adgang til kapitalmarkederne, og at kreditvurderingsbureauerne giver Crédit Mutuel en samlet karakter. Kommissionen hæfter sig ligeledes ved, at Crédit Mutuel fremsendte én fælles besvarelse i forbindelse med den foreliggende procedure i stedet for at lade hver enkelt lokale kasse svare for sig selv. Hverken for Kommissionen eller for Crédit Mutuels vigtigste økonomiske partnere eller for kapitalmarkederne hersker der tvivl om, at Crédit Mutuel er et foretagende, der kan foretage en intern omfordeling af støtte, der måtte være ydet til en bestemt enhed i koncernen. Kommissionen bemærker, at Crédit Mutuel i betragtning af sin størrelse — det drejer sig om et af de største franske kreditinstitutter — kan være selvfinansierende eller placere sine midler på kapitalmarkederne.

- (91) Crédit Mutuel er et rentabelt foretagende, der i årenes løb har givet betydeligt overskud. En eventuel overkompensation for nettoomkostningerne ved modtagelse og administration af midler, der skal placeres i almenyttige formål, vil give Crédit Mutuel mulighed for at øge sin fortjeneste og akkumulere yderligere egenkapital. Det solvenskrav (i relation til kapitalmarkederne), der er fastsat i EU-banklovgivningen ⁽³⁰⁾, begrænser kreditinstitutternes vækstmuligheder. Alle former for driftsstøtte vil, såfremt den indebærer en styrkelse af egenkapitalen, gøre det væsentligt lettere at opfylde de fastsatte krav. Disse solvenskrav gør det også lettere at vurdere, om der sker konkurrencefordrejning i forbindelse med støtte til kreditinstitutter. Hvis støtten direkte eller indirekte indebærer en forøgelse af egenkapitalen, vil konkurrencefordrejningen kunne udmøntes i en udvidelse af bankens aktiviteter.

1.4. Konklusion

- (92) Den potentielle støtte til Crédit Mutuel har, når man betænker dens karakter af driftsstøtte, den europæiske banksektors økonomiske situation og de specifikke solvenskrav til banksektoren, haft indvirkning på samhandelen fra det tidspunkt, Livret Bleu blev indført, og har haft en voksende konkurrencefordrejende virkning i den

finansielle sektor. Den potentielle støtte må derfor betragtes som ny støtte, da den blev indført i 1975.

2. Støttens karakter af statsmidler

- (93) Det er fast retspraksis, at begrebet statsstøtte dækker alle fordele, der hidrører fra statsmidler, og som ydes af offentlige myndigheder til fordel for en virksomhed, såfremt denne fordel helt eller delvist indrømmes uden nogen finansiell modydelse, dvs. uden nogen form for forrentning eller med en forrentning, der ikke svarer til værdien af den pågældende fordel. Denne definition dækker både udbetaling af midler til en virksomhed, enhver form for lettelse af de byrder, virksomheden normalt selv skulle bære, eller enhver fordel, der giver virksomheden mulighed for at foretage en besparelse, der kan få indvirkning på dens produktionsomkostninger ⁽³¹⁾.
- (94) I henhold til Domstolens retspraksis er det kun fordele, der indrømmes direkte eller indirekte ved hjælp af statsmidler, der skal betragtes som støtte i den i artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning. Kommissionen skal derfor i første omgang undersøge, om Crédit Mutuel kan have modtaget statsmidler i forbindelse med 1) skattefordelen for sparerne, 2) provisionen fra CDC, 3) afkastet af placering af Livret Bleu-midlerne i almenyttige formål og 4) de eventuelle indirekte fordele og omkostninger ved Livret Bleu-ordningen.

2.1. Skattefritagelsen

- (95) Den ordning, der var gældende indtil udgangen af 1999, afveg fra de almindelige regler for beskatning af opsparing. Normalt kan sparere vælge mellem at få en bruttorente og lade det finansielle udbytte indgå i den skattepligtige indkomst eller at få en nettorente efter frigørelsesafgiften (skat ved kilden). I dette tilfælde blev der ikke opkrævet nogen frigørelsesafgift af sparereren, idet Crédit Mutuel teoretisk påtog sig at betale en skat svarende til en tredjedel af frigørelsesafgiften.

⁽³⁰⁾ Grundkapitalen er fastsat til mindst 4 % af de vægtede aktiver, og egenkapitalen i bredeste forstand til mindst 8 %. Jf. Rådets direktiv 89/647/EØF af 18. december 1989 om solvensnøgletal for kreditinstitutter (EFT L 336 af 3.12.1989, s. 14).

⁽³¹⁾ Jf. bl.a. Domstolens dom af 23. februar 1960, sag 30/59, De Geza-menlijke Steenkolenmijnen in Limburg mod Den Høje Myndighed, Sml. 1960, s. 3; dom af 27. marts 1980, sag 61/79, Denavit Italiana, Sml. 1979, s. 1205 og dom af 15. marts 1994, sag C-387/92, Banco exterior de España, Sml. 1994 I, s. 877.

- (96) Eftersom skatten blev reduceret til en tredjedel af den normale frigørelsesafgift, indebærer ordningen anvendelse af statsmidler og mere gunstige regler for spareren i forhold til den normale situation. Ordningen koster staten, fordi denne eventuelt kunne have fået et større skatteprovenu, hvis man havde valgt at følge de normale regler og ikke begrænse skatten til en tredjedel af frigørelsesafgiften. Denne støtte kommer de enkelte forbrugere direkte til gode og ikke banken, og Crédit Mutuel kan derfor ikke betragtes som den direkte modtager af den fiskale støtte. Denne fiskale støtte af social karakter er imidlertid knyttet til et produkt, der kun distribueres af én bestemt aktør, nemlig Crédit Mutuel. Støtten opfylder derfor ikke den i traktatens artikel 87, stk. 2, litra a), fastsatte betingelse for forenelighed med fællesmarkedet. Der står her, at det er en forudsætning, at støtten »ydes uden forskelsbehandling med hensyn til varenes oprindelse« ⁽³²⁾.

- (97) Med hensyn til Crédit Mutuels betaling af den skat, der er fastsat til en tredjedel af den normale frigørelsesafgift, er det rimeligt nok, at beløbet af Crédit Mutuel opføres som udgifter i forbindelse med Livret Bleu. Konklusionerne i den afgørelse, Conseil d'État traf den 5. januar 2000 om, at de gældende beskatningsregler for ordningen var ulovlige, bekræfter imidlertid helt klart, at Crédit Mutuel i praksis fra 1991 har haft fordel af en »neutralisering« af den skat, der er betalt af renterne på Livret Bleu, eller med andre ord, at staten eller CDC har refunderet de frigørelsesafgifter, Crédit Mutuel har indbetalt. Konklusionen er, at det ikke er de to tredjedele, men alle renter på Livret Bleu, der har været skattefritaget, i hvert fald siden anordningen af 27. september 1991 for det centraliserede indeståendes vedkommende.

2.2. Crédit Mutuels forpligtelser af almennyttig karakter

- (98) Crédit Mutuels distribution af Livret Bleu har været forbundet med ganske bestemte rettigheder og forpligtelser. Rettighederne består i eneret til at distribuere Livret Bleu og en provision herfor fra CDC. Forpligtelserne vedrører placeringen af indskuddene på Livret Bleu. Disse forplig-

telser har ændret sig i tidens løb: I starten var Crédit Mutuel forpligtet til at placere 50 % af midlerne (senere 65 %) i såkaldt almennyttige formål (navnlig dækning af lokale forvaltningers og andre offentlige organers finansieringsbehov), medens banken frit kunne disponere over restbeløbet. Det skal bemærkes, at Crédit Mutuel ikke havde nogen forpligtelser med hensyn til finansieringsvilkårene for de midler, banken frit kunne placere, heller ikke med hensyn til forrentning. Fra 1991 er en stigende del af indeståendet anvendt til finansiering af socialt boligbyggeri via centralisering af midlerne hos CDC. I dag centraliseres hele indeståendet hos CDC, som for dette centraliserede indestående betaler Crédit Mutuel et beløb svarende til den bruttorentesats, de offentlige myndigheder har bestemt, sparerne skal have, plus en provision på 1,3 %. Man skal være opmærksom på, at eftersom CDC er en offentlig virksomhed, der anvender offentlige midler til varetagelsen af almennyttige opgaver, bør provisionen betragtes som statsmidler. Renterne udbetales til sparerne, og Crédit Mutuel får således kun provisionen. Denne provision hænger nøje sammen med de forpligtelser af almennyttig karakter, der er pålagt Crédit Mutuel, og finansieres således i sidste ende af staten.

2.3. Afkastet af placeringerne i almennyttige formål

- (99) De forpligtelser med hensyn til placering af Livret Bleu-midler i almennyttige formål, som er begrænset til de i dekretet af 1. marts 1976 nævnte, bestod navnlig i lån til lokale forvaltninger og køb af statslige værdipapirer (navnlig statsobligationer) samt lån til almennyttige boligselskaber. På grundlag af de afgivne oplysninger, kombinationen af disse placeringers obligatoriske karakter og det forhold, at rentevilkårene var reguleret af staten og ikke frit bestemt af markedet, må disse placeringer i almennyttige formål anses for at være en integrerende del af Livret Bleu-ordningen. Det vil senere blive påvist, at disse regulerede vilkår gav Crédit Mutuel mulighed for at opnå et meget stort afkast af dette engagement. Definitionen af disse placeringer i almennyttige formål blev ændret ved anordningen af 27. september 1991: Herefter skulle midlerne udelukkende anvendes til lån til finansiering af socialt boligbyggeri og forvaltes af CDC (jf. ovennævnte centralisering af indeståendet). Det var dog først langsomt i løbet af 1990'erne, at disse nye anvendelsesformål trådte i stedet for de tidligere. Det var kun nye indskud på Livret Bleu, der umiddelbart og i

⁽³²⁾ I dette tilfælde ydes den fiskale støtte til forbrugerne kun til de sparere, der har en Livret Bleu i Crédit Mutuel (eller en Livret A i Caisses d'Épargne eller hos det franske postvæsen).

fuldt omfang blev anvendt til sådanne formål allerede fra 1991.

3. Konkurrencefordelen

- (100) Hvis den kompensation for opfyldelsen af forpligtelser af almenyttig karakter, Crédit Mutuel modtog i form af provisionen fra CDC, overstiger nettoomkostningerne ved disse forpligtelser (medregnet alle former for udbytte og omkostninger i forbindelse med opfyldelsen af forpligtelserne), har Crédit Mutuel en konkurrencefordel i forhold til de øvrige banker, fordi Crédit Mutuel i så fald modtager nogle ekstra midler, som de andre banker ikke får.

4. Beregning af statsstøttens størrelse

- (101) Eftersom de franske myndigheder henholder sig til, at der var tale om en »tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse« i tilknytning til Livret Bleu-ordningen, skal Kommissionen forsøge at opgøre indtægter og udgifter ved leveringen af denne tjenesteydelse for at kunne afgøre, hvor stor en kompensation staten med rimelighed skulle betale.
- (102) I første omgang redegøres der for beregningen af samtlige indtægter og udgifter ved Livret Bleu-ordningen, dernæst redegøres der for principperne for opstillingen af Crédit Mutuels analytiske regnskab, og så gennemgås de punkter, hvor der fortsat er uenighed mellem parternes eksperter, og som Kommissionen har afgjort, og endelig præsenteres resultaterne af driftsregnskabet for Livret Bleu på grundlag af denne opgørelse af ovennævnte udgifter og indtægter.

4.1. Beregningen af samtlige indtægter og udgifter i tilknytning til Livret Bleu-engagementet

a) Saldo for indtægter og udgifter i tilknytning til Livret Bleu-engagementet

- (103) Den finansielle ordning vedrørende Crédit Mutuels Livret Bleu skal vurderes på baggrund af den samlede økonomi ved denne opsparingsordning, dvs. at der skal tages hensyn til samtlige omkostninger og fordele ved ordningen, navnlig det direkte udbytte af genplaceringen af de indskud, Crédit Mutuel modtager i sin egenskab af distributør af dette skattebegunstigede opsparingsprodukt.
- (104) For at lette analysen af de direkte virkninger kan det være nyttigt at fremhæve forskellige elementer i Livret Bleus regnskabsmæssige økonomi for Crédit Mutuel. Over for indskuddene på Livret Bleu (der figurerer på passivside) sondres der mellem tre former for aktiver:
- overførslerne til CDC (jf. centraliseringen af indeståendet hos CDC)
 - placeringer i almenyttige formål
 - ikke-obligatoriske placeringer.

Ordningen er, for så vidt angår passivposterne på balancen, karakteriseret ved renteudgifter, der er reguleret af staten (faste justerbare satser, som dermed er relativt stabile), og på aktivsidens vedkommende af variable renteindtægter fra placeringerne i almenyttige formål og de ikke-obligatoriske placeringer samt den faste provision fra CDC. Tabel 2 indeholder en oversigt over de vigtigste poster i resultatopgørelsen for Livret Bleu.

(105)

Tabel 2

Oversigt over resultatopgørelsen for Livret Bleu

Resultatopgørelse for Livret Bleu	
Udgifter	Indtægter
Nettorente på Livret Bleu	Provision fra CDC (3 % ^(a) + 1,3 %)
	Fortjeneste på placeringer i almenyttige formål (variabel)
	Fortjeneste på ikke-obligatoriske placeringer (variabel)

^(a) Juli 2001.

- (106) Kommissionen har analyseret ordningen i sin helhed for at vurdere de samlede økonomiske fordele. Livret Bleu har givet Crédit Mutuel. Først yder staten via CDC en provision til Crédit Mutuel for at stå for modtagelsen af indskud. Eventuelle yderligere økonomiske fordele for Crédit Mutuel ved Livret Bleu-ordningen ud over denne provision fra CDC bør ligeledes medregnes.
- (107) Såfremt summen af de økonomiske fordele, der kan gøres regnskabsmæssigt op (provision plus administrationsindtægter) overstiger udgifterne for Crédit Mutuel (inklusive en normal forretningsmæssig fortjeneste) ved modtagelsen og administrationen af indskuddene, er der tale om, at staten yder overkompensation for omkostningerne ved distributionen af Livret Bleu via en for høj provision til Crédit Mutuel. I denne beregning må der nødvendigvis tages hensyn til samtlige økonomiske fordele ved distributionen af Livret Bleu samt alle indtægter og udgifter i tilknytning til Livret Bleu-ordningen og de aktiver, der modsvarer passiverne. Der er to grunde her-til:
- (108) — For det første har Domstolen fastslået, at statsstøtte skal vurderes ud fra dens virkninger. Man skal være opmærksom på, at Livret Bleu giver andre indtægter ud over afkastet af placeringerne i almenyttige formål og centraliseringen hos CDC. Indskuddene på Livret Bleu har betydet, at Crédit Mutuel har kunnet disponere over midler på mere fordelagtige vilkår, end hvis der var tale om simpel refinansiering på kapitalmarkederne, og skaffe sig en fortjeneste ved at udnytte disse midler dels via de obligatoriske placeringer i almenyttige formål, dels via alle former for ikke-obligatoriske placeringer⁽³³⁾. Staten har pligt til at reducere sin betaling for varetagelsen af denne opgave, hvis den giver Crédit Mutuel fordele på andre områder.
- (109) Udbyttet fra placeringerne i almenyttige formål skal medregnes under alle omstændigheder, fordi de udgør en integrerende del af de forpligtelser, staten har pålagt Crédit Mutuel i forbindelse med Livret Bleu-ordningen. Det skal desuden understreges, at det ville være fuldstændigt urimeligt at holde visse overskudsgivende placeringer uden for beregningen: I så fald skulle staten yde kompensation for tab på visse placeringer, hvorimod der kunne opnås et acceptabelt udbytte fra andre placeringer inden for Livret Bleu-ordningen, som ikke skulle medregnes.
- (110) Forholdet er mindre indlysende hvad angår de ikke-obligatoriske placeringer, som i den pågældende periode har givet et tab på ca. 1 mia. FRF. De belaster derfor statsbudgettet, som uden disse placeringer ville have udvist balance, og det ville have medført en tilsvarende reduktion af provisionen til Crédit Mutuel for modtagelse af indskud. Kommissionen skønner dog, at nettoomkostningerne ved de ikke-obligatoriske placeringer også bør medregnes.
- (111) Den uafhængige konsulent fik derfor til opgave at vurdere det analytiske regnskab for Livret Bleu (omkostninger ved, men også indtægter fra placeringerne af Livret Bleu-midler) og analysere kohærens i de data, Crédit Mutuel har fremlagt. Konsulenten skulle således afdække samtlige fordele både i forbindelse med indtægterne fra aktiver i tilknytning til Livret Bleu og i forbindelse med omkostningerne ved de pågældende midler (som adskiller sig fra normale markedsomkostninger). Efter fradrag af en normal fortjeneste, de såkaldte »egenkapitalomkostninger«⁽³⁴⁾, kan det resterende udbytte (hidrørende fra den af staten betalte provision) betegnes som en statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, fordi staten burde have betalt Crédit Mutuel et mindre vederlag for at modtage indskuddene, nemlig et vederlag svarende til nettoomkostningerne og ikke en overkompensation.
- (112) — For det andet har Crédit Mutuel under proceduren henvist til en lang række problemer og særlige forhold i forbindelse med administrationen af Livret Bleu (jf. del III, hvori der redegøres for Crédit Mutuels argumenter). Den fremgangsmåde, Kommissionen har valgt, giver mulighed for at afgøre disse spørgsmål ud fra regnskabet, dvs. på et konkret grundlag. Den reelle finansielle belastning ved disse særlige forhold kan vurderes konkret på grundlag af tidligere data om den regnskabsmæssige forvaltning af Livret Bleu.
- ⁽³³⁾ Det vil med andre ord sige, at hvis Crédit Mutuel havde skullet skaffe midler med samme grad af stabilitet på interbankmarkedet, ville det have medført større refinansieringsomkostninger. Eneretten til at distribuere Livret Bleu har således også betydet, at bankens normale omkostninger er blevet mindre. Der må derfor tages hensyn til samtlige omkostninger i tilknytning til indskuddene (forøgelse af bankens omkostninger som følge af modtagelsen af indskud, men også reduktionen af normale omkostninger, fordi der var tale om billige finansielle midler) og alle former for indtægter fra de aktiver, der modsvarer indskuddene, herunder de ikke-obligatoriske placeringer.
- ⁽³⁴⁾ Ved at medregne egenkapitalomkostninger som mål for aktiviteterens rentabilitet kan der i resultat-opgørelsen for Livret Bleu sondres mellem den del, der svarer til et normalt afkast af egenkapitalen (og dermed til andelshaverne), og den del, der overstiger bankens gennemsnitlige rentabilitet. Der henvises til analysen af egenkapitalomkostninger i punkt V.4.4.

b) Nogle tekniske præciseringer

- (113) Modtagelsen af indskud fra sparere i forbindelse med Livret Bleu er forbundet med nogle specifikke økonomiske karakteristika, der adskiller denne ordning grundlæggende fra en banks normale modtagelse af indskud.
- (114) Livret Bleu-ordningens særlige opbygning og beskattelsesregler gør det muligt at afbøde virkningen af udsving i renten på genplaceringen af de opsparede midler, og denne form for opsparing er mindre ustabil end placeringer til markedsrente. Sparernes adfærd er først og fremmest influeret af niveauet for renten efter skat på Livret Bleu i forhold til alternative placeringer med samme grad af risiko eller likviditet: Renten efter skat på Livret Bleu er højere end på Livret B (der beskattes). Alt andet lige bør placeringer til markedsrente, eftersom de beskattes, give et væsentligt højere bruttoudbytte for at være mere attraktive end indskud på en opsparingsordning.
- (115) Sparernes adfærd er desuden også afhængig af ganske bestemte sociologiske og psykologiske parametre, når det drejer sig om skattebegünstigede opsparingsordninger. Netop fordi udbyttet på Livret Bleu er fastsat af staten, har sparere større tillid til dette produkt. Denne type spareres adfærd resulterer i noget, der kan betegnes som et paradoks: Selv om det drejer sig om den mest likvide »rentebærende placering«, er det samtidig en af de mest stabile.
- (116) Traditionelt har denne tillid fra sparernes side givet myndighederne mulighed for at fastsætte en lav nettoforrentning. Selv i en situation, hvor placeringer på markedsvilkår gav langt højere udbytte, var der kun tale om meget begrænsede hævninger i 1990'erne ⁽³⁵⁾.
- (117) Under alle omstændigheder forudsætter de særlige forhold ved modtagelse af denne form for indskud sammenholdt med refinansiering på interbankmarkedet eller kapitalmarkederne, at man foretager en konkret vurdering af det udbytte, Crédit Mutuel har haft af administrationen af alle disse indeståender, og det kan kun gøres ved at se på hele koncernens analytiske regnskab.

- (118) Kommissionens konsulent har i sine undersøgelser taget hensyn til Crédit Mutuels forskellige udgifter og indtægter i forbindelse med opsparingsordningen. Analysen er opdelt i tre afsnit efter placeringen af de indbetalte midler: Midler centraliseret hos CDC, midler placeret i almentilgængelige formål og midler til ikke-obligatoriske placeringer. Den metode, konsulenten har benyttet, giver også mulighed for at tilbagevise Crédit Mutuels argument om, at ordningen indebærer en omkostning ⁽³⁶⁾ for Crédit Mutuel ved at banken skal indbetale skatteprovenuet til staten ⁽³⁷⁾. Metoden betyder desuden, at man kan lade en normal forrentning af egenkapitalen indgå i vurderingen.

c) »Slagvareeffektens« reelle betydning

- (119) For at kunne fastslå nettoomkostningerne og dermed det korrekte niveau for den compensation, staten har skullet yde, må man i analysen af Livret Bleu-ordningens virkninger ud over de ovennævnte direkte fordele også tage hensyn til de eventuelle afledte fordele og omkostninger ved ordningen, såfremt de har en signifikant virkning.
- (120) Eneretten til at distribuere et opsparingsprodukt, som er attraktivt, fordi det er skattebegünstiget, giver ifølge klagerne Crédit Mutuel mulighed for at tiltrække en kundedens og sikre dens loyalitet over for Crédit Mutuel, hvorefter Crédit Mutuel vil kunne sælge andre produkter eller bankydelser (lån, pengeanbringelser, forsikringer osv.) til de pågældende. Det faktum, at bankerne i stigende grad formidler pengeanbringelser og forsikringsprodukter, viser, hvilke fordele bankerne har på disse felter. Når markedet for det pågældende produkt er præget af et skævt informationsforhold mellem sælger og køber, således som det navnlig er tilfældet for finansielle produkter, vil bankens renommé for at distribuere kvalitetsprodukter eller for kunden særligt fordelagtige produkter blive afgørende. I denne situation vil distribu-

⁽³⁶⁾ Crédit Mutuel hævder, at banken fra 1975 til 1996 har bidraget til statsbudgettet ved på sparernes vegne at have finansieret den delvise beskattning af Livret Bleu med [...] mia. FRF. Det står klart, at denne udgift er blevet »neutraliseret« — under alle omstændigheder fra 1991 og frem — af CDC.

⁽³⁷⁾ Det skal bemærkes, at de øvrige banker indirekte bærer en tilsvarende omkostning, fordi de ved fastsættelsen af (brutto)renten på indskud skal tage hensyn til afkastet fra andre sammenlignelige produkter og til, at spareren sammenligner renterne efter skat, hvilket betyder, at bankerne må forhøje bruttorenten for at kunne konkurrere med de skattebegünstigede produkter. Efter den nye ordning, hvor hele indeståendet centraliseres hos CDC, er de midler, Crédit Mutuel modtager i form af indskud på Livret Bleu, helt fritaget for skat.

⁽³⁵⁾ I 1990'erne var det kun i et enkelt år — 1993 — hævningerne oversteg indskuddene på Livret Bleu (– 4 %). For Livret A var hævningerne væsentligt større end indskuddene både i 1996 (– 10 %) og i 1999 (– 8 %). I 2001 forventes indskuddene at overstige hævningerne.

tionen af et fordelagtigt produkt som Livret Bleu kunne gøre det lettere for banken at tiltrække kunder, fordi det giver mulighed for en mere målrettet markedsføring ⁽³⁸⁾. Det vil med andre ord sige, at enedistributionsretten kan have samme effekt som dyre markedsføringskampagner eller distribution af et tabsgivende produkt, der har til formål at tiltrække kunder.

(121) I den af klagerne fremlagte dokumentation opereres der med en sådan »slagvareeffekt«, men der er ikke tale om nogen formel påvisning af en sådan effekt, og det er heller ikke lykkedes at foretage en nøjagtig beregning af dens finansielle virkning.

(122) Med hensyn til undersøgelserne fra Cabinet Glais er Kommissionen opmærksom på, at Crédit Mutuel med god ret kan hævde, at disse statistiske analyser ikke giver noget klart bevis for en målelig »slagvareeffekt«.

(123) Klagerne henviser i deres bemærkninger til tre subjektive vurderinger. For det første beregner klagerne den skønsmæssige størrelse af denne aktuelle og fremtidige fordel ⁽³⁹⁾, idet de tager som udgangspunkt, at de øvrige banker har tilbudt at distribuere Livret Bleu med en provision på 1 %, og opgør fordelene til forskellen mellem denne provisionssats og den provisionssats, Crédit Mutuel får, altså 0,3 %, hvilket svarer til ca. 300 mia. FRF om året. Det kan dog ikke påvises, at Crédit Mutuels konkurrenter kan varetage opgaven på nøjagtigt samme vilkår mod et vederlag af denne størrelse.

(124) Med den anden metode, som klagerne har foreslået, kan den fordel, Crédit Mutuel tidligere har haft, måles ved at tage stigningen i bankens markedsandele som udgangspunkt. Denne metode til at vurdere støtten kan dog ikke accepteres, fordi den bygger på den påstand, at de vundne markedsandele udelukkende kan tilskrives Livret Bleu, uden at det underbygges med nogen form for objektiv dokumentation.

(125) Den tredje vurdering af eneretten til at distribuere Livret Bleu bygger på det mistede skatteprovenu, der kan til-

skrives skattebegunstigelsen af Livret Bleu. Hvis Crédit Mutuel havde villet distribuere en opsparingsordning uden skattefritagelse, der gav sparerne samme nettoudbytte som Livret Bleu uanset deres skattemæssige situation, ville det rent faktisk have medført offeromkostninger svarende til det fiktive skattebeløb, sparerne (potentielt) skulle betale. Ifølge klagerne bør den kumulerede skattefordel på 4,5 mia. FRF for perioden 1991-1997 anses for at have givet Crédit Mutuel afledte fordele af samme størrelsesorden. Dette argument kan ikke accepteres, fordi Crédit Mutuel sandsynligvis ikke ville have distribueret Livret Bleu på samme vilkår, hvis banken selv skulle dække de fulde omkostninger ved skattebegunstigelsen, som i øvrigt er til direkte fordel for andels-haverne.

(126) Det er vanskeligt at specificere og opgøre, hvilke mulige fordele ordningen kan have givet Crédit Mutuel. Den direkte økonomiske fordel ved at distribuere Livret Bleu er direkte målelig på grundlag af regnskabet for Livret Bleu. Derimod ville den økonomiske fordel ved salg af andre produkter eller tjenesteydelser til de kunder, der er blevet tiltrukket af Livret Bleu, kun kunne konstateres i det analytiske regnskab for disse andre produkter, hvis det umiddelbart var muligt at sondre mellem, hvad der sælges til kunder, som er loyale over for eller tiltrukket til Crédit Mutuel på grund af Livret Bleu, og hvad der sælges til kunder, som har henvendt sig til Crédit Mutuel af andre grunde. Derfor har Kommissionens konsulent ikke kunnet foretage en vurdering af de afledte virkninger ved at bruge samme regnskabsmæssige metode, som ligger til grund for vurderingen af alle de direkte økonomiske fordele ved Livret Bleu.

(127) Mere sofistikerede forsøg fra konsulentens side på at vurdere disse fordele har heller ikke givet brugbare resultater. Kommissionen har ikke kunnet få en rimelig vurdering af den teoretiske finansielle effekt af disse afledte virkninger. Den foreliggende beslutning bygger derfor udelukkende på de konklusioner, der har kunnet drages af vurderingen af det analytiske regnskab for Livret Bleu.

4.2. Opstillingen af det analytiske regnskab for Livret Bleu

(128) Før der redegøres for resultaterne af den undersøgelse, Kommissionens konsulent har foretaget, er det på sin plads at komme med et par bemærkninger om metoden. Konsulentens forsøg på at udarbejde nogle skøn vanskeliggjordes af, at der ikke foreligger et regulært analytisk regnskab for Livret Bleu, og at de regionale Crédit Mutu-

⁽³⁸⁾ I udtalelse nr. 96-A-12 af 17. september 1996 fra Conseil de la Concurrence anføres det ligeledes, at en skattebegünstiget opsparingsordning giver de banker, der distribuerer den, bedre mulighed for også at tilbyde kunderne andre produkter.

⁽³⁹⁾ Baseret på fuldstændig centralisering af indeståendet på Livret Bleu hos CDC. Dette subjektive ræsonnement kan ikke overføres til tidligere år, eftersom det på daværende tidspunkt ikke var hele indeståendet, der blev centraliseret.

el-fællesforbunds regnskaber ikke behandles ens. Desuden er hele den regnskabsmæssige rekonstruktion baseret på regnskabsstrukturen for et enkelt år (1996), og de øvrige år er blevet ekstrapoleret fra denne struktur. Vurderingen er i øvrigt baseret på en stikprøveundersøgelse hos et udsnit af fællesforbund, og ud fra disses regnskabsmæssige nøgletal har man ekstrapoleret koncernens nettobankindtægter. Det er det bedste skøn, Kommissionen har kunnet opnå efter fire indbyrdes modstridende ekspertundersøgelser (se redegørelsen for proceduren i punkt I).

(129) Eksperterne har haft store problemer med at rekonstruere det analytiske regnskab for Livret Bleu, hvilket de betydelige forskelle i skønnene i de første ekspertundersøgelser vidner om. De regnskabsmæssige data har vist sig at være meget uensartede mellem de forskellige fællesforbund, som er helt selvstændige enheder i både juridisk og regnskabsmæssig henseende. Landssammenlutningen har snarere virket som en politisk koordineringsinstans end som en styringsinstans, i hvert fald indtil begyndelsen af 1990'erne. I 1991 blev hele Livret Bleu-ordningen gennemgribende ændret, og efter 1991 er parametrene for Crédit Mutuels aktiviteter og geografiske dækning tilstrækkeligt stabile til, at samme regnskabsmæssige analysemetode kan anvendes på hele perioden 1991-2000.

(130) Den juridiske analyse af karakteren af den støtte, der hidrører fra Livret Bleu, har under proceduren vist, at det siden slutningen af 1975 har drejet sig om ny støtte. Spørgsmålet har derfor været, hvordan man beregnede støttens størrelse i perioden 1976-1990. For at kunne foretage en sådan vurdering i praksis har man måttet tage hensyn til to faktorer:

— man kan hævde, at den metode, der er anvendt for perioden 1991-2000, på trods af sine mangler er tilstrækkeligt pålidelig til at give en acceptabel vurdering af støtten, men det er umuligt at foretage en ekstrapolering på perioden før 1990, fordi vurderingen bygger på Crédit Mutuel-kassernes struktur og aktiviteter i 1996. I 1970'erne og 1980'erne er der sket ændringer i fællesforbundenes geografiske dækning, og der har også været tale om visse sammenlægninger. Den struktur, der kunne udledes af stikprøveundersøgelsen fra 1996, kan således ikke anvendes. Jo længere man går tilbage før 1996, desto usikrere bliver resultaterne

— det eneste alternativ ville være at gennemføre en eller flere andre stikprøveundersøgelser for den tidligere periode. Det forekommer umuligt i praksis: Det er vanskeligt at indhente og behandle så gamle regnskabsmæssige data, og regnskabsafdelingernes

datalagre er i vidt omfang slettet. Den materielle kontrol af regnskabsbilagene er ligeledes særdeles vanskelig. Stikprøvemethoden kan kun give gode resultater, hvis de data, der trækkes ud, er absolut pålidelige.

Konklusionen er, at i mangel af et analytisk regnskab for hele landssammenlutningen har man været nødsaget til at begrænse den regnskabsmæssige rekonstruktion til den periode, der starter med regnskabsåret 1991. Det har vist sig, at en beregning af det regnskabsmæssige resultat af Livret Bleu-ordningen ikke har kunnet baseres på en tilfredsstillende vurderingsmetode for de tidligere år (1976-1990). Kommissionen har derfor begrænset beregningen af støtten til perioden 1991-2000.

(131) Kommissionens konsulent har i sine undersøgelser taget hensyn til Crédit Mutuels forskellige udgifter og indtægter i forbindelse med opsparingsordningen. Analysen er opdelt i tre afsnit efter lanceringen af de indbetalte midler: Midler centraliseret hos CDC, midler placeret i almenyttige formål og midler til ikke-obligatoriske placeringer. Den metode, konsulenten har benyttet, giver også mulighed for at tilbagevise Crédit Mutuels argument om, at ordningen indebærer en omkostning ⁽⁴⁰⁾ for Crédit Mutuel ved at banken skal indbetale skatteprovenuet til staten. Metoden betyder desuden, at man kan lade en normal forrentning af egenkapitalen indgå i vurderingen.

(132) Det er tilstrækkeligt i første omgang at redegøre ganske kort for denagemæssige ramme for opstillingen af Crédit Mutuels analytiske regnskab. Crédit Mutuels samlede aktiviteter er opdelt på fem forretningsområder:

— opsparing (og her skelner man mellem tre aktiviteter: Modtagelse af indskud på Livret Bleu, modtagelse af andre former for indskud samt de øvrige opsparingsformer)

— udlån

— forsikring (livsforsikring og skadesforsikring)

— forvaltning af betalingsmidler

⁽⁴⁰⁾ Crédit Mutuel hævder, at banken fra 1975 til 1996 har bidraget til statsbudgettet ved på sparernes vegne at have finansieret den delvise beskatning af Livret Bleu med [...] mia. FRF. Det står klart, at denne udgift er blevet »neutraliseret« — under alle omstændigheder fra 1991 og frem — af CDC.

- likviditetsstyring og forvaltning af værdipapirer
- driftskapitalen.

(133) Rekonstruktionen af det analytiske regnskab har til formål at få en vurdering af, hvor stor en del der er indtægter, og — hvilket er langt vanskeligere — hvor stor en del af generalomkostningerne der er knyttet til hvert enkelt af de fem forretningsområder. Hele systemet er naturligvis meget følsomt over for hypoteserne om, hvordan banken har valgt at opføre indtægter og udgifter. I denne sammenhæng har konsulentens og dermed Kommissionens opgave i vidt omfang været begrænset til at afdække manglende intern kohærens i den foreslåede opstilling eller efterfølgende korrektioner af denne opstilling.

(134) Efter den første vurdering af resultatet af det analytiske regnskab for Livret Bleu, som Crédit Mutuel fremlagde (og som er »attesteret« af revisorer fra Mazars og Guérard), udarbejdede Kommissionens konsulent et nyt overslag. Crédit Mutuel henvendte sig til Arthur Andersens revisionsafdeling for at få en komplet oversigt over, hvilke metoder og regnskabsmæssige data der skal til for at udarbejde driftsregnskabet for Livret Bleu. Arthur Andersen anvendte samme opstilling af driftsregnskabet for Livret Bleu. Derimod var der tale om to ændringer i forhold til de tidligere undersøgelser, nemlig med hensyn til behandlingen af data og anvendte data. Der blev desuden foretaget tre ad hoc-korrektioner:

- i) det oprindelige udsnit, som Crédit Mutuel havde anvendt, blev udvidet med to nyt Crédit Mutuel-fællesforbund [...] og [...]
- ii) en mere detaljeret specificering af den del af (general)omkostningerne, der vedrører kundeservice
- iii) ad hoc-korrektionerne vedrører korrektion af forsikringsaktivitetens overrepræsentation i udsnittet, metoden for beregning af egenkapitalomkostninger og opførelse af en udgift til dækning af risiko ved andelshavernes solidariske hæftelse.

(135) Kommissionens konsulent havde i forvejen til sin vurdering benyttet et udvidet udsnit på [...]. Han kontrollerede derfor de nærmere vilkår for indarbejdelsen af de nye data fra [...] og fandt det acceptabelt at benytte data fra det udvidede udsnit. Når det udsnit, Crédit Mutuel oprindeligt havde fastsat, repræsenterede [...] af koncernens generalomkostninger, repræsenterer udsnittet efter indarbejdelse af de to største regionale Crédit Mutuel-fællesforbund nu [...] af koncernens generalomkostninger.

(136) Der var divergens mellem Crédit Mutuels oprindelige vurdering og konsulentens vurdering med hensyn til, hvordan generalomkostninger i relation til kundeservice skulle beregnes. Efter forskellige forbedringer fra Arthur Andersens side endes Crédit Mutuel og konsulenten om en fælles metode til beregning af disse omkostninger.

(137) På det tidspunkt, udsnittet blev etableret, de regnskabsmæssige data udvalgt og deres behandling i driftsregnskabet for Livret Bleu fastlagt, stemte Arthur Andersens og Kommissionens konsulents vurderinger overens. De eneste divergencer drejer sig om de ovennævnte ad hoc-korrektioner, Arthur Andersen har foretaget. Kommissionen afgør i første omgang egenhændigt de sidste tilbageværende stridsspørgsmål mellem Kommissionens konsulent og Crédit Mutuel. Dernæst redegør den for forskellige vurderinger af resultaterne af Livret Bleu-regnskabet på grundlag af placeringen af indskuddene.

4.3. Uenigheden mellem konsulenten og Crédit Mutuel

(138) Kommissionens konsulents gennemgang af Arthur Andersens redegørelse skabte ikke enighed, hvorfor Kommissionen egenhændigt må afgøre, om den vil følge den uafhængige konsulents synspunkter eller forslagene fra Arthur Andersens revisorer, som af Crédit Mutuel fik til opgave at udarbejde en redegørelse.

- a) Metoden til korrektion af forsikringsaktivitetens overrepræsentation i udsnittet af fællesforbund

(139) Da Arthur Andersen skulle beskrive det endelige Crédit Mutuel-udsnit, foreslog det to statistikker til vurdering af dets »repræsentativitet« med hensyn til, hvor stor en del af generalomkostningerne der hidrørte fra de forskellige forretningsområder. Det drejer sig med andre ord om at kontrollere, om fordelingen af generalomkostningerne på de forskellige forretningsområder i udsnittet stemmer overens med fordelingen i den samlede population (dvs. samtlige fællesforbund i Crédit Mutuel-koncernen). Den grundlæggende påstand er, at forretningsområderne bør

være repræsenteret i samme forhold (også her målt i relation til generalomkostninger) som i den samlede population for at give et fuldstændigt »repræsentativt« udsnit.

- (140) Den konstruerede statistik består i at sammenligne de samlede generalomkostningers andel hos udsnittet [...] med generalomkostningernes andel i opsparingsområdet hos udsnittet [...]. Forskellen mellem de to procentsatser forekommer tilstrækkeligt lille til at kunne betragtes som statistisk acceptabel i forhold til de udsving, der altid vil være i stikprøveundersøgelser ⁽⁴¹⁾, og Arthur Andersen kan med rimelighed vurdere denne forskel som værende »kohærent«. Selv om Arthur Andersen formulerer sig noget uklart ⁽⁴²⁾, betyder statistikken, at af alle de generalomkostninger, der henføres til opsparingsområdet, kan [...] henføres til (opgøres hos) referenceudsnittet ⁽⁴³⁾. Lad os derfor acceptere Arthur Andersens konklusion på dette stadium: Udsnittet udgør en acceptabel struktur, for så vidt angår opsparingsområdet og dermed først og fremmest Livret Bleu-produktet. Følgen er, at de statistikker, der er etableret for Livret Bleu, ikke kan forventes at være påvirket af systematiske fejl på grund af problemer med strukturen i udsnittet.

- (141) Der er konstrueret en tilsvarende statistik for forsikringsområdet. »Udsnittet på [...], som repræsenterer [...] af de samlede generalomkostninger, tegner sig for [...] af provisionsindtægterne fra forsikringsaktiviteten« ⁽⁴⁴⁾. Kommissionen kan tilslutte sig første del af den konklusion, Arthur Andersen drager heraf. Forsikringsområdet synes at være overrepræsenteret i udsnittet, og visse statistikker vedrørende forsikringsområdet, som bygger på det samme udsnit, kan derfor være forbundet med systematiske fejl.

⁽⁴¹⁾ Også selv om der ikke er tale om en »ægte« stikprøveundersøgelse.

⁽⁴²⁾ »Hvad angår den del af generalomkostningerne, der kan henføres til opsparingsområdet, bemærker man, at referenceudsnittet repræsenterer [...] af de samlede generalomkostninger, og ca. [...] af de generalomkostninger, der henføres til opsparingsområdet, hvilket forekommer os kohærent« (Kommissionens understregning), uddrag af Arthur Andersens rapport, Mission Livret bleu, s. 29.

⁽⁴³⁾ Arthur Andersen fremsender yderligere oplysninger i et notat af 8. februar 2001, hvori der i denne forbindelse anføres følgende: »For 1996 er (udsnittets) respektive vægt f.eks. følgende: andel af opsparingen (indestående): [...]«. Denne procentsats, som Kommissionen fortolker som den del af opsparings-indeståendet, der figurerer hos udsnittet, er nøjagtigt den samme som andelen af generalomkostningerne, hvilket tyder på fuldstændig overensstemmelse i udsnittet mellem størrelsen af opsparingsindeståendet og størrelsen af de generalomkostninger, der henføres til denne opsparring. Det skal desuden tilføjes, at den metode til etablering af udsnittet, man har fulgt, benytter fordelingsnøgler, som for størstepartens vedkommende er baseret på 1996 (s. 4, *ibid.*). Der er derfor grund til at tro, at denne andel er stort set den samme i de øvrige år.

⁽⁴⁴⁾ S. 32, *ibid.*

- (142) Arthur Andersen udleder ⁽⁴⁵⁾, at denne overrepræsentation af forsikringsaktiviteten indebærer, at en for stor del af generalomkostningerne henføres til forsikringsområdet i udsnittet ⁽⁴⁶⁾, og at disse omkostninger skal reduceres via en omfordeling til de øvrige forretningsområder. Den anden konklusion forekommer forkert: Det er meget sandsynligt, at de generalomkostninger, der hos udsnittet henføres til forsikringsområdet, netop står i korrekt forhold til indtægterne fra det pågældende forretningsområde ⁽⁴⁷⁾. Arthur Andersen har jo rent faktisk vist, at indtægterne (forsikringsprovisioner) er overrepræsenteret i udsnittet (se betragtning 141). Hvis man reducerer forsikringsomkostningerne uden at korrigere forsikringsindtægterne, vil det umiddelbart fordreje udsnittets driftsregnskab for forsikringsområdet (for få omkostninger til samme mængde indtægter) ⁽⁴⁸⁾, men det vil også medføre systematiske fejl i driftsregnskabet for opsparingsområdet, hvis en del af forsikringsomkostningerne overføres til opsparingsområdet (for mange forsikringsomkostninger og opsparingsomkostninger til samme mængde opsparingsindtægter).

- (143) Efter at have påstået, at der er opført for stor en del af administrationsomkostningerne under forsikringsområdet og ikke nok under de øvrige forretningsområder, foreslår Arthur Andersen derefter at korrigere for denne overrepræsentation ved en ad hoc-metode. Der etableres et fiktivt udsnit »eksklusive forsikringsaktivitet« på grundlag af det oprindelige udsnit ved helt at udelukke forsikringsområdet. Konsulenten har bemærket (uden at det er blevet tilbagevist), at administrationsomkostningerne ved forsikringsaktiviteten i realiteten for hovedpartens vedkommende er blevet fordelt på de øvrige forretningsområder. Der etableres et »teoretisk« udsnit ved at

⁽⁴⁵⁾ »... [...] af provisionsindtægterne fra forsikringsaktiviteten. Det giver en vis fordrejning, som uden en specifik korrektion vil resultere i, at en for stor del af generalomkostningerne henføres til forsikringsområdet i forhold til de øvrige forretningsområder« (s. 32, *ibid.*). Man bedes bemærke den noget uklare formulering.

⁽⁴⁶⁾ I realiteten er denne første konklusion ikke indlysende. Man kan nære tvivl om, hvorvidt forsikringsområdets overrepræsentation direkte skulle medføre systematiske fejl i beregningen af resultatet af det analytiske regnskab for forsikringsområdet. Kontering af en større del af generalomkostningerne under forsikringsområdet i udsnittet modsvarer af tilsvarende større indtægter (hvilket Arthur Andersen opfører som andelen af forsikringsprovisioner eller forsikringsomsætningen). Man kan selvfølgelig forestille sig, at resultatet »forstærkes« (forøges med en given multiplikatorfaktor), eftersom ekstrapoleringen fra udsnittet vil foranledige til at tro, at Crédit Mutuels aktivitet inden for dette forretningsområde er større, end det rent faktisk er tilfældet. Men der er ikke nødvendigvis tale om en systematisk retningsfejl (i statistisk forstand), dvs. fejl i resultatet i en bestemt retning (systematisk forøgelse eller reduktion), fordi man kan hævde, at hvis generalomkostningerne forøges, kan indtægterne fra det pågældende forretningsområde også være større (f.eks. flere indbetalte forsikringspræmier).

⁽⁴⁷⁾ I modsat fald ville det betyde, at hvis der er opført for store omkostninger i forhold til indtægterne, er det analytiske regnskab misvisende og dårligt opbygget.

⁽⁴⁸⁾ I redegørelsen af 13. september 2001 om den anvendte metode nævnes dette centrale spørgsmål overhovedet ikke. Det, som eksperterne forsøger at udarbejde skøn over, er saldoen på driftsregnskabet (indtægter minus udgifter) og ikke de enkelte udgifter.

kombinere det oprindelige udsnit og udsnittet »eksklusive forsikringsaktivitet« med en variabel vægtning afhængigt af årstallet, således at man opnår en »forsikrings-/eksklusive forsikringsstruktur« svarende til den, der kan konstateres for hele populationen (hele koncernen).

b) Der er tre grunde til, at Kommissionen ikke kan acceptere den foreslåede korrektion

i) Konstateringen af en systematisk fejl i form af en overrepræsentation af forsikringsområdet i udsnittet er på ingen måde ensbetydende med, at der ikke er opført tilstrækkelige administrationsomkostninger under opsparingsområdet

(144) Den interessante variabel i forbindelse med opstillingen af det analytiske regnskab for Livret Bleu er netop, hvordan administrationsomkostningerne er fordelt på opsparingsområdet og ikke på forsikringsområdet ⁽⁴⁹⁾. Arthur Andersen konkluderer nu, at den statistik, han har taget som udgangspunkt, viser, at der ikke er nogen systematisk fejl i fordelingen af administrationsomkostninger på opsparingsområdet i udsnittet. Det er med andre ord ulogisk at konkludere, at den systematiske fejl i form af overrepræsentation af forsikringsområdet bør resultere i en omfordeling af administrationsomkostningerne på opsparingsområdet, når det første ræsonnement netop gik på, at der ikke forelå nogen systematisk fejl med hensyn til overrepræsentation af opsparingsområdet.

(145) Man skal i virkeligheden være klar over, at hvis forsikringsområdet er stærkt repræsenteret i udsnittet, er det de øvrige forretningsområder (udlån, forvaltning af betalingsmidler, forvaltning af værdipapirer), som er svagere repræsenteret i udsnittet end i den samlede population. Den første statistik viste imidlertid, at det ikke var tilfældet for opsparingsområdet.

⁽⁴⁹⁾ Crédit Mutuel har sendt Kommissionen et dokument fra Arthur Andersen af 13. september 2001, hvori dette problem omtales. Det er ikke i notatet præciseret, at det drejer sig om udarbejdelse af et driftsregnskab (spørgsmålet om fordelingen af de indtægter, der modsvarer af udgifter i form af generalomkostninger er overhovedet ikke omhandlet), og at den interessante variabel er, hvor stor en del af generalomkostningerne der kan henføres til opsparingsområdet. De to involverede eksperter har således ikke kunnet vurdere, hvorvidt den valgte statistiske metode er velegnet i forhold til den variabel, man forsøger at beregne. Det skal bemærkes, at en acceptabel statistisk korrektionsmetode til forbedring af en estimator samtidig vil kunne forringe kvaliteten af en anden estimator.

ii) Den anvendte metode er ikke acceptabel ud fra et statistisk synspunkt

(146) Det kan ud fra et statistisk synspunkt lade sig gøre at forbedre kvaliteten af de statistikker, der kan udledes af udsnittet (til at reducere estimatorernes varians) ved at støtte udsnittet på den samlede populations struktur for de enkelte forretningsområder, uanset om man ser på strukturen i nettobankindtægterne eller i administrationsomkostningerne. Den metode, Crédit Mutuel har foreslået, og som Arthur Andersen har fulgt ⁽⁵⁰⁾, er til gengæld slet ikke statistisk underbygget og indebærer en lang række systematiske fejl. Professor Tillé, der udelukkende er blevet konsulteret om spørgsmålet om strukturen i udsnittet for forsikringsområdet (medens det, som er relevant i denne sag, er strukturen i relation til opsparingsområdet), advarer mod konsekvenserne af den foreslåede metode: »Ændringen af proceduren for udarbejdelse af skøn indebærer ændringer af proportionerne for samtlige forretningsområder«, og det vil sige altså også for opsparingsområdet. Det er klart, at hvis der fra starten ikke var tale om overrepræsentation (»systematisk fejl«) af omkostninger for opsparingsområdets vedkommende (hvilket synes at fremgå af den af Arthur Andersen foreslåede statistik), medfører korrektionen en sådan overrepræsentation og introducerer en systematisk fejl i statistikken for den variabel, der netop har betydning i den aktuelle sammenhæng.

iii) Den anvendte metode resulterer i en arbitrær omfordeling, hvorved der henføres flere administrationsomkostninger til opsparingsområdet

(147) Som konsulenten påpegede, er forsikringsadministrationsomkostningerne i det teoretiske udsnit »eksklusive forsikring« kunstigt overført til de øvrige forretningsområder, medens hele arbejdet med opstilling af et analytisk regnskab netop har til formål at afdække, hvilke omkostninger der er forbundet med de forskellige forretningsområder. Selv kombineret i forskelligt omfang med det oprindelige udsnit ⁽⁵¹⁾ bliver det endelige (og tilstræbte) resultat, at der sker en arbitrær omfordeling af administrationsomkostningerne fra forsikringsområdet over på de øvrige forretningsområder. Der er desuden ingen tvivl om, at man ved kunstigt at reducere de omkostninger, der hidrører fra dette forretningsområde, uden i tilsvarende omfang at korrigere indtægterne hos samme udsnit af fællesforbund, gør regnskabsresultatet for indtægter og udgifter misvisende.

(148) Det skal understreges, at hvis den foreslåede metode var acceptabel, skulle den også have været anvendt på

⁽⁵⁰⁾ Meget forsigtigt formuleret: »Denne metode kan forekomme kritisk ud fra et teoretisk synspunkt. Det forekommer os dog endnu mere uacceptabelt ikke at foretage nogen form for korrektion«. Vi skal undlade at kommentere sidste del af sætningen, men blot henviser til den forudgående redegørelse.

⁽⁵¹⁾ Efter de proportioner, der er beregnet på grundlag af forsikringsaktivitetsstrukturen i den samlede population.

opsparingsområdet (som ligeledes er overrepræsenteret). Resultatet ville denne gang have været en markant reduktion af de administrationsomkostninger, der henføres til opsparingsområdet, og dermed også en forhøjelse af regnskabsresultatet for Livret Bleu. Det er derfor ikke overraskende, at Crédit Mutuel har foretrukket at anvende korrektionen arbitrært på forsikringsområdet. Det skal også bemærkes, at Arthur Andersens oprindelige statistik efter korrektionen viste, at en endnu større del af administrationsomkostningerne kunne henføres til opsparingsområdet i udsnittet (naturligvis med anvendelse af de beløb for administrationsomkostningerne, der fremkom ved at kombinere det oprindelige udsnit med det oven for beskrevne udsnit »eksklusive forsikring«), altså en overrepræsentation af administrationsomkostninger ved opsparingsområdet i udsnittet og denne gang helt sikkert større end overrepræsentationen af indtægterne fra opsparingsområdet. Denne korrektion medfører således, at der opstår en systematisk fejl — denne gang dog ganske synlig — ved beregningen af resultatet af det analytiske regnskab for samtlige dele af opsparingsområdet.

- (149) Konklusionen er, at Kommissionen i enighed med konsulenten er nødsaget til at afvise den foreslåede korrektion, eftersom den ikke er velbegrundet og gør driftsregnskabet for Livret Bleu misvisende.

c) Metoden til beregning af forrentningen af egenkapital

- (150) Når det analytiske regnskab er opstillet, kan der også beregnes en normal fortjeneste på de forskellige forretningsområder. For banksektorens vedkommende, hvor fortjenesten i forhold til nettobankindtægterne ikke har samme betydning som inden for andre aktiviteter, vurderes resultatet i det foreliggende tilfælde ved hjælp af begrebet »egenkapitalomkostninger«. Udtrykket »omkostninger« kan virke forvirrende: Der er ikke tale om en udgift, der kan bogføres, men om en (økonomisk) offeromkostning⁽⁵²⁾, som er et mål for en given aktivitets rentabilitet. For at kunne udregne det overskud fra Livret Bleu-aktiviteten, som overstiger, hvad der svarer til en normal forrentning af aktiviteten, er det derfor nødvendigt fra dette overskud at trække de »egenkapitalomkost-

ninger«, som repræsenterer en normal fortjeneste på aktiviteten⁽⁵³⁾.

- (151) Det er Kommissionens opfattelse, at den forrentning på [...], som fremgår af Crédit Mutuels interne analytiske regnskab⁽⁵⁴⁾, i dette tilfælde er den mest objektive. Kommissionen har accepteret den rentabilitetssats, som Crédit Mutuel anvender internt ved beregningen af omkostningerne ved og priserne på bankens produkter. Det betyder, at staten garanterer Crédit Mutuel samme fortjenstmargen på Livret Bleu-ordningen i forbindelse med forpligtelserne af almenlyst karakter, som den fortjeneste, Crédit Mutuel selv opererer med på sine øvrige konkurrencebaserede og risikobærende aktiviteter. I denne rentabilitetssats er hverken medregnet den selskabsskat, der betales efterfølgende, eller den eventuelle skat af overskuddet, fordi der i analytiske regnskaber kun medregnes de former for beskatning, der opføres som udgifter (f.eks. som driftsudgifter), og ikke skat af overskud.

- (152) En indskudsforretning er forbundet med en lavere risiko end udlåns- og investeringsforretninger. Den interne rente på indskudsforretningen er derfor også lavere. Kommissionen har imidlertid accepteret samme rentabilitetssats for indskudsforretningen som for de øvrige, mere risikobetonede forretningsområder, i dette tilfælde [...]. Ved at operere med samme rentabilitetssats for modtagelse af indskud som for bankens øvrige forretning-

⁽⁵³⁾ Arthur Andersen foreslår i sin revisionsrapport fra september 2000 en ny metode til at beregne egenkapitalomkostningerne, som indebærer en forhøjelse på [...] af disse omkostninger i forhold til Crédit Mutuels oprindelige beregning. Arthur Andersen foreslår således at anvende en sats, der er udregnet som forholdet mellem resultatet før skat (og efter før-konsolideringsregulering og regulering af hensættelser til dækning af generelle kreditinstitutrisk) og egenkapitalen. Ifølge Arthur Andersen afspejler denne sats bedre bankens samlede rentabilitet, hvorimod Crédit Mutuel som egenkapitalomkostninger havde opført beløbet for de faktisk udbetalte dividender.

Det er meget vigtigt at være klar over, at fastsættelsen af denne rentabilitetssats er en politisk beslutning for bankens ledelse, eftersom en given aktivitet vil kunne fremstå som profitabel eller det modsatte afhængigt af det valgte niveau for egenkapitalomkostningerne. Arthur Andersen præciserer i denne forbindelse, at »(metoden til beregning af egenkapitalomkostningerne) afhænger ikke blot af bankens organisation, men også af de ledelsesmål, bankens øverste ledelse har fastsat«. Arthur Andersen kritiserer ikke princippet i Crédit Mutuels oprindelige beregning, der vurderes som »i sin helhed kohærent«. Den anden metode, revisoren har foreslået, har helt klart karakter af en alternativ »anbefalet« metode, eftersom Crédit Mutuels metode »ikke forekommer helt velegnet«. I notatet af 13. september 2001 opgiver Arthur Andersen helt denne forsigtige formulering. Dette notat blev fremsendt af Crédit Mutuel til Kommissionen efter et møde, hvor Kommissionens tjenestegrene og konsulenten redegjorde for årsagerne til, at de havde baseret deres vurdering på Crédit Mutuels oprindelige beregning.

⁽⁵⁴⁾ Redegørelse af 12. juni 1998.

⁽⁵²⁾ Hvis man forudsætter, at resultatet efter fradrag af egenkapitalomkostningerne er negativt, betyder det, at det vil være en fordel for banken at opgive aktiviteten og anvende egenkapitalen til at understøtte dens øvrige aktiviteter, som giver overskud efter fradrag af egenkapitalomkostningerne. Hele vanskeligheden ligger naturligvis i at beregne, hvilket aktionærudbytte, der skal tjene som reference (benchmark).

ger har man accepteret, at den interne rente på indskudsforretningen bliver så høj, at den står i misforhold til de risici, der er forbundet med dette forretningsområde. Crédit Mutuels argumenter for, at denne rentabilitets-sats skulle være for lav for Livret Bleu-forretningens vedkommende, kan således ikke accepteres.

ligt havde beregnet ([...] mod [...] for perioden 1991-1998). Kommissionen har desuden noteret sig, at revisorerne har taget forbehold over for, hvorvidt det er relevant at medregne denne omkostning ⁽⁵⁵⁾.

(153) Man skal i denne forbindelse erindre om, at Crédit Mutuel ikke er organiseret som et aktieselskab, men som et andelsselskab. Andelshaverne får således et direkte udbytte i form af lave gebyrer eller kundefordelinger, som umiddelbart vil reducere bankens rentabilitets-sats. Efter-som andelshaverne samtidig er kunder, har de med en sådan andelskonstruktion en indlysende interesse i at få fordel af Crédit Mutuels aktiviteter i form af lavere gebyrer frem for et udbytte, der skal beskattes. Denne ledelsesstrategi finder man ikke hos banker, der er organiseret som aktieselskaber. Crédit Mutuel er organiseret på en helt speciel måde og kan derfor vælge en helt speciel strategi for forrentningen af egenkapitalen. Kommissionen indtager derfor samme holdning som konsulenten, og som Crédit Mutuel oprindeligt også slog til lyd for, nemlig at Crédit Mutuels reelle økonomiske egenkapitalomkostninger bør tages som udgangspunkt.

(154) Kommissionen mener derfor, at den uafhængige konsulent gør ret i at basere sig på den beregning af egenkapitalomkostningerne, som Crédit Mutuel selv oprindeligt foreslog.

d) Dækning af andelshavernes garantiforpligtelse

(155) Konsulenten fandt det ikke rimeligt, at Crédit Mutuel (i sin redegørelse fra juni 1998) fra det samlede resultat for Livret Bleu havde fratrasket omkostningerne ved andelshavernes garantidækning for Crédit Mutuels engagement, fordi det ikke drejer sig om en post på det analytiske driftsregnskab, og fordi den pågældende risiko er fuldstændigt adskilt fra Livret Bleu-ordningen. Denne korrektion medførte en forhøjelse af driftsresultatet for Livret Bleu på [...] for perioden 1991-1998.

(156) I rapporten fra Arthur Andersen foreslås en mere sofistikeret model for beregningen af denne omkostning, som resulterer i en reduktion af »udgiften« til denne garantidækning på 80 % af det beløb, Crédit Mutuel oprinde-

(157) Crédit Mutuel har i et notat af 21. juli 1999 erkendt, at dækningen af denne garantiforpligtelse ikke kan læses ud af regnskabet. Banken fastholder dog, at man er nødsaget til at akkumulere den fornødne egenkapital for at undgå, at andelshavernes garantiforpligtelse nogensinde skal gøres gældende. Kommissionen mener, at opretholdelsen af den store egenkapital, som Crédit Mutuel henviser til, kan være begrundet i mange andre hensyn, og det kan overhovedet ikke læses ud af regnskabet, hvor stor en del af denne egenkapital der i realiteten er afsat til dækningen af denne garantiforpligtelse.

(158) Kommissionen skal gøre opmærksom på, at Arthur Andersen i det attesterede regnskab for Livret Bleu, som er blevet fremsendt til Kommissionen, giver udtryk for, at denne omkostning bør behandles analogt med driftsudgifterne, fordi Crédit Mutuel ikke har i sinde at lade andelshaverne bære denne risiko, hvis den imod forventning skulle materialisere sig. Den juridiske forpligtelse indebærer kun, at en sådan omkostning skal bæres af andelshaverne. Kommissionen anerkender med andre ord, at der eksisterer en sådan risiko for, at andelshavernes garantiforpligtelse kan gøres gældende, men den kan udelukkende tilskrives Crédit Mutuels selskabsretlige status og bør derfor accepteres af alle, der ønsker at blive andelshavere for at opnå de dermed forbundne fordele.

(159) Dækning af andelshavernes garantiforpligtelse beror således på en frivillig beslutning fra Crédit Mutuels side. Andelshaverne har den juridiske forpligtelse, men Crédit Mutuel er på ingen måde forpligtet til at stille garanti for andelshaverne. Det er i virkeligheden ikke i overensstemmelse med selve idéen i denne selskabsform, at et sådant ansvar dækkes af selskabet, eftersom det netop er dette ansvarsbegreb, der adskiller det fra andre selskabsformer ⁽⁵⁶⁾.

⁽⁵⁵⁾ Arthur Andersen kan ikke finde afgørende argumenter hverken for eller imod i spørgsmålet om, hvorvidt det er relevant at medregne en sådan omkostning (s. 45, *ibid.*). Arthur Andersen har i sit notat af 13. september helt klart skiftet mening: »det forekommer forkert at betragte dette som en rent teoretisk omkostning«.

⁽⁵⁶⁾ Hvis man overfører det samme ræsonnement på aktieselskaber, ender man i den rene absurditet: Et aktieselskab har ingen »moralssk« pligt til at dække aktionærernes risiko for at miste de penge, de har indskudt som aktiekapital.

(160) Crédit Mutuel henviser til formuleringen i bankloven af 24. januar 1984, men teksten vedrører kun reglerne om fordelingen af tab mellem de enkelte fællesforbund i andelsselskabet og omhandler på ingen måde dækning af andelshavernes personlige ansvar ⁽⁵⁷⁾. Disse forpligtelser har ingen forbindelse med de krav med hensyn til rentabilitet og egenkapital, hvortil de franske myndigheder henviser i deres notat af 26. oktober 2001. Arthur Andersen begrundet i et notat af 13. september 2001 den faktiske solidaritet i relation til andelshavernes ansvar med, at Crédit Mutuel i den pågældende periode skulle have udbetalt tæt ved [...] til de underskudsgivende Crédit Mutuel-kasser. Disse overførsler mellem profitcentre, som ikke er særegne for Crédit Mutuel, men almindeligt forekommende i alle større nationale og multinationale selskaber, er absolut ikke udtryk for, at andelshavernes ansvar er gjort konkret gældende, men at der i stedet foretages en udligning mellem fællesforbundene. En sådan udligning vil dog være helt utilstrækkelig til at sikre andelshaverne mod tunge risici, hvilket netop illustrerer forskellen mellem udligningsordningerne og den af Crédit Mutuel beskrevne model for garantidækning. Kommissionen bemærker under alle omstændigheder, at de eventuelle negative driftsresultater hos de fællesforbund, der nyder godt af denne udligningsordning, i forvejen indgår i det analytiske regnskab for Livret Bleu. Derfor vil bogføring af en ekstra omkostning ved solidarisk hæftelse for sådanne tab resultere i, at disse forbunds eventuelle driftstab kommer til at figurere to gange i regnskabet.

(161) Kommissionen må i overensstemmelse med konsulentens holdning konkludere, at Crédit Mutuel ikke har nogen juridisk forpligtelse til at dække andelshavernes risici ved andre transaktioner end dem, der er resultatet af den solidariske hæftelse for visse fællesforbunds underskud ⁽⁵⁸⁾, at det ikke af regnskaberne fremgår, at en sådan dækning har givet anledning til konkrete udgifter, og at de påståede omkostninger ved dækningen af andelshavernes garantiforpligtelse således er rent fiktive og ikke kan accepteres.

e) Konklusion

(162) Efter at have gennemgået disse tre punkter, hvor der består uenighed mellem konsulenten og Crédit Mutuel, finder Kommissionen det rigtigst at basere sig på den vurdering, der er foretaget af den uafhængige konsulent, som er rekrutteret til at vurdere det analytiske regnskab for Livret Bleu.

f) Yderligere præciseringer

(163) I overensstemmelse med Kommissionens normale politik tages der i forbindelse med vurderingen af statsstøtten ikke hensyn til selskabsskat ved den endelige beregning af støttebeløbets størrelse.

(164) Den sats, der anvendes ved kapitaliseringen af de enkelte års resultater vil være Kommissionens referencesats for Frankrig pr. 1. januar det pågældende år.

(165)

Tabel 3

Kommissionens årlige referencesatser for Frankrig

1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
10,61	11,00	8,93	7,94	8,22	7,01	5,83	4,77	4,76	5,70

⁽⁵⁷⁾ De centrale organer »træffer alle nødvendige foranstaltninger for at sikre såvel de enkelte foretagenders som hele nettets likviditet og solvens« (artikel 21). De kan beslutte at udbetale udbytte eller begrænse udbetalingen af udbytte til aktionærer eller andelshavere i de kreditinstitutter eller investeringsforetagender, de kontrollerer.

⁽⁵⁸⁾ Hvis regnskabsmæssige virkning eksperterne i forvejen har taget højde for i deres vurdering.

4.4. Resultaterne af driftsregnskabet for Livret Bleu

- (166) Kommissionen skal til orientering gøre opmærksom på resultaterne af de forskellige mellemliggende ekspertundersøgelser ⁽⁵⁹⁾, som blev gennemført, før konsulentens endelige vurdering, som Kommissionen har valgt at følge.

a) De midler, der blev centraliseret hos CDC

- (167) Ifølge Crédit Mutuel er en provision på 1,3 % nødvendig, fordi centraliseringen af midlerne hos CDC gav banken nogle administrationsudgifter i forbindelse med Livret Bleu, samtidig med at der ikke længere kunne hentes noget udbytte fra placeringen af de samme midler. Begrundelsen for provisionen fra staten er, at afkastet fra placeringen i de andre formål ikke skulle være tilstrækkeligt til at dække omkostningerne ved Livret Bleu-ordningen. Ifølge Crédit Mutuels seneste beregninger skulle de samlede omkostninger ved administrationen af Livret Bleu have været mellem [...] og [...] af indeståendet i 1990-1993 og derefter gradvist være reduceret til [...] i 1997. En sådan provision forekommer ikke urimelig ifølge Crédit Mutuel i betragtning af, at staten betaler højere provisioner til de banker, der administrerer CODEVI, og til det franske postvæsen for administrationen af Livret A (1,5 %). Caisses d'Épargne administrerer ganske vist selv Livret A for en lavere provision (1,2 %), men det kan være begrundet i de stordriftsbesparelser, Caisses d'Épargne kan opnå, eftersom indeståendet på Livret A er næsten fire gange højere end på Livret Bleu.

- (168) Det skal i denne forbindelse bemærkes, at staten ikke overlod denne opgave til den billigste tilbudsgiver efter et udbud, men efter direkte forhandling med Crédit Mutuel, hvilket ikke på forhånd giver nogen garanti for, at vederlaget er rimeligt. Det faktum, at Caisses d'Épargne får en lavere provision, kan tilskrives den langt større opsparring, Livret A kan mobilisere, men til gengæld kan det forhold, at indskud på Livret Bleu gennemføres som papirløse transaktioner til forskel fra Livret A, medføre lavere administrationsomkostninger. Desuden er det ikke påvist, at staten yder Caisses d'Épargne det korrekte vederlag for den ydelse i form af modtagelse af indskud, de leverer. Under alle omstændigheder drejer den foreliggende beslutning sig om, hvorvidt Crédit Mutuel har modtaget statsstøtte, og ikke om de øvrige bankers systemer for modtagelse af indskud på opsparingsordninger.

- (169) Kommissionens konsultants undersøgelser viser, at i perioden 1991-1998 gav denne del af indeståendet bruttoindtægter på over [...]. Efter fradrag af de dermed forbundne omkostninger konkluderer konsulenten, at resultatet af denne aktivitet atter blev overskudsgivende i 1998 (26 mio. FRF) efter at have givet konstant underskud i 1990'erne. Det kan af disse resultater udledes, at konsulentens vurdering under alle omstændigheder har været »forsigtig«, fordi det ikke er sandsynligt, at Crédit Mutuel i 1991 skulle have accepteret at fortsætte på længere sigt med at modtage indskud på Livret Bleu, som i fuldt omfang skulle centraliseres hos CDC, hvis provisionen for modtagelsen af indskud forekom Crédit Mutuel at være for lav. Modsætningsvis kan man slutte, at der er al mulig grund til at udvise forsigtighed i vurderingen af Crédit Mutuels — og i mindre omfang Arthur Andersens — overslag, når det drejer sig om denne form for placeringer.

⁽⁵⁹⁾ Der er redegjort for Crédit Mutuels anden opgørelse, »som fuldstændigt sidestiller Livret Bleu med Livret A og helt ser bort fra den delvise beskatning af ordningen«. Denne opgørelse er atteret af Mazars et Guérard (det kan på grundlag af sagsmaterialet reelt konkluderes, at Crédit Mutuel er blevet holdt skadesløs af det offentlige, som i fuldt omfang har kompenseret for virkningerne af den delvise beskatning). Desuden har Kommissionen medtaget det mest forsigtige af de to scenarier, som Arthur Andersen har opstillet (og som er den gunstigste for Crédit Mutuel, idet forskellen mellem de to scenarier dog under alle omstændigheder er marginal).

(170)

Tabel 4

Tabel 4: Nettoresultater for Livret Bleu for de centraliserede midler hos CDC i perioden 1991-1998 (nettofortjeneste i mio. FRF og procent)

(mio. FRF)

Fortjeneste	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Kumule- ret
Crédit Mutuels oprindelige overslag	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Konsulentens oprindelige overslag	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
AA's ekspert-undersøgelse	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kommissionens overslag	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Fortjeneste (i %)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Kilde: Arthur Andersen, Littlejohn Frazer.

(171) Selv om provisionen på 1,3 % muligvis i sig selv har været relativt utilstrækkelig i 1990'erne, har den fra 1998 mere end kompenseret Crédit Mutuel for administrationsomkostningerne ved denne del af indeståendet på Livret Bleu. Eftersom konsulentens undersøgelse ikke går længere end til 1998, og Crédit Mutuel fremover vil kunne have fordel af produktivitetsforøgelser i forbindelse med administrationen af Livret Bleu, kan man spørge, hvorvidt denne provision er urimeligt høj på baggrund af en fuldstændig centralisering af midlerne. Man skal i denne forbindelse bemærke, at fortjenesten er steget gradvis siden 1996, dvs. efter fremskyndelsen af centraliseringen af Livret Bleu-midlerne hos CDC. Den

fuldstændige centralisering kan via stordriftsbesparelser have gjort aktiviteten mere rentabel for Crédit Mutuel.

b) Placering af midlerne i almennyttige formål

(172) Placeringen af midlerne i almennyttige formål har i perioden 1991-1998 givet bruttoindtægter på næsten [...]. Efter fradrag af de dermed forbundne omkostninger udgør nettofortjenesten for Crédit Mutuel tæt ved [...]. Det skal bemærkes, at Crédit Mutuels oprindelige vurdering opererede med et langt højere beløb.

(173)

Tabel 5

Nettoresultaterne af Livret Bleu for placering af midlerne i almennyttige formål i perioden 1991-1998 (nettofortjeneste i mio. FRF og procent)

(mio. FRF)

Fortjeneste	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Kumule- ret
Crédit Mutuels oprindelige overslag	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Konsulentens oprindelige overslag	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
AA's ekspert-undersøgelse	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kommissionens overslag	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Fortjeneste (i %)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Kilde: Arthur Andersen, Littlejohn Frazer.

- (174) Forklaringen på disse procentsatser kan være, at det drejer sig om langfristede placeringer til en høj fast nominel rente, som efterfølgende har haft fordel af rentefaldet og statsgarantien. En anden ikke uvæsentlig faktor kan være, at der er tale om placeringer uden risiko, fordi de er omfattet af en statsgaranti, og forrentningen af disse placeringer er således ikke berørt af et eventuelt behov for hensættelser til imødegåelse af tab i tilfælde af låntagernes insolvens. Crédit Mutuel afviser, at disse udbytter skal medregnes, eftersom de skulle hidrøre fra provenuet af lån, der er ydet før 1991, og obligationer, der er købt før 1991. Kommissionen mener som tidligere nævnt, at i betragtning af de store udbytter, disse placeringer har givet siden 1991, burde staten have nedjusteret det beløb, der via CDC er ydet Crédit Mutuel med statslige midler ⁽⁶⁰⁾.

c) Ikke-obligatoriske placeringer

- (175) Crédit Mutuel og de franske myndigheder mener, at disse placeringer, som Crédit Mutuel selv kunne bestemme over, ikke har givet banken indtægter, der kan betragtes som statsmidler, hvorfor Kommissionen ikke bør medregne disse beløb i forbindelse med den foreliggende procedure. Disse placeringer er imidlertid i henhold til den analytiske regnskabsmetode baseret på

nogle bestemte midler, nemlig de indskud, Crédit Mutuel har modtaget takket være sin eneret på distributionen af Livret Bleu. Havde der været tale om konkurrencemæssige markedsvilkår, ville Crédit Mutuel sandsynligvis ikke have kunnet skaffe sig sådanne midler til samme pris, hvorfor disse placeringer og de dertil svarende midler bør medregnes i den samlede opgørelse over økonomien i Livret Bleu-ordningen. Under alle omstændigheder er det naturligt at tage hensyn hertil, eftersom provisions-satsen for modtagelsen af indskud, der kunne anvendes til ikke-obligatoriske placeringer, var fastsat af staten.

- (176) Det kan synes paradoksalt, at de ikke-obligatoriske placeringer har givet Crédit Mutuel et negativt udbytte. Konsulenten er nået til samme resultat, selv om han har anslået det negative resultat til at være mindre i absolut værdi end det af Crédit Mutuel opgivne. Denne situation skyldes i princippet det forhold, at placeringerne har givet et utilstrækkeligt afkast i forhold til forrentningen af Livret Bleu og administrationsomkostningerne ved ordningen. Kommissionen mener, at disse data på ny illustrerer, at konsulentens vurdering er særdeles forsigtig, idet han efter at have taget højde for en række korrektioner, som Arthur Andersen har foreslået, når til et anslået tab, som er større end det af Crédit Mutuel oprindeligt opgjorte.

(177)

Tabel 6

Driftsregnskab for Livret Bleu vedrørende ikke-obligatoriske placeringer i perioden 1991-1998 (nettofortjeneste i mio. FRF og procent)

(mio. FRF)

Fortjeneste	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Kumuleret
Crédit Mutuels oprindelige overslag	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Konsulentens oprindelige overslag	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
AA's ekspert-undersøgelse	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Kommissionens overslag	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Fortjeneste (i %)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Kilde: Arthur Andersen, Littlejohn Frazer.

⁽⁶⁰⁾ Omvendt gælder det, at såfremt placeringerne i almennyttige formål havde givet underskud, ville statens dækning af underskuddet være blevet betragtet som en støtte, der var forenelig med trakten, eftersom der var tale om almennyttige formål.

d) Sammenfatning: det samlede driftsregnskabsresultat

driftsregnskabet for Livret Bleu. I den foreliggende beslutning vurderer Kommissionen det kumulerede støt-
tebeløb for perioden 1991-1998 til 1 074 mio. FRF.

(178) Sammenfatningen af beregningerne for de enkelte former for placeringer giver følgende endelige vurdering af

(179)

Tabel 7

Driftsregnskab for Livret Bleu efter placeringsform i 1991-1998 (nettofortjeneste i mio. FRF og procent)

(mio. FRF)

Fortjeneste	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Kumule- ret
Midler centraliseret hos CDC	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	-399
Almennyttige formål	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	2 592
Ikke-obligatoriske placeringer	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	-1 119
Samlet fortjeneste før skat	1 096	505	301	-471	-135	-87	-156	20	1 074

Kilde: Arthur Andersen, Littlejohn Frazer.

(180) Såfremt summen af de økonomiske fordele, distributionen af Livret Bleu har givet Crédit Mutuel (provision for modtagelse af indskud, udbytte fra forvaltningen af placeringer i almenyttige formål og udbytte fra forvaltningen af bankens egen placering af midlerne, dvs. de ikke-obligatoriske placeringer), overstiger de omkostninger, Crédit Mutuel har haft i forbindelse med administrationen af indskud og indestående, er der tale om overførsel af offentlige midler, dvs. statsstøtte. I dette beløb er ikke medregnet følgende:

- resultaterne af driftsregnskabet for årene 1999 og 2000, som let kan udregnes ved anvendelse af den regnskabsmetode, som eksperterne har benyttet for perioden 1991-1998
- kapitaliseringen af resultaterne til Kommissionens referencesats på den nøjagtige dato for de franske myndigheders tilbagesøgning af støtten.

(181) For at nå frem til størrelsen af overkompensationen for perioden 1991-2000 skal de franske myndigheder til dette beløb lægge saldoen for årene 1999 og 2000 med anvendelse af den metode, som Arthur Andersen og Kommissionens konsulent har efterprøvet, og kapitalisere dette beløb år for år til Kommissionens referencesats frem til datoen for tilbagesøgningen af den støtte, der er erklæret uforenelig med fællesmarkedet.

5. Undersøgelse af, hvorvidt støtten til Crédit Mutuel er forenelig med traktaten

5.1. Støttens forenelighed med traktatens artikel 87

(182) Selv om den pågældende ordning for modtagelse og administration af delvist skattefri opsparede midler rummer en ordning med støtte af social karakter til dem, der får fordel af placeringen af Livret Bleu-midler i almenyttige formål, kan de pågældende foranstaltninger i det foreliggende tilfælde ikke betragtes som støtte af social karakter til enkelte forbrugere eller støtte, der kan fremme virkeliggørelsen af et vigtigt projekt af fælles europæisk interesse; der er heller ikke tale om støtte, der skal afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i en medlemsstats økonomi.

(183) Da der heller ikke er tale om støtte til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanligt lav, eller hvor der hersker alvorlig underbeskæftigelse, eller støtte til fremme af udviklingen af visse franske regioner, kan undtagelserne i traktatens artikel 87, stk. 3, litra a), og første del af litra c), heller ikke anvendes.

- (184) Da Crédit Mutuel er et rentabelt foretagende, der ikke er omfattet af nogen omstrukturings- eller redningsplan, kan undtagelsen i artikel 87, stk. 3, litra c), første del af første punktum, heller ikke anvendes.
- (185) Kommissionen må på grundlag af den foreliggende procedure konkludere, at den pågældende støtte er driftsstøtte. Det skal i denne forbindelse understreges, at driftsstøtte virker specielt konkurrencefordrejende, og at bestemmelserne i traktatens artikel 87 ikke rummer nogen undtagelser, der i det foreliggende tilfælde giver mulighed for at erklære støtten forenelig med fællesmarkedet. De franske myndigheder har i øvrigt ikke givet Kommissionen nogen oplysninger i forbindelse med den foreliggende procedure, der giver grund til at formode, at støtten kan være omfattet af en af undtagelserne i artikel 87.
- a) Spørgsmålet om forpligtelser af almennyttig karakter i tilknytning til Livret Bleu-ordningen
- (188) Det skal først undersøges, hvilke forpligtelser af almennyttig karakter Crédit Mutuel har fået pålagt. Crédit Mutuel og de franske myndigheder insisterer på, at der er tale om »en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse« og henviser til tre forskellige opgaver: i) modtagelse af indskud beregnet til finansiering af almennyttige formål, ii) opretholdelse af afdelinger i bestemte områder af egnsudviklingshensyn og iii) tilskyndelse til en bred folkelig opsparing. Kommissionen vil ikke tage stilling til spørgsmålet om tilskyndelse til opsparing ⁽⁶²⁾, som ikke er relevant for den foreliggende beslutning.

i) Modtagelse af indskud på Livret Bleu, som anvendes til finansiering af almennyttige formål

5.2. Støttens forenelighed med traktatens artikel 86, stk. 2

- (186) Som Kommissionen bemærkede ved indledningen af den foreliggende procedure, består den eneste mulighed for at betragte den pågældende støtte som forenelig med fællesmarkedet i en eventuel undtagelse fra forbuddet mod støtte i medfør af traktatens artikel 86, stk. 2, med henvisning til, at Crédit Mutuel i forbindelse med Livret Bleu-ordningen har fået pålagt en opgave af almennyttig karakter.
- (187) For at undtagelsen i traktatens artikel 86, stk. 2, kan finde anvendelse, skal statsstøtten stå i rimeligt forhold til det tilsigtede formål: Der står således i den pågældende artikel, at »virksomheder, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse (...), er underkastet denne Traktats bestemmelser, navnlig konkurrencereglerne, i det omfang anvendelsen af disse bestemmelser ikke retligt eller faktisk hindrer opfyldelsen af de særlige opgaver, som er betroet dem«. Kommissionen gjorde i sin meddelelse fra 1996 om forsyningspligtigheder i Europa opmærksom på, at undtagelserne fra traktatens bestemmelser i artikel 86, stk. 2, i givet fald var underlagt proportionalitetsprincippet, dvs. der skal være sikkerhed for, at de anvendte midler står i rimeligt forhold til de tilsigtede mål af almennyttig karakter ⁽⁶¹⁾.
- (189) Kommissionen erkender ⁽⁶³⁾, at opgaven med modtagelse af indskud på Livret Bleu (og især placeringen af alle eller en del af disse midler i almennyttige formål eller overførsel af midlerne til CDC) som helhed kan betragtes som en opgave af almennyttig karakter, som er pålagt af staten ⁽⁶⁴⁾.
- ii) Opretholdelse af afdelinger i landdistrikter
- (190) Kommissionen bemærker, at Crédit Mutuel i sit svar på meddelelsen om indledning af den foreliggende procedure har anført, at banken på grund af forpligtelsen til

⁽⁶¹⁾ Forsyningspligtigheder i Europa, meddelelse fra Kommissionen (EFT C 281 af 26.9.1996, punkt 21, gengivet i den ajourførte udgave af 20.9.2000).

⁽⁶²⁾ Oprindeligt var det de offentlige myndigheders hovedformål. Økonomi- og finansministeren havde under debatten forud for afstemningen om loven fra 1975 erklæret, at Crédit Mutuel, som bygger på gensidighedsprincippet, og som i mange afdelinger beskæftiger ulønnet personale, repræsenterer en form for mobilisering af folkelig opsparing, som bør opmuntres.

⁽⁶³⁾ Angående spørgsmålet om en »tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse« skrev de franske myndigheder den 8. april 1998, at hvis Kommissionen skulle overveje, om der var elementer af statsstøtte i Livret Bleu-ordningen, måtte den betragte ordningen som forenelig med traktaten på grund af de tilsigtede formål med denne ordning og sigtet med traktatens artikel 86, stk. 2, idet de franske myndigheder dog forbeholdt sig at kunne udbygge argumentationen yderligere.

⁽⁶⁴⁾ Forvaltningen af de ikke-obligatoriske placeringer kan ikke i sig selv betragtes som en opgave af almennyttig karakter, men eftersom de midler, der anvendes til disse anbringelser, er erhvervet i forbindelse med en sådan opgave, skal Kommissionen gøre opmærksom på, at det er vigtigt at undersøge alle de enkelte aspekter af hele økonomien i Livret Bleu-ordningen.

at opretholde lokale afdelinger i landkommuner har haft omkostninger på mellem [...] og [...] pr. afdeling, svarende til anslåede årlige omkostninger på [...]. Det er Crédit Mutuels opfattelse, at modtagelsen af indskud på opsparinger via et net af afdelinger i landdistrikter indgår som et led i den opgave af almenlyst karakter, der er den pålagt. Dette argument fra Crédit Mutuel skal undersøges på tre leder: Efterprøvning af, hvorvidt det påståede krav om betjening af offentligheden er juridisk korrekt, undersøgelse af Crédit Mutuels beregning af omkostningerne og undersøgelse af udviklingen i Crédit Mutuel-nettet siden 1991, efter at enhver form for statslig kontrol blev ophævet (pr. 1. juli 1991).

(191) Kommissionen bemærker, at Crédit Mutuels net af afdelinger i landdistrikterne eksisterede allerede, da Livret Bleu blev indført i 1975. De franske myndigheder, der hævder, at strukturen i Crédit Mutuel-nettet var resultatet af forskellige krav og begrænsninger fra myndighedernes side, har udelukkende henvist til loven om åbning og lukning af bankfilialer, som blev ophævet i 1987. Fra 1987 til 1991 blev der dog opretholdt en vis form for kontrol for Crédit Mutuels vedkommende. Der var tale om en godkendelsesordning og ikke om formelle forbud mod lukning af afdelinger eller omstruktureringer, navnlig ikke efter 1987. Denne kontrolordning blev ophævet den 1. juli 1991 i forbindelse med gennemførelsen af de kontraktmæssige relationer mellem staten og Crédit Mutuel.

(192) Det faktum, at der var tale om statslig kontrol, er ikke noget bevis for, at der bestod specielle krav og forpligtelser. De franske myndigheder har ikke fremlagt noget retsgyldigt bevis (katalog over specifikke krav, redegørelse for forpligtelserne i relation til geografisk dækning) for, at forpligtelsen til at betjene offentligheden også havde betydning for Crédit Mutuel-nettets geografiske fordeling i forbindelse med en opgave af »almindelig økonomisk interesse«. Crédit Mutuel har heller ikke fremlagt nogen dokumentation for, at denne kontrolordning vanskeliggjorde bankens planer for omstrukturering eller omlægning af nettet, f.eks. i form af et forbud fra Comité des Établissements de Crédit mod lukning af afdelinger. Det må konkluderes, at der ikke foreligger bevis for, at Crédit Mutuel på grund af foretagendets almenlystige karakter var forpligtet til at opretholde sine filialer i landdistrikterne, i hvert fald frem til juli 1991. Argumentet kan således ikke godtages. Efter 1. juli 1991 har der ikke været lovgivet om forvaltningen af Crédit Mutuels net af afdelinger. De franske myndigheder kan således ikke med rette påkalde sig tilstedeværelsen efter 1991 af specifikke krav og forpligtelser i forbindelse med Crédit Mutuels opgave af almenlyst karakter.

(193) Med hensyn til vurderingen af »ekstraomkostningerne« ved opretholdelsen af de mange afdelinger i landdistrik-

terne nævnes disse omkostninger ikke i Arthur Andersens rapport i forbindelse med vurderingen af det analytiske regnskab for Livret Bleu. I Crédit Mutuels egen opgørelse figurerer omkostninger ved opretholdelsen af nettet af afdelinger i landdistrikter i perioden 1991-1997 på [...]. I denne opgørelse er samtlige faste omkostninger ved disse afdelinger i landdistrikterne uden nærmere specifikation opført under Livret Bleu ⁽⁶⁵⁾.

(194) Efter forskellige kritikpunkter fra Kommissionens konsulent fremlagde Crédit Mutuel på mødet den 7. februar 2000 mundtligt en anden opgørelse med et beløb, der kun var en tredjedel af det først angivne. Denne gang forudsætter Crédit Mutuel, at afdelingerne i landdistrikterne har en lige så omfattende Livret Bleu-aktivitet som de øvrige afdelinger set i forhold til deres andre aktiviteter. I virkeligheden er det kun en meget begrænset del af disse afdelingers aktivitet, der vedrører Livret Bleu, og metoden består i at henføre samme andel af de faste omkostninger til Livret Bleu, som man har gjort for de afdelinger, hvor Livret Bleu indtager en langt større plads blandt deres aktiviteter. Denne fremgangsmåde er i strid med principperne for opstilling af et analytisk regnskab. Det er grunden til, at Arthur Andersen ikke har fulgt denne metode. Kommissionen baserer sig ligeledes på det analytiske regnskab og har i overensstemmelse med anmodningen fra de franske myndigheder af 7. januar 2002 valgt at operere med nøjagtigt »den del af omkostningerne, der svarer til Livret Bleu-aktivitetens andel af afdelingernes samlede aktiviteter«, og ikke med arbitrært højere omkostninger som i Crédit Mutuels opgørelse.

(195) Crédit Mutuel hævder også, at der i perioden 1991-1998 var tale om et stort indtægststab, fordi myndighederne frem til 1991 krævede et bestemt antal afdelinger. Kommissionen bemærker, at de regler, hvortil der henvises, ikke indebærer krav om et bestemt antal afdelinger, men udelukkende er en kontrolordning, og at det ikke er dokumenteret, at der bestod sådanne kvantitative krav. Når man ved, at Crédit Mutuel havde rig lejlighed til at omstrukturere sit net efter 1991, er det mildest talt paradoksalt at beskyldte staten for at være årsag til en forsinkelse af nettets omstrukturering på helt op til syv år. Det er tydeligt, at hvis Crédit Mutuel har haft et indtægststab som følge af en meget sen omstrukturering af nettet (hvilket ikke er dokumenteret), kan det kun tilskrives en selvstændig ledelsesmæssig beslutning i Crédit Mutuel, eftersom banken ikke var underlagt nogen form for kontrol efter 1991.

⁽⁶⁵⁾ Det fremgår af det foranstående, at der ikke er ført bevis for, at der forelå en juridisk forpligtelse til at opretholde afdelinger i landdistrikter. Desuden er Livret Bleu-aktiviteten af marginal betydning i forhold til disse afdelingers samlede aktivitet. Kun ca. [...] af disse omkostninger skulle i forvejen indgå i det analytiske regnskab for Livret Bleu, hvilket betyder, at man i det analytiske regnskab for Crédit Mutuel i landdistrikterne med urette har henført [...] af omkostningerne ved de øvrige aktiviteter til Livret Bleu.

(196) Endelig kan det på grundlag af udviklingen i Crédit Mutuels net ikke påvises, at der er gennemført nogen større omstrukturering efter juli 1991, dvs. efter at alle former for kontrol blev ophævet. Crédit Mutuel har bevaret et net i landdistrikterne af samme størrelse som tidligere, også selv om banken ikke var forpligtet hertil. Sammenligningen i notatet af 7. juni 2002 viser desuden, at omfanget af Crédit Mutuels net i landdistrikterne er ganske relativt. Sammenholdt med Crédit Agricole (Crédit Mutuels vigtigste konkurrent på bankmarkedet for privatkunder) har Crédit Mutuel en mindre del af sine afdelinger placeret i landdistrikter ([...] mod [...]) eller delvis landdistrikter ([...] mod [...]). Crédit Mutuel er godt placeret på bankmarkedet for privatkunder, navnlig i landdistrikter. Det tætte net i landdistrikterne skyldes ikke kravet om at levere en tjenesteydelse af almenyttig karakter, men er resultatet af en forretningsstrategi.

(197) Crédit Mutuel har også henvist til, at omsætningsenheden for de CODEVI-midler, der blev centraliseret frem til 1994, var større for Crédit Mutuel end for andre banker. Selv om det også er en skattebegünstiget opsparingsordning, adskiller distributionen af CODEVI sig fra distributionen af Livret Bleu. Det er ikke påvist, at karakteren af de kontraktmæssige arrangementer mellem Crédit Mutuel og staten vedrørende CODEVI har nogen specifik sammenhæng med Livret Bleu.

b) Støttens størrelse i forhold til de omkostninger, der er forbundet med de forpligtelser, staten har pålagt Crédit Mutuel

(198) Det kan på grundlag af det foranstående konkluderes, at Livret Bleu-ordningen har givet Crédit Mutuel et kumuleret ikke-kapitaliseret udbytte, der overstiger omkostningerne (inklusive en normal fortjenstmargen) ved den af staten pålagte opgave med at distribuere Livret Bleu med 1 074 mio. FRF; i dette beløb er ikke engang medregnet regnskabsresultaterne for Livret Bleu for 1999 og 2000.

(199) Kommissionen skal understrege, at den undtagelse, der er fastsat i traktatens artikel 86, stk. 2, kun kan anvendes på helt ekstraordinære tilfælde. Det er også den fortolkning, Domstolen anlægger ved at præcisere, at denne bestemmelse fastsætter »de betingelser, hvorunder virksomheder, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, undtagelsesvis kan fritages fra traktatens bestemmelser«⁽⁶⁶⁾. Denne

restriktive fortolkning forekommer under alle omstændigheder uforenelig med en situation, hvor der er tale om en helt urimelig overkompensation for omkostninger ved en »tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse«.

(200) Det må derfor konkluderes, at undtagelsen i artikel 86, stk. 2, ikke kan finde anvendelse i en sag om overkompensation som i den foreliggende, og at nettoudbyttet for Crédit Mutuel ved distributionen af Livret Bleu har karakter af statsstøtte, som er uforenelig med traktaten.

5.3. Spørgsmålet om »god tro«

(201) Kommissionen mener, at hverken Crédit Mutuel eller de franske myndigheder i dette tilfælde kan unddrage sig de normale konkurrenceregler ved at hævde, at de har været i god tro. Den løbende brevveksling under sagens behandling siden 1991 og de mange ekspertudtalelser, der er indhentet, siden proceduren blev indledt, udelukker, at der kan være tale om god tro i denne sag efter klagens indgivelse. Det fremgår helt klart af brevvekslingen, at både de franske myndigheder og Crédit Mutuel var fuldt informeret om, at det var tvivlsomt, hvorvidt ordningen var forenelig med konkurrencereglerne, i hvert fald efter 1991.

VI. KONKLUSION

(202) Crédit Mutuels eneret til at distribuere Livret Bleu indebærer statsstøtte i den i traktatens artikel 87, stk. 1, fastsatte betydning. Ingen af undtagelserne i traktatens artikel 87, stk. 2 og 3, kan gøres gældende i relation til denne støtte.

(203) Undtagelsen i traktatens artikel 86, stk. 2, kan kun delvist gøres gældende, eftersom det ved den revision, der er foretaget på Kommissionens vegne, er påvist, at den kompensation, som er ydet i den pågældende periode, ikke udelukkende er begrænset til de ekstra omkostninger, der kan tilskrives den pålagte opgave af »almindelig økonomisk interesse«, og som er omfattet af undtagelsesbestemmelsen. Da det er den eneste mulige undtagelse, der kan gøres gældende for at undtage de pågældende støtteforanstaltninger fra forpligtelserne i medfør af konkurrencereglerne, navnlig det i artikel 87, stk. 1, fastsatte forbud, må det konkluderes, at den del af statsmidlerne til Crédit Mutuel, som overstiger nettoomkostningerne ved administration og modtagelse af indskud på Livret Bleu under hensyntagen til en normal fortjenstmargen, udgør overkompensation for omkost-

⁽⁶⁶⁾ Dom af 27. oktober 1997, sag C-159/94, Kommissionen mod Frankrig, Sml. 1997 I, s. 5815, præmis 48.

ningerne ved varetagelsen af opgaven af almenyttig karakter og er derfor statsstøtte, som er uforenelig med fællesmarkedet —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

1. De foranstaltninger, Frankrig har iværksat til fordel for Crédit Mutuel i forbindelse med modtagelse af indskud på og administration af den opsparingsordning, der betegnes »Livret Bleu«, omfatter statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet.

2. Ingen af undtagelserne i traktatens artikel 87, stk. 2 og 3, kan gøres gældende i relation til denne støtte. En del af støtten kan omfattes af undtagelsen i traktatens artikel 86, stk. 2, i det omfang støtten er nødvendig for varetagelsen af den opgave af almindelig økonomisk interesse, staten har pålagt Crédit Mutuel. Den støtte, der overstiger omkostningerne ved modtagelse af indskud på og administration af Livret Bleu, kan ikke betragtes som forenelig med Fællesskabets interesse.

Artikel 2

1. Frankrig foretager tilbagesøgning hos Crédit Mutuel af den støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, og som er ydet Crédit Mutuel siden 1. januar 1991. Beløbet for denne støtte i perioden 1991-1998 er udregnet ved kapitalisering af følgende årlige pengestrømme med anvendelse af Kommissionens referencesats:

(mio. FRF)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Pengestrømme	1 096	505	301	-471	-135	-87	-156	20

Til dette beløb skal føjes det beløb, der fremkommer som resultatet af det analytiske regnskab for Livret Bleu for årene 1999 og 2000, som de franske myndigheder skal beregne efter den metode, Arthur Andersens revisorer har opstillet, og under hensyntagen til de korrektioner, der er foretaget af Kommissio-

nens konsulent. Det påhviler de franske myndigheder at kapitalisere disse beløb med anvendelse af Kommissionens referencesats frem til datoen for tilbagesøgningen af den ulovlige støtte.

2. Frankrig ændrer satser for det vederlag for indeståendet på Livret Bleu, som Caisse des Dépôts et Consignations betaler Crédit Mutuel, for fremover at fjerne enhver form for støtte, der overstiger de omkostninger ved modtagelse og administration af indskud på Livret Bleu, hvortil der lovligt kan ydes støtte.

3. De franske myndigheder opfordrer Crédit Mutuel til at opstille et særskilt regnskab for Livret Bleu og offentliggøre dette.

4. De franske myndigheder fremsender Crédit Mutuels årsberetning og en treårig regnskabsrapport for Livret Bleu til Kommissionen.

5. Kommissionen foretager den kontrol, den finder hensigtsmæssig, for at sikre sig, at støtten til Crédit Mutuel står i nøje forhold til den opgave af almindelig økonomisk interesse, der er pålagt banken. Kommissionen vil, såfremt den finder det nødvendigt, overlade det til konsulenter at revidere det analytiske regnskab for Livret Bleu.

Artikel 3

Frankrig underretter senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme beslutningen.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til Den Franske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 15. januar 2002.

På Kommissionens vegne
Mario MONTI
Medlem af Kommissionen